

Scan

**เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ
นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์**

นายวีระยุทธ แรกชำนาญ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2551

**Comparison in Factors and Methods to take up the Premiership of
Mr. Predee Pranomyong with those of
General Prem Tinnasulanon**

Mr. Weerayuth Raekchamnan

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

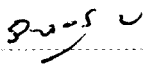
School of Politics Science

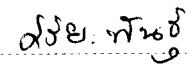
Sukhothai Thammathirat Open University

2008

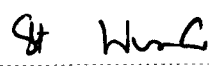
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เปรียบเทียบปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของ
นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์
ชื่อและนามสกุล นายวีระยุทธ แรกชำนาญ
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ได้ให้ความเห็นชอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ
ฉบับนี้แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์รศลิน ศิริยะพันธุ์)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา ประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ อนุมัติให้รับการศึกษา
ค้นคว้าอิสระฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

.....
(รองศาสตราจารย์ รุ่งพงษ์ ชัยนาม)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์
วันที่ 19 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2552

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เปรียบเทียบปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

ผู้ศึกษา นายวิระยุทธ แรกชำนาญ **ปริญญา** รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม **ปีการศึกษา** 2551

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ และ (2) เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ทำให้ขึ้นสู่ตำแหน่งของทั้งสองท่านคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ การศึกษา บุคลิกลักษณะ และบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ส่วนวิธีการคือได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มพลังอำนาจต่างๆที่มีบทบาทในทางการเมืองในขณะนั้น และ (2) ปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งไม่แตกต่างกัน คือ มาจากการเลือกตั้งโดยรัฐสภา แต่การสนับสนุนจากกลุ่มพลังอำนาจต่างๆส่งผลทำให้ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน คือนายปรีดี พนมยงค์ เป็นข้าราชการพลเรือนและไม่มีฐานอำนาจทางทหารรองรับ ประกอบกับมีกลุ่มศัตรูทางการเมืองที่คอยโค่นล้ม แตกต่างไปจาก พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่รับราชการทหาร มีฐานอำนาจทางทหารรองรับ และยังคงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกควบคู่ไปอีกด้วย ซึ่งเป็นผลพวงจากรัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยครั้งที่ 2521 ทำให้กลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองเข้มแข็งและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนย่อมจะส่งผลให้ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ มีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้น

คำสำคัญ นายกรัฐมนตรี ปรีดี พนมยงค์ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งพงษ์ ชัยนาม ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของผู้ศึกษา ท่านได้ให้ความกรุณาช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำ ตลอดจนให้กำลังใจ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้มีคุณภาพ และมีประโยชน์ควรค่าแก่นำไปศึกษาหาความรู้สำหรับ นักศึกษา และบุคคลทั่วไป

ขอขอบคุณ คุณนภารัตน์ กิติรัตนมงคล ที่ช่วยเหลือแนะนำในสิ่งที่เป็ประโยชน์ และช่วยเป็นธุระให้ผู้ศึกษาด้วยดีตลอดมา

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ภรรยา และ บุตร ที่คอยให้กำลังใจเสมอมา ขอขอบคุณ คุณสมพร แรกชำนาญ และคุณ อรรคเดช ภมรบุตร ที่เอื้อเฟื้อตำราและให้คำปรึกษาอย่างดียิ่งมาตลอด

วีระยุทธ์ แรกชำนาญ

มีนาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	4
ทฤษฎีผู้นำ	4
แนวคิดระบอบประชาธิปไตย	18
ประวัติส่วนตัว และผลงานของนายปรีดี พนมยงค์	33
ประวัติส่วนตัวและผลงานของพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์	43
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	53
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	53
การวิเคราะห์ข้อมูล	53
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	54
ปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายปรีดี พนมยงค์	54
ปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์	59
เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนายปรีดี พนมยงค์ และ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	64
สรุปการวิจัย	64
อภิปรายผล	68
ข้อเสนอแนะ	72
บรรณานุกรม	73
ประวัติผู้ศึกษา	76

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บทบาทของผู้นำทางการเมืองของแต่ละประเทศในสภาวะการณปัจจุบันนับว่ามีความสำคัญ เป็นอย่างยิ่ง และอาจจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์โดยรวมของประเทศได้ทั้งในแง่บวกและมุมลบต่อระบบ เศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของประเทศ นั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นบทบาทของผู้นำทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจด้วยแล้วย่อมมีอิทธิพล และอาจส่งผลกระทบต่อโลกได้ บุคคลหนึ่งบุคคลใดที่จะก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำสูงสุดทางการเมืองได้นั้นจะต้องมีปัจจัยหลายๆอย่างมาเกื้อหนุน สำหรับการเมืองไทยแล้วการก้าวขึ้นสู่อำนาจสูงสุดทางการเมืองหรือ ขึ้นดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีได้นั้นมีอยู่ สองวิธีหลักๆ คือ

- 1) เป็นผู้นำพรรคการเมือง และหรือพรรคการเมืองสนับสนุนเสนอชื่อเข้ารับการเลือกตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีสู่สภาผู้แทนราษฎร และชนะการเลือกตั้งได้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล
- 2) เป็นผู้นำทางทหารแล้ว กระทำการรัฐประหารเพื่อขึ้นสู่อำนาจเป็นผู้นำทางการเมืองหรือเสนอแต่งตั้งบุคคลใดบุคคลหนึ่งขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี

การเมืองไทยหลังจากคณะราษฎรทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2475 จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 76 ปี เศษ แต่การพัฒนาทางการเมืองของประเทศไทยยังคงไม่สามารถหลุดพ้นจากวังวนแห่งการแย่งชิงอำนาจการบริหารประเทศจากฝ่ายทหารไปได้โดยสมบูรณ์จะเห็นได้ว่า 76 ปีมานี้มีหัวหน้ารัฐบาลที่มาจากผู้นำทางทหารปกครองประเทศรวมแล้ว 11 ท่านเป็นระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจกว่า 53 ปี ส่วนหัวหน้ารัฐบาลที่มาจากฝ่ายพลเรือนจำนวน 14 ท่านระยะเวลาที่อยู่ในอำนาจรวมกันแค่ 23 ปีเศษซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศไทยนั้นขาดการยอมรับในนานาประเทศได้ และไม่สามารถพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้ไปได้ไกลเท่าที่ควรเนื่องจากไม่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องตามที่ควรจะเป็น และถ้าจะเปรียบเทียบระบอบประชาธิปไตยเป็นมนุษย์ประชาธิปไตยของประเทศไทยเราก็เปรียบเสมือนเด็กที่เริ่มจะเดินเป็นเท่านั้น

ส่วนสาเหตุที่ผู้วิจัยเลือกหัวข้อวิจัย เปรียบเทียบปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ กับ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์นั้นเนื่องจากนายกรัฐมนตรีสองท่านนี้มีที่แตกต่างกันคือในขณะที่ นายปรีดี พนมยงค์มาจากข้าราชการพลเรือนทางด้านกฎหมาย ส่วนในขณะที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นข้าราชการทหาร แต่ ทั้งสองท่านนี้มีความพิเศษไปกว่านายกรัฐมนตรีท่านอื่นๆ คือสองท่านนี้ได้รับพระราชโองการโปรดเกล้าฯประกาศยกย่องเป็นรัฐบุรุษของประเทศไทย

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา

2.1 ปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์

2.2 เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษา และเปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎีผู้นำ(Leader Theory) โดยพิจารณาปัจจัยการขึ้นสู่ตำแหน่ง จาก

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

3.1.1 ครอบครัว

3.1.2 การศึกษา

3.1.3 หน้าที่การงาน

3.2 ปัจจัยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

4. ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัยเรื่อง “เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์”

4.1 นายปรีดี พนมยงค์ เป็นการศึกษาในช่วงเวลาการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนกระทั่งพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2475 – พ.ศ.2489)

4.2 พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นการศึกษาในช่วงเวลารัฐบาล พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์จนกระทั่งพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี(พ.ศ.2520 – พ.ศ.2531)

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัย และวิธีการต่างๆที่สนับสนุนให้รัฐบุรุษทั้งสองของประเทศไทยก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

5.2 ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของปัจจัยการขึ้นสู่อำนาจระหว่างนายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

5.3 ผลการวิจัย สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของคนอื่นๆ ได้

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่างๆที่มีความเกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวคิดในการจัดทำกรอบการดำเนินงานเรื่อง “เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์” ผู้วิจัยกำหนดไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีผู้นำ (Leader Theory)
2. แนวคิดระบอบประชาธิปไตย
3. ประวัติส่วนตัว และผลงานของ นายปรีดี พนมยงค์
4. ประวัติส่วนตัวและผลงานของ พล.อ. เปรมติณสูลานนท์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีผู้นำ (Leader Theory)

ทฤษฎีผู้นำ (Leadership Theory) ผู้นำหรือการเป็นผู้นำ หรือประมุขศิลป์ แปลมาจากคำว่า Leadership ซึ่งมีความหมายต่างๆ นานา เช่น “การนำผู้อื่น การปกครองคน ทั้งนี้เพื่อนำคน หรือ อำนวยกิจการงานที่ตนรับผิดชอบให้ดำเนินการไปด้วยดี (ฉัตรวรุณ ดันนะรัตน์ 2530: 1) ใน การศึกษาผู้นำทางการเมืองถือว่าการศึกษารัฐศาสตร์อีกแนวทางหนึ่งซึ่งเรียกว่า แนวจิตวิทยาการเมืองหรือที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า “Psychology of Politics” ลักษณะพิเศษของการศึกษาแนว จิตวิทยาการเมืองก็คือ การศึกษาที่มุ่งวิเคราะห์ถึงพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลเป็นสำคัญ หรือ แนวทางจิตวิทยาการเมืองนั้นถือบุคคลเป็นหน่วยวิเคราะห์ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ 2528: 231) การที่ถือ คนเป็นหน่วยวิเคราะห์ โดยที่ศึกษาพฤติกรรมของเขา โดยศึกษาว่าอะไรเป็นสิ่งที่กำหนดโดยที่พอสรุปได้ว่าพฤติกรรมของบุคคลนั้นมีสิ่งกำหนด จากลักษณะนิสัยส่วนหนึ่ง อันได้แก่ สิ่งกระตุ้น พฤติกรรม ทักษะ และสถานการณ์ (ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ 2528: 335-336)

ไวท์เฮด(Whitehead)(1966) กล่าวว่า “ผู้นำคือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกจากคนอื่นๆ ในกลุ่มและเป็นผู้ที่สามารถช่วยเหลือผู้อื่นในสิ่งที่ผู้อื่นร้องขอ สามารถชี้แนะให้ผู้อื่นปฏิบัติตามความ เชื่อฟัง” ผู้นำคือผู้ที่อยู่ในอำนาจหรือในตำแหน่งที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

มากกว่าบุคคลอื่น ในชุมชนนั้นๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ปรารถนาของทั้งตนเองและของสมาชิกของชุมชน (Bell, Edwards and Wagner 1969: 10)

ผู้นำเป็นบุคคลผู้ซึ่งใช้อิทธิพลได้มากในการควบคุม และการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ผู้ที่ได้รับอำนาจจากความมั่นคง สถานภาพทางครอบครัว ชั้น วรรณะ ระบบ หรือความมีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ผู้นำเป็นองค์ประกอบของโครงสร้างอำนาจของท้องถิ่น ชาติ และชุมชน (Plano, Greenberg, Olton and Riggs 1973: 143)

ผู้นำคือ ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งสูงในสังคมใดๆ (Lasswell and Harold 1966: 12)

เบอร์บี้ (Burby) (1972) ได้กล่าวว่าผู้นำคือผู้ที่สามารถชักจูงใจให้คนอื่นปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ ทำให้ผู้อื่นมีความเชื่อมั่นในตัวเอง สามารถช่วยคลี่คลายความตึงเครียดต่างๆ ลงได้ และนำกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ผู้นำทางการเมืองครอบคลุมถึงผู้กุมอำนาจอันสำคัญและเป็นหัวใจของแก่นการเมือง (Body of Politics) มีที่มาเป็นพิเศษและได้รับการยอมรับว่ามีความสามารถสูงในการดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำ หรือถ้าจะกล่าวอย่างสั้นๆ ผู้นำทางการเมืองคือผู้มีอำนาจสุดขั้ว (Harold, Lerner and Easton 1945: 12)

ธรรมรส โชติบุญชู (2518: 131) ได้ให้ความหมายผู้นำว่า เป็นบุคคลซึ่งถูกแต่งตั้งขึ้นมาหรือได้รับการยกย่องขึ้นมาเป็นหัวหน้า มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชาและอาจชักพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชน ไปในทางดีหรือชั่วได้ (2518: 131)

สำเร็จ สิงหะวาระ (2506) กล่าวว่า ผู้นำคือสัญลักษณ์ แห่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเป็นผู้รับฝากไว้ ซึ่งปณิธานและความหวังของประชาคม ผู้นำจึงเป็นภาพพจน์ หรือภาพสะท้อน ของประชาคม

สำหรับการศึกษารั้งนี้ ผู้นำก็คือ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่มีบทบาท อำนาจ และอิทธิพลเหนือคนไทยในยุคของแต่ละท่าน และมีบทบาทสำคัญในการนำประเทศไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย และในการที่จะบันดาลให้จุดมุ่งหมายบรรลุผลสำเร็จเร็วขึ้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถในการควบคุมและระดมการสนับสนุนจากประชาชนในประเทศอย่างแพร่หลาย และทั่วถึง ลักษณะของผู้นำ ถ้าพิจารณาจากความหมายของรูปศัพท์ LEADERSHIP แล้ว อาจจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

L = Love หมายถึงผู้นำต้องมีความรักในหน้าที่การงาน รักผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

E = Education & Experience คือมีคุณลักษณะคุณสมบัติทางการศึกษาและมีประสบการณ์เป็นแบบอย่าง ได้ คือเป็นได้ทั้งนาย และครูในการสอนงาน

A = Adaptability หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ และ
สิ่งแวดล้อมได้ รู้จักการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปได้

D = Decisiveness หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว และ
ถูกต้อง

E = Enthusiasm หมายถึง ความกระตือรือร้น มีความตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจัง
และสามารถชักนำ (Encourage) ให้ลูกน้องทำงานอย่างจริงจังได้ด้วย

R = Responsibility หมายถึง การรับผิดชอบทั้งในส่วนของตนเอง และที่ลูกน้องได้ทำ
ลงไปไม่ปิดความรับผิดชอบ และอาจจะหมายความรวมถึงความรับผิดชอบซึ่งเกิดจากการเสี่ยง
(Risk) ในทุกลักษณะด้วย

S = Sacrifice and Sincerity หมายถึง การเสียสละ และอุทิศผลประโยชน์ของตนให้กับ
ส่วนรวมด้วยความจริงใจ

H = Harmony หมายถึง ความนุ่มนวลอ่อนโยนผ่อนปรน ก่อให้เกิดความสามัคคีกลม
เกลียว ความเข้าใจอันดีในหมู่คณะ และอาจจะหมายถึงการถ่อมตน (Humble) ตามกาลเทศะด้วย

I = Intellectual Capacity หมายถึง ความเฉลียวฉลาด ,มีไหวพริบ
ทันคน ทันเหตุการณ์

P = Persuasiveness หมายถึง ความสามารถในการจูงใจคน
(รัศมี ภิบาลแทน 2527: 40-47)

เซอร์ล็อก (Hurlock) ได้แสดงให้เห็นลักษณะของผู้นำไว้ว่า

1) ผู้นำมักจะมีลักษณะเป็นที่นิยมชมชอบ (Popularity) ของคนอื่น ๆ แต่ไม่ได้
หมายความว่า ผู้ที่มีลักษณะเช่นนี้จะเป็ผู้นำทุกคน

2) มีความสามารถปรับตัวได้ดี

3) มีความปรารถนาในการใช้สมอง และสติปัญญาในการพิจารณาตัดสินใจ

4) มีความปรารถนาที่จะเป็นผู้นำ เต็มใจที่จะเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ และไม่
หวั่นไหวต่ออุปสรรค

5) มีนิสัยชอบแสดงตัว (Extroversion) ไม่เป็นคนเก็บตัว (Hurlock 1956: 428 – 429)

ติตุส (Titus) ได้สรุปลักษณะคุณสมบัติผู้นำไว้ว่า

1) มีความฉลาด ไหวพริบทันคน

2) มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่โลเล (Self Confidence)

3) มีกำลังใจสูง (Strong Will Power)

4) มีการศึกษาอบรมดี (Well Roundness)

5) มีประสบการณ์มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการที่เคยถูกปกครองจากหัวหน้างานแบบต่างๆ เพื่อจะได้มีทักษะในการปกครองบังคับบัญชาผู้อื่น (He Who Would Command Must First Learn to Obey)

6) เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเกียรติคุณดี (Titus 1950: 52- 56)

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นทฤษฎีแนวคิดที่เกี่ยวกับบทบาทและลักษณะของผู้นำทางการเมืองที่มีผลต่อการยอมรับของประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้พยายามศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ครอบคลุมทั้งแนวความคิดทางด้านการเมือง และการบริหาร เนื่องจากการศึกษาคุณลักษณะความเป็นผู้นำของ นายปรีดี พนมยงค์ และพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ นั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงภาระหน้าที่ของผู้นำที่มีอยู่อย่างมากมาย ดังต่อไปนี้

1. เป็นนักบริหารที่ดี (Good Executive)
2. เป็นผู้วางนโยบาย (Policy Maker)
3. เป็นผู้วางแผน (Planner)
4. เป็นผู้เชี่ยวชาญ (Expert)
5. ผู้แทนกลุ่มในการติดต่อกับโลกภายนอก (External Group Representative)
6. เป็นผู้รักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างผู้ที่อยู่ต่ำกว่ากับผู้ที่สูงกว่า (Central of Internal Relationship)
7. เป็นผู้ให้คุณและโทษ (Purveyor Rewards and Punishments)
8. เป็นอนุญาโตตุลาการ (Arbitrator)
9. เป็นสัญลักษณ์ของสมาชิก (Group Symbol)
10. เป็นแบบอย่างที่ดี (Exemplar)
11. เป็นนักอุดมคติ (Ideologist)
12. เป็นผู้ยอมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานขององค์กร (Scapegoat)

(Wall and Hakins 1964: 396- 400)

วิธีการจำแนกแบบผู้นำของ ยูจีน อี เจนนิ่งส์ (Eugene 1996) โดยได้แบ่งลักษณะของผู้นำออกเป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. ผู้นำที่ใฝ่อำนาจเป็นสำคัญ (The Prince) หมายถึง ผู้นำที่ขึ้นสู่อำนาจเพราะอยากมีอำนาจเหนือผู้อื่น การได้มาด้วยอำนาจด้วยแข็งชิงอำนาจ เขาจะทำได้ทุกอย่าง เพื่อจะได้มาซึ่งอำนาจ มักจะเป็นคนที่มีเล่ห์เหลี่ยมจัด มิได้มองปัญหาของสังคมเป็นภาระหน้าที่ เมื่อได้อำนาจแล้วเขาจะรักษาอำนาจไว้ให้นานที่สุด การกระทำของเขาบางครั้งจะผิดศีลธรรม และโหดร้าย

2. ผู้นำแบบวีรบุรุษ (The Hero) หมายถึง ผู้นำที่มีญาณ หรือความคิดที่นึกไปถึงอนาคตอันยิ่งใหญ่ของสังคมที่อยู่ในอนาคต เขาจะไม่เพียงแต่จำกัดความนึกคิดแต่สิ่งที่กำลังเป็นอยู่เท่านั้นเขาคิดว่า โชคชะตา (Destiny) ทำให้เขาต้องเข้ามาสังคม เขาคิดว่า การเข้าสู่อำนาจนั้น เป็นความรับผิดชอบมากกว่าที่จะพอใจ ในการได้อำนาจเพราะจะได้อยู่เหมือนผู้อื่น เขาจะมองสังคมว่าเป็นภาระหน้าที่ของเขา (Mission) เขาจะเข้าสู่วงการแข่งขัน เพื่อหาอำนาจด้วยความกระตือรือร้น โดยบางครั้ง อาจจะใช้เล่ห์เหลี่ยมกับความโหดเหี้ยมเหมือนกับผู้นำใฝ่อำนาจ แต่เขาจะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือการกระทำที่ผิดศีลธรรมเท่าที่กระทำได้ เช่น นโปเลียน ชาร์ล เดอ โกลด์ เป็นต้น

3. ผู้นำแบบซูเปอร์แมน (Super Man) เป็นผู้ที่มีมโนการณโกล สิ่งที่คนในสังคมทำอะไร ไม่ยอมทำ สิ่งที่จะต้องฉลาดหลักแหลมอย่างมากๆ คนอื่นทำไม่ได้เขาจะทำ ปกติไม่ยอมมีอำนาจ เขาจะเลือกแนวปฏิบัติของสังคมที่มีมานานแต่เพียงบางอัน และอาจจะคลอดค่านิยมใหม่ๆ ให้แก่สังคม เป็นผู้ที่ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลง เขาคิดว่าสังคมจะเจริญขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้นำแบบนี้จะยึดถือความคิดของตัวเองเป็นหลัก (Inner Directed) จะต่างไปจากคนธรรมดาทั่วไป ซึ่งคนทั่วไปธรรมดาแล้วมักจะพยายามทำให้เหมือนกับคนอื่นๆ ในสังคม ส่วนใหญ่ทำตามคนอื่น (Other Directed) คนลักษณะนี้ถือว่ามีลักษณะพิเศษที่มีอยู่ไม่มาก ผู้นำในทัศนะของ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ผู้นำบางคนมีลักษณะพิเศษในลักษณะท่าทาง หรือความสามารถบางอย่างที่ทำให้คนอยู่ในอำนาจของเขา เคารพยกย่องเขา อย่างมากมายเป็นพิเศษ สามารถชักจูงหรือนำประเทศไปในลักษณะที่ ถ้าเป็นคนอื่นมาอยู่ในที่เดียวกันแล้ว จะไม่สามารถกระทำเช่นนั้นได้ ผู้นำประเภทนี้ แมก เวเบอร์ เรียกว่า ผู้นำบุญญาธิการ (Charisma) การที่คนเราจะยอมรับนับถือคนๆหนึ่ง เป็นหัวหน้าหรือจะยอมรับว่าคนนั้นมีความชอบธรรม (Legitimacy) ที่จะสั่งการใดๆ ให้คนอื่นทำตามตนนั้น เวเบอร์แบ่งผู้นำออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) ผู้นำแบบยอมรับด้วยเหตุผล (Rational Grounds) หมายถึงว่าตามลักษณะในทางกฎหมายแล้วผู้ที่อยู่ในตำแหน่งบางตำแหน่งมีสิทธิที่จะออกคำสั่งให้ผู้อื่นปฏิบัติตามได้ เพราะฉะนั้นอำนาจเช่นนี้เกิดขึ้นเพราะตำแหน่ง ไม่ถือตัวบุคคลเป็นหลักและขอบเขตของอำนาจก็มีเพียงเท่าที่ได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ไว้เท่านั้น เพราะฉะนั้น คนที่เป็นนายอำเภอก็มีสิทธิที่จะใช้อำนาจตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่า ให้เป็นอำนาจของนายอำเภอ ใครจะมาเป็นนายอำเภอก็จะมีอำนาจที่จะสั่งการตามที่กำหนดไว้ เป็นอำนาจของนายอำเภอได้ทุกคน นายกรัฐมนตรีที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามา ก็จะมีอำนาจเท่าที่กฎหมายกำหนดว่า เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี หรือกฎหมายอาจจะไม่กำหนดแน่นอนแต่เป็นที่ยอมรับนับถือว่า เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรีก็มีโอกาสใช้อำนาจให้คนอื่นทำตามได้ ไม่ว่าจะต้องเป็นคนนั้นคนนี้เป็นนายกรัฐมนตรีถึงจะสั่งการได้

2) ผู้นำที่ยอมรับด้วยระเบียบประเพณี (Traditional Grounds) ผู้นำแบบนี้ได้อำนาจมาตามระเบียบประเพณีที่สืบทอดมาแต่คึกคักบรรพบุรุษว่าผู้ที่อยู่ในอำนาจสมควรจะได้รับการยอมรับนับถือ หรือตำแหน่งนั้นมีความศักดิ์สิทธิ์ สมควรที่คนจะยกย่อง การได้อำนาจก็มาได้โดยประเพณีที่ยอมรับนับถือกันมาในอดีต ขอบเขตของอำนาจไม่ได้ถูกกำหนดแน่นอนตายตัวเหมือนแบบแรก แต่จะมีระเบียบประเพณีเป็นแนวทางชี้แนะว่า ขอบเขตของอำนาจของผู้นำตามระเบียบประเพณี ควรมีอะไรบ้าง ผู้ที่อยู่ใต้อำนาจยอมรับนับถือผู้มีอำนาจในลักษณะของตัวบุคคล ซึ่งได้อำนาจ หรือตำแหน่งนั้นๆ มาตามระเบียบประเพณี มากกว่ายอมรับนับถือตามกฎหมายที่ได้อำนาจมาตามระเบียบประเพณี หรือหัวหน้าเผ่าที่ได้อำนาจมาตามระเบียบประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาช้านาน ก็จะอยู่ในลักษณะของผู้นำประเภทนี้ การใช้อำนาจของผู้นำประเภทนี้ จะมีระเบียบประเพณีเป็นเครื่องชี้นำอย่างกว้างๆ ในรายละเอียดนั้นขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ดำรงตำแหน่งนั่นเอง ว่าเขาเห็นควรอย่างไร

3) ผู้นำแบบยอมรับด้วย บุญญาธิการ (Charismatic Ground) เป็นผู้นำที่มีคุณลักษณะพิเศษ มีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดาอื่นๆ มีความสามารถเหนือมนุษย์ทั่วไป แมกซ์ เวเบอร์ เรียกว่า Charisma หรือบุญญาธิการ ซึ่งถือว่าเป็นคุณสมบัติพิเศษ ได้มาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จากพระเจ้าหรือสรวงสวรรค์ มีอำนาจพิเศษที่มนุษย์ธรรมดา ไม่มีซึ่งคุณสมบัติพิเศษเหมือนมนุษย์นี้ เวเบอร์ เรียกว่า “ของกำนัลจากสวรรค์” (Gift of Gracer) ผู้ได้บังคับบัญชาหรือสาวก จะยอมรับนับถือบุญญาธิการของผู้นำแบบนี้ ซึ่งเป็นการยอมรับที่เกิดขึ้นเพราะอะไรก็ได้ และยอมรับว่าเรามีคุณสมบัติพิเศษต่างจากมนุษย์ธรรมดา โดยไม่มีเหตุผลซึ่งลูกน้องรัก และสามารถตายแทนได้ คุณสมบัติที่สำคัญเพื่อการยอมรับ เช่นนี้ คือความเชื่อที่ว่าผู้นำนั้น มีภาระหน้าที่ (Duty) บางอย่างที่ได้รับมาจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือ สรวงสวรรค์ ให้มาดำเนินการ เช่น มาช่วยประเทศชาติให้พ้นความหายนะ สร้างความยิ่งใหญ่ให้กับประเทศ เอาศาสนามาเผยแผ่ และตัวผู้นำเองก็คิดเช่นดังกล่าวนี้ ผู้นำแบบนี้จะไม่พยายามแสวงหาความมั่งคั่งใส่ตัวเอง ไม่ถือโอกาสใช้บุญญาธิการที่มีอยู่แสวงหาเงิน เพราะสิ่งที่เขามุ่งทำคือ “ภาระ” ซึ่งเขาได้แจ้งให้ทราบแล้วว่าจุดมุ่งประสงค์จะทำอะไร การปฏิบัติ ในสังคมนั้นอาจจะเกิดจากเหตุผล คือสถานการณ์ในสังคมอาจจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงแนวดำเนินชีวิต จากแนวที่ดำเนินมาของคนรุ่นก่อนๆ ปัญหาที่คนในสังคมประสบก็ต่างไปจาก ปัญหาที่คนรุ่นก่อนประสบ สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเริ่มใช้เหตุผล และคิดระบบต่างๆ ที่ใช้ในสังคมนั้น ควรจะได้รับการปฏิบัติเสียใหม่ แต่ถ้าหากว่าสถานะในสังคมนั้น เป็นสังคมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอะไรที่สำคัญทุกสิ่ง ทุกอย่าง เป็นไปเหมือนเช่นแต่ก่อน ในสถานะเช่นนั้น การปฏิบัติเปลี่ยนแปลงสังคมก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะการใช้เหตุผล และในสถานะเช่นนี้เองผู้นำแบบบุญญาธิการ จะเป็นพลังสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสังคมในขั้นปฏิบัติ ผู้นำตามลักษณะของ แมคเคียวเวลลี (The Machivellian) นิโคโล

แมคเคียเวลลี เป็นชาวฟลอเรนซ์ ประเทศ อิตาลี เมื่อ ค.ศ.1469 ขณะนั้นอิตาลียังไม่ได้รวมกันเป็นประเทศเหมือนปัจจุบัน แต่มีรัฐหลายๆรัฐ และรัฐแต่ละรัฐจะทำการรบพุ่งกัน เมื่อโตขึ้นแมคเคียเวลลี รัับราชการเป็นเลขานุการฝ่ายการทูต ของเจ้าผู้ปกครองนครฟลอเรนซ์ การแก่งแย่งชิงอำนาจ ในรัฐฟลอเรนซ์ ทำให้แมคเคียเวลลีสูญเสียตำแหน่ง ถูกเนรเทศออกไปอยู่ในฟาร์มเล็กๆ เขาจึงได้เขียนหนังสือที่มีชื่อเสียงมากที่สุดคือหนังสือเรื่อง “The Prince” (Niccolo Machiavelli 1955) หนังสือเล่มนี้ เขาจะเขียนถึงวิธีการที่ผู้ปกครองประเทศ จะนำมาใช้เพื่อให้อยู่ในตำแหน่งได้นานๆ โดยเขาจะให้ความสำคัญของผู้ที่มีลักษณะ 2 ประการ คือ ลักษณะของสิงโต และสุนัขจิ้งจอก ลักษณะของสิงโต หมายถึง ผู้นำในด้านการใช้อำนาจ และความแข็งแกร่ง แข็งแรง เป็นที่ยำเกรง ส่วนลักษณะของสุนัขจิ้งจอกนั้น หมายถึง ผู้นำที่มีเล่ห์เหลี่ยม มีชั้นเชิง ในทางการเมือง โดยแมคเคียเวลลี เห็นว่าผู้นำอาจจะมีลักษณะทั้ง 2 อย่างดังกล่าวอยู่ในตัว

ผู้นำตามลักษณะของ เดวิด แมคเคลแลนด (David McClelland 1961)

แมคเคลแลนด ได้เสนอ ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สำเร็จ (Motivation for Achievement) โดยเขาพบว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จ ในหน้าที่การงานอาชีพ นั้น มักจะเกิดจากแรงจูงใจของเขาที่ต้องการความสำเร็จ ในงานที่เขากำลังปฏิบัติอยู่ นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กที่มีแนวโน้มที่จะพึ่งตนเอง (Self Reliance Tendency) สูง หรือได้รับการอบรมเลี้ยงดู ให้มีลักษณะดังเช่นว่านี้มักจะเป็นเด็กที่มี “ความต้องการความสำเร็จสูง” (Need for Achievement) และความต้องการความสำเร็จ จะเป็นตัวนำให้เกิดความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมใดที่มีแรงจูงใจต้องการความสำเร็จ สังคมนั้นมักจะมีอันตรายของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูง

แมคเคลแลนด ได้จำแนกความต้องการหรือแรงจูงใจ ของผู้นำออกเป็น 3 ชนิด คือ

- 1) ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) ผู้นำชนิดนี้ จะมีการวางแผนเป้าหมายของงานไว้ในระดับกลางๆ มีการเน้นการเลือกผู้ร่วมงาน ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน และมีลักษณะนิสัยใส่ใจกับมาตรฐานของความดีเลิศ
- 2) ความต้องการด้านความรัก (Need for Affiliation) ผู้นำแบบนี้ เป็นแบบรักพวกพ้อง สร้างสรรค์ บรรยากาศแห่งความเป็นมิตรภาพอันอบอุ่น ที่มีกิจกรรมแห่งความเป็นกันเอง จะปกป้องลูกน้อง เน้นความเป็นส่วนรวม เลือกเพื่อนร่วมงานที่ไว้ใจได้ ไม่ชอบให้คนเกลียด
- 3) ความต้องการด้านอำนาจ (Need for Power) ผู้นำแบบนี้ชอบอย่างมีความสุขกับการได้อำนาจ ชอบออกคำสั่งให้ผู้อื่นทำตามให้ความสำคัญกับเกียรติยศศักดิ์ศรี แต่ไม่ชอบบุคคลอื่นที่มีสถานภาพ ทางสังคมที่สูงกว่า

4. ผู้นำตามลักษณะของการใช้อำนาจ จำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ

4.1 ผู้นำแบบประชาธิปไตย (Democratic Leadership) หมายถึงผู้นำที่ใช้อำนาจ โดยให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นของคนส่วนมากเป็นหลัก และนำเอาความคิดเห็นของคนส่วนน้อยมาพิจารณาร่วมด้วย ผู้นำประเภทนี้จะยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเปิดโอกาสให้ผู้อื่น มีส่วนในกระบวนการตัดสินใจ

4.2 ผู้นำแบบเผด็จการ (Autocratic Leadership) หมายถึงผู้นำที่ใช้อำนาจโดยยึดความคิดของตนเป็นใหญ่ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ชอบวางท่าใหญ่โต ชอบให้ผู้อื่นอยู่ใต้บังคับบัญชา เชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของตน

4.3 ผู้นำแบบเสรีนิยม (Laissez – Faire Leadership) หมายถึงผู้นำที่ไม่ค่อยสนใจเรื่องอำนาจ ปล่อยปละละเลยต่อการใช้อำนาจของตน ให้ผู้อื่นได้บังคับบัญชามีอำนาจตัดสินใจมากเกินไป ขาดการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ขาดการกำหนดให้ชัดเจน

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้นำ ออร์ดเวย์ ทีด (Ordway Tead, 1953) ได้รวบรวมคุณสมบัติสำคัญๆ ที่เขาคิดว่าผู้นำควรจะต้องมี คือ

1) พลังกายและพลังประสาท (Physical and Nervous Energy) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นจะต้องมีพลังกายและพลังประสาทเข้มแข็ง จึงจำเป็นที่จะต้องมีความแข็งแรงและพลังประสาทสมบูรณ์อย่างยิ่ง ทั้งทางกาย และใจมากกว่าคนธรรมดาสามัญ ผู้นำที่เข้มแข็งทั้งทางกายและใจ ก็จะสามารถกระตุ้นให้บรรดาผู้เลื่อมใสพลอยมีความเข้มแข็งทะมัดทะแมงมากขึ้น ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ของผู้นำจะมีมากขึ้นเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของร่างกายและประสาท ผู้นำนั้นจะต้องใช้พลังกาย พลังใจ มากกว่าคนธรรมดาสามัญทุกๆ ไป งานของผู้นำมิใช่ของน่าสนุกเพลิดเพลิน แต่เป็นงานที่เกี่ยวกับคนทั้งชาติ ผลประโยชน์ของประเทศชาติ เป็นเรื่องคอขาดบาดตาย เราจะสังเกตเห็นว่า คนที่เป็นผู้นำมักจะแก่เร็วกว่าปกติ เช่น หัวหงอกเร็ว มีริ้วรอยเหี่ยวย่นบนใบหน้า เนื่องจากใช้เวลาทำงานมาก ชั่วโมง ใช้สมองมาก ใช้สมาธิมากกว่าคนธรรมดา ยังมีเหตุการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้นด้วยแล้ว พลังกาย พลังประสาท ยิ่งใช้มาก เพิ่มขึ้นไปอีก เพราะฉะนั้นจึงจำต้องมีความแข็งแรง ในด้านพลังงาน และระบบประสาทออร์ดเวย์ ทีด กล่าวว่า พลังกาย และพลังประสาทของคนเรานั้น มีอิทธิพลมากได้จาก 3 ทางด้วยกัน คือ

1. อิทธิพลมาจากกรรมพันธุ์
2. อิทธิพลมาจากการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็ก
3. การใช้ส่วนต่างๆของร่างกายในชีวิตประจำวัน

โดยทั่วไปแล้วผู้นำมักจะมาจากพ่อแม่ที่ฉลาด แข็งแรง และมักจะถูกลี้นดูในวัยเด็กในครอบครัวที่ค่อนข้างสบาย ทั้งด้านอาหารและการดูแลสุขภาพของเด็ก มีโอกาสสร้างสรรค์กับ

คนอื่นๆ นอกครอบครัว นอกจากนี้เมื่อโตขึ้นยังใช้ชีวิตประจำวันอย่างมีคุณค่า รู้จักระบบต่างๆของร่างกาย หมั่นตรวจเช็คสุขภาพอยู่เป็นประจำ ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีสุขภาพดี บริโภคดี พักผ่อนหลับนอนเพียงพอ รู้สึกสดชื่นอยู่เสมอ และจะต้องมีวันหยุดพักผ่อน เพื่อให้ได้พัก ผ่อนคลาย ความตึงเครียด ผู้นำจะต้องใช้พลังที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด ได้ผลตอบแทนอย่างคุ้มค่า ต่อการสูญเสียพลังไป โดยจะไม่ใช้เวลา พลังกาย พลังสมอง ในเรื่องที่ไม่สำคัญ

ในด้านทางเพศ ถ้าผิดปกติก็อาจจะทำให้จิตใจผิดปกติไปด้วย หรือความต้องการทางเพศมากเกินไปก็อาจทำให้เสียพลังงาน และเวลาในการทำงานไปด้วย เช่นเดียวกัน การผิดปกติของอวัยวะทางร่างกาย หรือการจุกจิก รู้จัก กวนใจของภรรยา ก็มีส่วนทำให้ประสิทธิภาพการทำงานของผู้นำลดลง ดังนั้นผู้นำจะต้องทำงานอย่างเข้มแข็ง กระตือรือร้น กระฉับกระเฉง กล้าเผชิญปัญหาและเผชิญหน้าต่อฝ่ายตรงข้ามอย่างไม่สะทกสะท้าน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ ซึ่งจะต้องมีพลังกายและพลังประสาทที่เข้มแข็ง

2) **รู้จุดมุ่งหมาย และแนวทางที่จะนำประเทศ (A Sense of Purpose and Direction)** ผู้นำควรจะต้องรู้ว่าเขาต้องการจะให้มัน โยบายอย่างไร และสามารถพาประเทศให้บรรลุเป้าหมายนั้นได้โดยเป้าหมาย และวิธีการจะเป็นผลขึ้นมาได้ อย่างจริงจัง ถ้า

1. เป้าหมาย และวิธีการนั้นมีแน่นอน
2. คนอื่นสามารถเข้าใจหรืออธิบายให้คนอื่นเข้าใจได้
3. จะต้องเป็นสิ่งที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าดี
4. ผู้นำจะต้องยึดมั่นอย่างเข้มแข็ง อย่างจริงจัง และพยายามกระทำให้ เป้าหมาย

และวิธีการไปสู่เป้าหมายนั้นได้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมา

ความกระตือรือร้น (Enthusiasm) หมายถึงความขยันขันแข็ง มีความหวังกำลังใจที่จะบากบั่นเอาชนะอุปสรรค

ผู้นำจำเป็นต้องมีความแข็งขันที่จะทำให้แผนการของเขานั้น ได้บรรลุผลขึ้นมาโดยต้องมีความกระตือรือร้น และกำลังใจที่จะบากบั่นเอาชนะอุปสรรค โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ เพราะความกระตือรือร้น และกำลังใจที่ดีเยี่ยมในตัวผู้นำ จะส่งผลให้มีความแน่วแน่ที่จะทำให้แผนการของเขาบรรลุผลสำเร็จขึ้นมาและถ้าผู้นำมีความกระตือรือร้นในหน้าที่การงานแล้ว ก็จะทำให้ผู้ตามเห็นความสำคัญของงาน และเกิดความกระตือรือร้นที่จะทำงาน โดยเขาจะเห็นว่าผู้นำของเขามีความกระตือรือร้นในงานแล้ว พวกเขาก็ควรจะมีความกระตือรือร้นในงานบ้าง

ความเป็นมิตร และความรัก (Friendliness and Affection) ผู้นำที่ดีควรจะทำให้ผู้ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนใกล้ชิดมีความรู้สึก ว่า นอกจากเขาจะเป็นผู้นำแล้ว เขายังเป็นเพื่อนที่มีความผูกพันกับผู้ตาม ให้ความรักใคร่ สนับสนุน โดยผู้นำจะต้องมีความเมตตากรุณาต่อผู้ตาม ทำให้ผู้ตาม

รู้สึกว่ามีโชคเดี๋ยวนั้น ถ้าเขามีปัญหา ก็จะนึกถึงผู้นำ และอยากจะปรึกษาปัญหานั้นด้วย ความเป็นมิตรและความรักที่ผู้นำมีต่อผู้ตามจะส่งผลให้การทำงานนั้น สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น เพราะว่าผู้ตามมีปัญหอะไรก็กล้าที่จะเข้ามาปรึกษาด้วย ไม่ใช่เก็บปัญหานั้นไว้โดยไม่มีการแก้ไขให้ทันที่

ความน่าเชื่อถือ (Integrity) ผู้นำที่ดีจะต้องทำให้ผู้ตามมีความรู้สึกไว้วางใจในตัวผู้นำของตน โดยผู้ตามนั้นต้องการความเชื่อมั่นว่าผลประโยชน์ของพวกเขาจะปลอดภัย ภายใต้การดำเนินการของผู้นำ นั่นคือ ผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์ รักษาความลับ สัญญา กับประชาชน ทำให้เกิดความรู้สึกว่าผู้นำไม่ทรยศ หลอกลวง หักหลัง พวกเขาไม่เบียดเบียนทอดทิ้งหน้าที่ ไปก่อนที่งานจะสำเร็จ และต้องมีความประพฤติ ที่ผู้ตามรู้สึกว่า เขาไม่มีความประพฤติเป็นที่เสื่อมเสีย ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ การที่ผู้นำต้องทำให้ผู้ตามเกิดความรู้สึกไว้วางใจแล้ว พวกเขาเหล่านั้นก็จะรู้สึกไว้วางใจว่า พวกเขาจะต้องได้รับผลประโยชน์เหมาะสมอย่างแน่นอน พวกเขาเหล่านั้นก็จะทำงานอย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ และมีความเชื่อมั่นในตัวของผู้ตามของเขา

ความกล้าตัดสินใจ ผู้นำจะต้องประสบปัญหาต่างๆ มากมายหลายชนิด ซึ่งผู้นำจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเลือกหนทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น โดยทางใดทางหนึ่ง และสำเร็จทันต่อเหตุการณ์ ดังนั้น จึงจะต้องมีขั้นตอนสำหรับ การตัดสินใจแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ คือ

- 1) รู้ ถึงปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่คืออะไร เป็นอย่างไร
- 2) จะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้นๆ
- 3) สามารถแยกแยะปัญหานั้นว่าจะแก้ด้วยวิธีใด
- 4) ตั้งสมมติฐานสำหรับแก้ปัญหาว่าจะแก้ด้วยวิธีใด
- 5) นำเอาสมมติฐานที่ตั้งไว้มาปฏิบัติในการตัดสินใจแก้ปัญหา

ผู้นำที่ดีไม่เพียงแต่จะกล้าตัดสินใจเท่านั้น แต่จะต้องกล้ารับผิดชอบต่อผลที่จะตามมาด้วย ดังคำกล่าวของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้กล่าวไว้ว่า “ข้าพเจ้าขอรับผิดชอบแต่เพียงผู้เดียว”

สติปัญญาความรู้ (Intelligence) ผู้นำจะต้องมีความรู้เฉลียวฉลาด ในเรื่องต่างๆ มากกว่าคนสามัญธรรมดา บางคนมีการศึกษาน้อย ก็อาจจะสร้างความรอบรู้จากการอ่าน การฟัง สามารถนำประสบการณ์ในอดีตมาใช้ในการตัดสินใจและแก้ปัญหา

ออร์คเวย์ ทิด เชื่อว่าสิ่งแวดล้อมในวัยเด็กมีส่วนสร้างเสริมปัญญา ให้แก่บุคคลได้ เขาว่าปัญญา ความรอบรู้เป็นสิ่งสำคัญ ผู้นำที่มีเขาว่าปัญญา ความรอบรู้จะได้เปรียบในหลายๆด้าน เขาจะเป็นคนที่คล่องและเก่งรอบตัว สามารถตัดสินใจปัญหา ได้อย่างแนบคายเป็นผู้นำที่จะต้องเป็นผู้ที่เห็นปัญหาได้ดี และจะต้องแสดงความสามารถของเขาด้วยความมั่นใจในตนเอง ไม่แสดงความลังเลใจให้ผู้เป็นลูกน้องเห็น เพราะจะทำให้เขาขาดความเชื่อมั่น เชื่อถือและไว้วางใจ

คุณสมบัติที่น่าจะไปพร้อมกับสติปัญญา ความรอบรู้ คือ การมีจินตนาการ (Imagin) และการมีอารมณ์ขัน จินตนาการ คือ ความสามารถที่จะวางแผน หรือแนวทางปฏิบัติขึ้นล่วงหน้า ซึ่งจินตนาการเหล่านี้หมายความว่าเฉพาะจินตนาการที่จะนำมาปฏิบัติได้ การสร้างจินตนาการซึ่งจะมีผลในทางปฏิบัตินั้น ไม่ใช่ของง่าย จะเป็นความพยายามใช้เหตุผลหลายๆประการ รวมทั้งข้อมูลต่างๆ มาประติดประต่อเข้ากัน

ส่วนในด้านอารมณ์นั้น เป็นประจวบเหมาะหลอกล่อในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นเพราะการช่วยไม่ให้เกิดความตึงเครียดจนเกินไปบางครั้ง ผู้ที่เป็นผู้นำบางครั้ง อาจจะรู้สึกทงทนงตน ทำตัวเหมือนคนอื่น (เพราะคนอื่นก็ยอมรับอยู่แล้ว) เมื่อจะทำอะไรก็ควรจะมี ความตั้งใจมากเกิน ไป หรืออยากจะทำให้งานเสร็จโดยรีบด่วน จนกลายเป็นคนจะเอาแต่ใจซึ่งในกรณีอย่างนั้น การมีอารมณ์ขัน อาจจะช่วยให้บริวารมองว่า ในบางส่วนผู้นำก็ยังให้ความเป็นเพื่อนแก่พวกเขาอยู่ ไม่ใช่มาขู่เข็ญ เอาแต่ใจเห็นพวกเขาเป็นเครื่องมือ ที่จะต้องทำงานให้แก่ประการเดียว

การเป็นครูที่ดี ผู้นำจะต้องสามารถชี้แนวทางที่ควรจะทำ และเหตุผล และความจำเป็นที่จะต้องแก้ไข ต้องสามารถถ่ายทอดความคิดอ่านให้บริวาร คล้อยตามได้ เข้าใจได้สามารถอธิบายวิธีการ จุดมุ่งหมายเหตุผลในการดำเนินการให้ลูกน้องเข้าใจอย่างชัดเจน รวมไปถึงรู้จักมอบหมายงานให้ผู้อื่นทำด้วย โดยไม่มีลักษณะหวงงาน หวงความคิด หวงความรู้

ความศรัทธา และความเชื่อมั่น การบริหารประเทศนั้น ผู้นำจะต้องสามารถสร้างความศรัทธา ความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ตาม เกิดความรู้สึกคล้อยตาม หรือกระตือรือร้น ร่วมทำตาม เช่น แม่ทัพจะต้องสร้างศรัทธาให้แก่คนในกองทัพว่าการไปรบครั้งนี้จะต้องชนะ เมื่อชนะแล้วจะต้องได้ผลตอบแทนจากการชนะอย่างมหาศาล เป็นต้น

ศรัทธาและความเชื่อมั่น และพลังกายพลังใจที่ผู้นำมี บางครั้งอาจจะเป็นการต้องการเอาชนะอุปสรรค หรือต้องการเอาชนะคนอื่น ต้องการเอาชนะศัตรู ซึ่งใครๆ เชื่อว่าเอาชนะไม่ได้ เป็นศรัทธาและความเชื่อมั่นที่เกิดความไม่ยอมแพ้และยอมเสียสละทุกอย่างที่ตนมีอยู่ เพื่อเอาชนะสิ่งนั้นๆ ให้ได้

เขาจะต้องยืนหยัดในความศรัทธา ต่อแผนการของเขาอย่างกล้าหาญ ปล่อยให้เวลาได้ค่อยๆ พิสูจน์ความถูกต้องในตัวเขา ซึ่งหมายความว่า เขาจะต้องมีความอดทนรู้จักที่จะรอเวลาหรือโอกาสให้เหมาะสม การที่จะมีความศรัทธา เชื่อมั่นอย่างนี้จะทำให้เขาไม่ท้อถอยและสิ้นหวัง ถึงแม้ชีวิตกำลังจะตกต่ำก็ตาม

ปัจจัยที่ใช้วิเคราะห์ผู้นำ

1. การควบคุมค้อย หรือปมเด่นของผู้นำ

ปมด้อย (Inferiority-Complex) เป็นความรู้สึกที่ว่าเรามีอะไรบางอย่างหรือหลายอย่างด้อยกว่าคนทั้งหลาย ส่วนปมเด่น (Superiority-Complex) นั้นหมายถึงความรู้สึกที่ว่าเรามีอะไรบางอย่างเหนือกว่าคนทั้งหลาย นักจิตวิทยาคนสำคัญชื่อ อัลเฟรด แอดเลอร์ (Alfred Adler) เชื่อว่าคนทุกคนจะมีความรู้สึกที่ว่ามีทั้งปมด้อยและปมเด่นอยู่ด้วยกันเสมอไปแล้วแต่ว่ามีน้อยหรือมาก ปมเด่นหรือปมด้อยนี้บางครั้งเป็นสิ่งที่เด่นหรือด้อยจริงๆ แต่บางครั้งปมเด่นหรือปมด้อยก็เกิดจากจินตนาการ คนที่มีปมด้อยก็พยายามชดเชย (Compensate) สิ่งที่เป็นปมด้อยนั้น หากรู้สึกว่ามีปมด้อยมาก ก็จะยังมีพลังจิตพยายามทำให้หาทางชดเชยให้มากขึ้น

บุคคลบางคนเมื่ออยู่ในวัยเด็ก จะมีความรู้สึกว่า ตนเองเป็นผู้ขาดศักดิ์ศรี ไม่มี ความหมายต่อคนอื่น ไม่มีความสามารถเท่าคนอื่น ไม่ได้รับการยกย่องจากคนอื่น เท่าที่ควรจะได้รับ

ฮาโรลด์ ลาสเวล (Harold D.Lasswell 1930) นักรัฐศาสตร์ชาวสหรัฐอเมริกา เรียกความรู้สึกเช่นนี้ว่า “ การมีความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเองน้อย ” (Low Self Esteem) และจะแสวงหาอำนาจมาเพื่อลบล้าง ความรู้สึกภูมิใจในศักดิ์ศรีน้อยนี้

อเล็กซานเดอร์ เกอร์ช (Alexander George 1968) ได้นำเอาคำว่า “ความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเองน้อย” ไปขยายความ และว่าความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเองน้อยหมายรวมถึงสิ่งเหล่านี้

- 1) ความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสำคัญ
- 2) ความรู้สึกว่าตนเองไม่มีศีลธรรมสูงพอ
- 3) ความรู้สึกอ่อนแอ
- 4) ใความรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรเด่น
- 5) ความรู้สึกว่าตนเองไม่มีความฉลาดรอบรู้เพียงพอ

อเล็กซานเดอร์ เกอร์ช มีความคิดว่าคนที่มีความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตนเองน้อยนี้เมื่อได้เป็นผู้นำแล้วจะเป็นผู้นำที่มีลักษณะ ดังนี้

(ก) แสดงว่าถ้าตนเองไม่ทำหน้าที่บางสิ่งบางอย่างแล้วก็จะไม่มีใครทำหน้าที่นั้นได้ (เพื่อชดเชยความรู้สึกตนเองไม่มีความสำคัญในวัยเด็ก)

(ข) แสดงว่าตนเองเป็นคนมีศีลธรรมสูง (เพื่อชดเชยความรู้สึกว่าตนเองมีศีลธรรมต่ำกว่าในวัยเด็ก)

(ค) ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยอ้างว่าตนรู้ดีกว่าใคร (เพื่อชดเชยความรู้สึกอ่อนแอของตนในวัยเด็ก)

(ง) คิดว่าไม่มีใครจะทำหน้าที่หรือสิ่งที่กำลังทำอยู่ได้ดีเท่าเขา (เพื่อชดเชยความรู้สึกที่ว่าตนเอง ไม่มีอะไรดีเด่น)

(จ) คิดว่าวิจารณ์ญาของตนเยี่ยมยอดแล้ว คิดว่าตนเองไม่เคยทำอะไรผิดพลาด (เพื่อชดเชยความรู้สึกว่าความฉลาดรอบรู้ของตนมีน้อยในวัยเด็ก)

2. ลำดับการเรียงพี่น้องของผู้นำ (Birth Order)

ประเทศส่วนใหญ่ทั้งในอดีต และปัจจุบันในทุกประเทศ ส่วนใหญ่จะมีผู้นำที่เป็นชายทั้งสิ้น มีน้อยที่สังคมจะเปิดโอกาสให้หญิงเป็นผู้นำประเทศ จึงกลายเป็นความจริงที่ทุกคนยอมรับว่าที่ผ่านมานั้นสังคมยกย่องผู้ชายเป็นผู้นำเสียมากกว่า แต่ข้อเท็จจริงประการหนึ่งซึ่งอาจจะไม่ได้รับการพิจารณาให้ลึกซึ้ง หรืออย่างจริงจัง คือเรื่องอันดับของการเรียงพี่เรียงน้องของผู้นำ กล่าวคือ ลูกคนที่มักจะจะได้เป็นผู้นำ คนโต คนกลาง คนเล็ก หรือลูกที่เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่หรือที่เรียกว่าลูกโตนซึ่งการศึกษาใน ข้อนี้ทำได้ไม่ยาก นั่นก็คือเราก็คงจะไปตรวจดูผู้นำที่ผ่านมาในประวัติศาสตร์แล้วดูซิว่าผู้นำที่ผ่านมานั้นเป็นลูกคนที่เท่าไรเสียส่วนใหญ่ในลำดับการเรียงพี่เรียงน้องในครอบครัว เขา ถ้าจะมองในแง่ของขบวนการที่สังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัว ถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่เด็กแล้ว เราคงจะพอมองเห็นได้ว่าลูกแต่ละคนของครอบครัวเดียวกัน อาจจะได้รับ การยอมรับจาก พ่อ และแม่ไม่เท่ากัน เพราะลูกคนแรกนั้นเป็นสิ่งที่ใหม่สำหรับพ่อและแม่ ความเจริญเติบโตของลูกคนโต จะได้รับความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เมื่อเติบโตขึ้นมีน้องพ่อแม่ก็จะยังเห็นว่าลูกคนโตนั้นสำคัญกว่า เพราะเขาจะเดินได้พูดได้ เรียนหนังสือก่อนหรือให้พ่อแม่ใช้สอยได้ก่อนคนอื่น ถ้ามองในแง่ประวัติของครอบครัวก็พอจะเห็นได้ว่าลูกคนโตนั้นก็รู้เห็นความเป็นมาของพ่อแม่มาก่อน ลูกคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นลูกคนโตจึงมีอะไรที่แตกต่างกันออกไปจากน้องๆ และเมื่อโตมากขึ้น เข้าบรรลุนิติภาวะ พ่อแม่ก็มักจะมองว่าลูกคนโตนั้นควรจะเป็นที่พึ่งของน้องๆ แทนพ่อ แทนแม่ หรือมีเรื่องเดือดร้อนก็ต้องมาช่วยพ่อแม่แก้ไข คือกำหนดบทบาท และหน้าที่ของลูกคนโตให้แตกต่างไปจากคนอื่น ๆ มองในด้านความสัมพันธ์ของพี่น้อง จะเห็นว่าพี่ชายคนโตจะมีร่างกายที่โตกว่า แข็งแรงกว่า อายุมากกว่า พี่ชายคนโตจึงแสดงอาการก้าวร้าวมากกว่าน้อง แน่แน่นอนเมื่อลูกคนรองๆ โตขึ้นก็อาจจะฉลาดกว่ารับผิดชอบมากกว่าคนแรก แต่เป็นที่ยอมรับว่าโดยทั่วไปแล้ว พ่อแม่จะตั้งความหวังไว้สำหรับลูกคนโตก่อน

เมื่อศึกษาให้ละเอียดโดยศึกษาเหตุการณ์บ้านเมือง ของสหรัฐอเมริกาด้วยก็พบว่า ในยามบ้านเมืองอยู่ในภาวะตึงเครียดกับต่างชาติ เช่นการขยายอำนาจหรือจำเป็นจะต้องเข้าสู่สงคราม ผู้นำส่วนใหญ่จะเป็นลูกคนโตหรือลูกโตน แต่ในยามที่บ้านเมืองอยู่ในภาวะปกติจะปรากฏว่าผู้ที่ได้รับเลือกตั้งมักจะไม่ใช่ผู้ที่ เป็นลูกโตน หรือลูกคนโต คือในยามปกตินี้คนที่ เป็นลูกคนรองๆ มักจะมีโอกาสได้รับความสำเร็จในการเข้ารับเลือกมากกว่า ซึ่งก็อาจจะเป็นไปได้ว่าเมื่อเกิดวิกฤติการณ์กับต่างชาตินั้น ประชาชนอยากได้ผู้ที่มีความเข้มแข็ง เด็ดขาด ซึ่งคนที่ เป็นลูกคนเดียว หรือลูกคนโตจะมีโอกาสเป็นคนที่มีความเข้มแข็ง เด็ดขาด ได้มากกว่า

เมื่อมาศึกษาเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองของอังกฤษในช่วง ค.ศ. 1963 ซึ่งได้ศึกษานายกรัฐมนตรีนี้ ปรากฏว่าอาจจะแบ่งเหตุการณ์ที่ประเทศอังกฤษประสบได้ 4 แบบ คือ

- 1) ยุควิกฤตการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศและสงคราม
- 2) ติภาพและปรับปรุงภายในประเทศ

ยุคที่มีการขัดกันระหว่างคนในสังคมและยุคที่แนวปฏิบัติบางอย่างถูกล้มเลิก

ยุคที่มีการปฏิวัติและการศึกษาพบว่า

- 1) ยุคแบบ 1. มักจะมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นลูกชายคนแรก
- 2) ยุคแบบ 2. มักจะมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นลูกชายคนกลาง ๆ
- 3) ยุคแบบ 3. มักจะมีนายกรัฐมนตรีนที่เป็นลูกโท
- 4) ยุคแบบ 4. มักจะมีนายกรัฐมนตรีที่เป็นลูกคนสุดท้อง

3. การดูแลสุขภาพของสังคม ประสบการณ์ชีวิตในวัยเด็ก

นิสัยของคนเราที่แตกต่างกันออกไปนั้น ส่วนสำคัญเป็นเพราะผ่านการอบรม หรือประสบการณ์การเรียนรู้จากสังคม (Socialization) ที่แตกต่างกัน องค์การที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่คนที่สำคัญที่สุด คือ

- 1) ครอบครัว
- 2) สถานศึกษา
- 3) สถาบันศาสนา การทำงาน
- 4) เพื่อนเล่น และเพื่อนร่วมงาน (Peer Group)

ครอบครัวเป็นองค์กรสำคัญที่สุดในการถ่ายทอดลักษณะนิสัยให้แก่เด็ก เพราะครอบครัวเป็นแหล่งที่หล่อหลอมลักษณะนิสัยแก่คนแต่ละคนก่อนสถาบันอื่นๆ การถ่ายทอดนั้น อาจจะเป็นการถ่ายทอดโดยตรง เช่น บิดา มารดา หรือคนอื่นในครอบครัว พยายามพรั้าสอนเด็กให้คิดอย่างนั้นอย่างนี้ ทำอย่างนั้นอย่างนี้

บางครั้งการกระทำของคนในครอบครัวโดยเฉพาะพ่อ และแม่ก็จะทำให้ลูกเลียนแบบ หรือนิยมชมชอบ โดยที่พ่อแม่ไม่เคยสอน แต่เนื่องจากลูกอยู่กับใกล้ชิดพ่อแม่จึงทำหรือพูด แต่งตัว หรือคิดไปตามพ่อกับแม่ ถ้าพ่อแม่เคร่งศาสนา ลูกก็อาจเคร่งตามไปด้วย หรือการที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูก ก็เป็นประการหนึ่งที่หล่อหลอมลักษณะนิสัยให้แก่ลูก ๆ

- 1) ถ้าพ่อแม่สั่งสอนลูกพูด ลูกก็จะเป็นคนพูดเก่ง
- 2) ถ้าพ่อแม่เปิดโอกาสให้ลูกแสดงความคิดเห็น แย้งได้ ลูกก็จะเป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อโตขึ้น

คิดเห็นของผู้อื่น เมื่อโตขึ้น

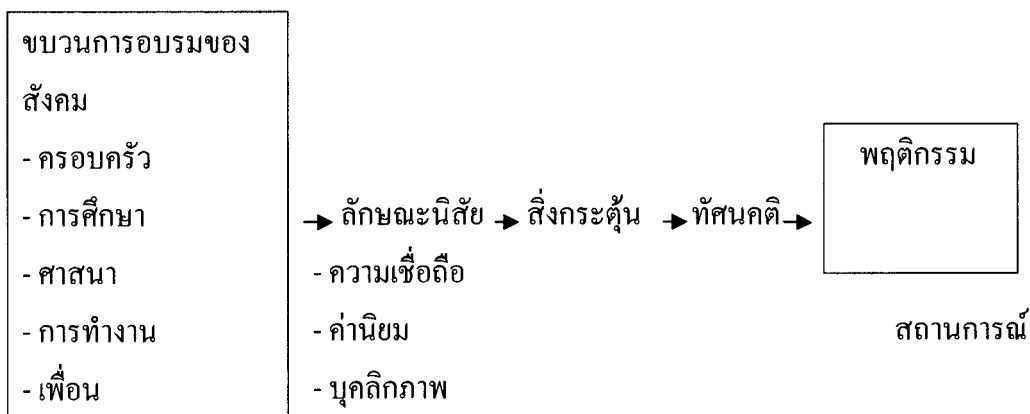
- 3) พ่อแม่ไม่ลงโทษลูก โดยการเขี่ยนตี โตขึ้นลูกมักจะ ไม่ชอบใช้ความรุนแรง

4) พ่อแม่สุขุมเยือกเย็น ลูกก็จะมีแนวโน้มเป็นคนสุขุมเยือกเย็น ไม่ใช่อารมณ์เป็นต้น แต่แต่ละคนผ่านการเลี้ยงดูมาคนละแบบ มีประสบการณ์ในวัยเด็กที่แตกต่างกันเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้พฤติกรรมของผู้นำแต่ละคนต่างกัน เพราะฉะนั้นการวิเคราะห์ผู้ นำให้ลึกซึ้งจึงจำเป็นต้องทราบประวัติของผู้นำคนนั้นตั้งแต่วัยเด็กโดยละเอียด

4. บวณการเรียนรู้หรือการอบรมจากสังคม (Socialization Process)

เป็นขบวนการที่หล่อหลอมให้บุคคลมีความเชื่อ ค่านิยม หรือบุคลิกภาพในรูปแบบต่างๆ ที่บุคคลแต่ละคนมีอยู่ ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรม ดังจะเห็นได้ตามแผนภูมิดังต่อไปนี้

แผนภูมิการแสดงออกพฤติกรรมของบุคคล

2. แนวคิดระบอบประชาธิปไตย

2.1 สารสำคัญ

ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองและวิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งยึดหลักของความเสมอภาค เสรีภาพและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยถือว่าทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน และอำนาจอธิปไตยต้องมาจากปวงชน คำว่า ประชาธิปไตย เป็นศัพท์ที่นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายมากในโลกปัจจุบัน เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศต่างๆ แม้จะมีรูปแบบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน แต่ต่างก็อ้างว่าประเทศของตนเป็นประชาธิปไตยกันทั้งสิ้น ในประเทศสังคมนิยมหลายประเทศ เช่น อดีตสหภาพโซเวียต และจีน ต่างก็อ้างว่าประเทศของตน ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่เป็นประชาธิปไตยในอีกแง่

หนึ่งที่เราเรียกว่า ประชาธิปไตยแบบรวมศูนย์ กล่าวคือ ยินยอมให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในขอบเขตที่จำกัด ส่วนการดำเนินการทางการเมือง ยังคงตกอยู่ในมือของผู้มีอำนาจเพียงไม่กี่คนเท่านั้น นอกจากนี้ประเทศอินโดนีเซียซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของไทย หลังจากได้รับเอกราชจากเนเธอร์แลนด์ในสมัยของประธานาธิบดีซูการ์โน ได้ประกาศใช้ระบอบประชาธิปไตยนำวิถี จากความหลากหลายของการให้ความหมายนี้เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน ในที่นี้จะขออธิบายประชาธิปไตยในความหมายของเสรีประชาธิปไตย หรือประชาธิปไตยแบบตะวันตกเท่านั้น

2.2 ความหมายของประชาธิปไตย

1) ความหมายของคำว่า ประชาธิปไตย ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Democracy ซึ่งมาจากคำภาษากรีกว่า Democratia ซึ่งประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ Demos กับ kratein คำว่า Demos หมายถึง ประชาชน และ Kratein หมายถึง การปกครอง ฉะนั้นประชาธิปไตย (Demokratia) จึงหมายถึง ประชาชนปกครอง หรือการปกครองโดยประชาชน

2) ความหมายที่เน้นเรื่องสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค นักปรัชญาการเมืองหลายท่านที่ชี้ให้เห็นว่ารูปแบบการปกครองที่ดีก็คือ การปกครองที่เคารพสิทธิและความเสมอภาคของมนุษย์ เชื่อว่าสมาชิกของสังคมทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเพื่อพัฒนาตนเองและสังคมโดยส่วนรวม นอกจากนี้ระบบการเมืองจะต้องเปิดโอกาส หรือให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการดำเนินการใดๆ ภายใต้กฎระเบียบของสังคมด้วย ซึ่งรูปแบบการปกครองดังกล่าว ก็คือระบอบประชาธิปไตย

3) ความหมายที่เน้นการเข้ามีส่วนร่วมหรือเสียงของประชาชน ในเมื่อระบอบประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ใช้อำนาจอธิปไตยผ่านทางองค์กรทางการเมืองต่างๆ เพื่อประโยชน์สุขของตนเอง บาทบาทของประชาชนในทางการเมืองจึงมีความสำคัญมากในระบอบนี้ จนมีผู้กล่าวว่า ประชาธิปไตยนั้นถือว่าประชาชน คือ เสียงสวรรค์ เป็นระบอบที่เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมดำเนินการเพื่อสร้างสรรค์สังคมของตนเอง กิจกรรมการเข้าร่วมทางการเมืองของประชาชนอาจเป็นทางอ้อมโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเข้าไปทำหน้าที่แทน หรืออาจเป็นทางตรง เช่นการประท้วง การร้องเรียน ในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้รัฐบาลรับทราบถึงปัญหา เป็นต้น

4) ความหมายที่เน้นเจตนารมณ์ของประชาชน ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น แห่งสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของคำว่าประชาธิปไตยไว้อย่างกระชับและคมคายว่า เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ในระบอบประชาธิปไตยนั้น ผู้นำทางการเมืองเป็นผู้ที่ถือเสมือนเป็นตัวแทนเจตนารมณ์ของประชาชน รัฐบาลเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมาก หรือได้รับเสียงสนับสนุนส่วนใหญ่ รัฐบาลจะคงอยู่ในอำนาจต่อไปได้

เมื่อวาระสิ้นสุดลง ก็โดยการแสดงให้เห็นประชาชนผู้เลือกตั้งเห็นว่า รัฐบาลสามารถสนองตอบต่อเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น

5) ความหมายตามที่มาและขอบเขตอำนาจ มีผู้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ว่า อำนาจสูงสุดมาจากประชาชน ทั้งนี้โดยอ้างว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาพร้อมสิทธิและเสรีภาพ โดยธรรมชาติ พวกเขาสามารถที่คิดและกระทำการใดๆ ได้ แต่เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันเป็นสังคม เขาจะสละสิทธิและอำนาจบางประการให้กับผู้ปกครอง เพื่อใช้อำนาจนั้นดำเนินการภายในกรอบที่กำหนด ฉะนั้นเราจะพบว่ารัฐบาลในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยนั้นจะมีอำนาจที่มีขอบเขต

จากความหมายอันหลากหลายของคำว่า ประชาธิปไตย นี้ จึงอาจสรุปความหมายหลักได้ 3 ประการ คือ

1. ความหมายในเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง
2. ความหมายในเชิงรูปแบบการปกครอง
3. ความหมายในเชิงวิถีชีวิตของประชาชน

2.3. ความหมายในเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง

อุดมการณ์ทางการเมือง คือ ระบบความคิดทางการเมืองอย่างหนึ่ง อุดมการณ์ประชาธิปไตยเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในฐานะที่เป็นระบบความคิดทางการเมืองชนิดหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญกับหลักการ 3 ประการ

1) หลักมนุษยธรรมเป็นผู้มีสติปัญญา รู้จักใช้เหตุผล รู้คิด รู้ชั่ว และสามารถปกครองตนเองได้ ประชาธิปไตยนั้นเป็นระบบที่สมาชิกจะต้องแสดงออกซึ่งเหตุผล เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับกันเชื่อกันว่า ถ้าการดำเนินการใดๆ เป็นไปตามหลักการแห่งเหตุผลแล้ว ย่อมจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสังคมอย่างไม่มีขีดจำกัด

2) หลักสิทธิเสรีภาพ คำว่า สิทธิ หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระที่จะกระทำการใดๆ ได้ แต่การใช้เสรีภาพจะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นด้วย เสรีภาพในสังคมประชาธิปไตยมีขอบเขตจำกัดในระดับหนึ่ง สิ่งที่จะมาเป็นตัวจำกัดเสรีภาพคือ กฎหมาย ข้อบังคับ ขนบธรรมเนียม ประเพณี

เสรีภาพขั้นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

2.1 เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การแสดงความคิดเห็นซึ่งอาจแสดงออกในรูปของการพูด การเขียน และการโฆษณาถือเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง ในสังคมประชาธิปไตยนั้นเป็นสังคมที่ถือว่า ประชาชน คือเสียงสวรรค์ เป็นสังคมที่ยินยอมให้

ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองโดยเสรี การแสดงความคิดเห็นจึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญยิ่งด้วย

2.2 เสรีภาพในการรวมกลุ่ม อาจจะเป็นการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ปลูกอ้อยจัดตั้งเป็นสหกรณ์ชาวไร่อ้อย หรืออาจจะเป็นการรวมตัวกันของผู้ที่มีความสนใจในกิจกรรมทางสังคมอย่างหนึ่งอย่างใด ร่วมกันจัดตั้งเป็นสมาคม เป็นต้น และยังรวมไปถึงการรวมตัวกันของประชาชนเพื่อเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองในรูปแบบต่างๆ เพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการใดๆ อีกด้วย แต่ทั้งนี้กิจกรรมอันเกิดจากเสรีภาพในการรวมกลุ่มจะต้องอยู่ในกรอบแห่ง กฎหมายและศีลธรรมอันดีของสังคม

2.3 เสรีภาพในการนับถือศาสนา มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความเชื่อที่เหมือนกันบ้าง ต่างกันบ้างเป็นธรรมดา การนับถือหรือศรัทธาที่มนุษย์พึงมีต่อความเชื่อศาสนาใดๆ จึงนับได้ว่าเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานประการหนึ่ง

2.4 สิทธิและเสรีภาพอื่นๆ นอกจากสิทธิและเสรีภาพข้างต้นแล้ว อุดมการณ์ประชาธิปไตยยังให้ความสำคัญกับสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลด้านอื่นๆ อีก เช่น สิทธิจะได้รับการคุ้มครองทั้งทางร่างกายและทรัพย์สินจากรัฐ สิทธิในเคหสถาน สิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย สิทธิและเสรีภาพในการเดินทาง สิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพโดยสุจริต เสรีภาพในทางร่างกาย เป็นต้น

3) ลึกความเสมอภาค ความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกัน เป็นหลักที่สำคัญของอุดมการณ์ประชาธิปไตยอีกหลักการหนึ่ง ระบอบประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด เพศใด มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมอย่างไรต่างเท่าเทียมกัน ความเท่าเทียมกันในที่นี้ไม่ใช่ความเท่าเทียมกันในสติปัญญา ความสามารถ หรือความสูงความต่ำ แต่เป็นความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นคน ซึ่งทุกคนมีสิทธิที่จะอยู่รอดในสังคม ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้เป็น 4 ประการ ดังต่อไปนี้

3.1 ความเสมอภาคในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จากแนวความคิดที่ว่าประชาธิปไตย เป็นเรื่องของการปกครองโดยประชาชน ถือว่าเสียงของประชาชนเป็นเสียงสวรรค์ รัฐประชาธิปไตยจึงต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองของประชาชนอย่างกว้างขวาง ทุกคนมีสิทธิที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเมื่ออายุถึงเกณฑ์ที่กฎหมายระบุไว้ และบัตรเลือกตั้งแต่ละใบจะมีเสียงเพียง 1 เสียงเท่าเทียมกัน ซึ่งตรงกับปฎิญาสากลแห่งสิทธิมนุษยชนข้อ 21 (3) ที่ระบุว่า เจตจำนงของประชาชนจะต้องเป็นมูลฐานแห่งอำนาจของรัฐบาล เจตจำนงเช่นนี้จะต้องแสดงออกทางการเลือกตั้งตามกำหนดเวลาและอย่างแท้จริง

โดยอาศัยการออกเสียงทั่วไปและอย่างเสมอภาค และลงคะแนนเสียงลับ หรือการลงคะแนนโดยอิสระอย่างอื่น ทำนองเดียวกัน

3.2 ความเสมอภาคที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย ในรัฐประชาธิปไตย นั้นจะถือว่า กฎหมายเป็นเสมือนข้อกำหนดของสังคมที่ออกมาโดยมีวัตถุประสงค์ในการควบคุมพฤติกรรมที่มีผลร้ายต่อสังคมโดยรวม นั่นคือกฎหมายจะให้ความคุ้มครองป้องกันแก่ทุกคนโดยเท่าเทียมกัน และผู้ที่ละเมิดกฎหมายก็จะได้รับโทษทัณฑ์ตามที่กำหนดหรือถ้ามีเหตุอันควรปรานีให้มีการลดหย่อนหรือยกเว้นโทษ ก็ควรจะได้รับพิจารณาโดยเท่าเทียมกันด้วย

3.3 ความเสมอภาคที่จะแสวงหาความก้าวหน้าในชีวิต ในระบอบประชาธิปไตยนั้น รัฐจะต้องเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ เช่น จัดให้มีโรงเรียน วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัย ให้เพียงพอสำหรับคนที่ปรารถนาแสวงหาความรู้มีโอกาสรับการศึกษาได้รับความรู้ และมีโอกาสใช้ความรู้ความสามารถสร้างความก้าวหน้าและความมั่นคงในชีวิตให้กับตนเอง และต้องบริหารระบบของสังคมให้เปิดโอกาสสำหรับทุกๆ คนในการที่จะได้ ทำงานโดยสิทธิเท่าเทียมกัน เช่น การเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเสมอภาคในการเลือกตั้งเลือกเข้าเป็นข้าราชการ เป็นต้น

3.4 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม ในที่นี้ไม่ได้หมายความว่า รัฐประชาธิปไตย จะต้องทำให้สมาชิกทุกคนมีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูง กล่าวคือ มีรายได้สูง และมีความเป็นอยู่ที่หรูหรากันทุกคน แต่จะต้องพยายามกระจายรายได้ นำเอาทรัพยากรทางสังคมมาใช้ประโยชน์ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้นให้น้อยลงโดยการสนับสนุนหรือช่วยเหลือกลุ่มที่ด้อยโอกาสกว่าให้เติบโตใหญ่และแข็งแรงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การที่รัฐสนับสนุนโครงการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพในชนบท โครงการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ผลิต สหกรณ์ผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์ใด ๆ โครงการสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน เพื่อยกระดับความกินดี อยู่ดี เป็นต้น

2.4 ความหมายในเชิงรูปแบบการปกครอง

แนวคิดพื้นฐานของประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นรูปแบบการปกครองมาจากความเชื่อที่ว่า ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ การปกครองตนเองของประชาชนดำเนินการโดยผ่านผู้แทนที่ประชาชนเลือกเข้าไปทำหน้าที่แทนตนตามระเบียบวิธีที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เราจึงอาจสรุปหลักการที่สำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ดังต่อไปนี้

1) หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หมายความว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดของรัฐ ประชาชนจะเป็นผู้ตัดสินปัญหาและกำหนดความเป็นไปของพวกเขาเอง แต่มีได้หมายความว่าประชาชนทั้งประเทศจะต้องมานั่งถกเสาะหาทางแก้ปัญหา

2) หลักอำนาจอธิปไตยโดยปวงชน หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง รูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีอยู่หลายทางด้วยกันที่สำคัญ คือ การเลือกตัวแทนของตนขึ้นไปทำหน้าที่ในรัฐสภา นอกจากนี้ประชาชนอาจทำได้โดยการช่วยรณรงค์หาเสียงให้ผู้สมัครที่ตนนิยมอยู่หรือเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองที่มีอุดมการณ์เดียวกัน เพื่อหาทางผลักดันให้นโยบายของพรรคนำมาใช้ปฏิบัติ เป็นต้น

3) หลักอำนาจอธิปไตยเพื่อประชาชน สังคมประชาธิปไตยนั้น ผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศและรัฐบาลจะต้องไม่กระทำไปเพียงเพื่อผลประโยชน์ของคนในกลุ่มคนเท่านั้น ผู้ปกครองที่มาจากประชาชนในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเป็นผู้ที่กระทำเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนส่วนใหญ่ด้วยให้สมกับความไว้วางใจของประชาชนที่เลือกตนเข้ามารับหน้าที่ ไม่เช่นนั้นเมื่อครบวาระอาจจะไม่ได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนในสมัยต่อไปก็ได้

4) หลักเหตุผล ประชาธิปไตยประกอบด้วยหลักเหตุผล ทั้งนี้เนื่องจากคนแต่ละคนต่างก็มีแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาที่แตกต่างกันไป ถ้าคนปราศจากเหตุผลแล้ว สังคมก็อาจยุ่งเหยิงไม่ได้ข้อยุติที่ดีและถูกต้อง ดังนั้นในระบอบประชาธิปไตยนั้นทุกคนจะต้องร่วมกันคิด โดยต่างก็เสนอความคิดเห็นแล้วอาจมีการเปิดอภิปราย มีการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวาง ต่างคนต่างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยใจเป็นธรรม ข้อเสนอหรือความคิดเห็นของใครที่มีเหตุผลดีกว่าก็จะได้รับเลือกให้เป็นวิธีการแก้ไขปัญหาต่างๆ ต่อไป

5) หลักเสียงข้างมาก วิธีการหนึ่งที่จะรู้ได้ว่าระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการเพื่อปวงชน คือ หลักเสียงข้างมาก นั่นคือหลังจากที่ผู้แทนราษฎรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์โดยการอภิปรายกันพอแล้ว ก็จะมีการออกเสียงลงคะแนนกัน ข้อเสนอที่ได้รับเสียงข้างมากจากที่ประชุมก็จะได้รับเลือกให้นำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพราะถือได้ว่าเป็นข้อเสนอที่มีเหตุผลของคนส่วนใหญ่

6) หลักความยินยอม ประชาธิปไตยจะต้องมีพื้นฐานมาจากความยินยอมอีกด้วย เมื่ออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน และปวงชนได้เลือกตั้งตัวแทนของตนเพื่อใช้อำนาจดังกล่าว จึงถือได้ว่าผู้ที่ได้รับเลือกให้เข้ามาใช้อำนาจเหล่านี้ได้รับความยินยอมจากปวงชน แต่จะมีอำนาจจำกัดตามรัฐธรรมนูญ และยังคงจำกัดช่วงเวลาที่ได้รับคามยินยอม คืออาจอยู่ในวาระช่วงระยะเวลาหนึ่ง (วาระครบ 4 ปี เป็นต้น) เมื่อครบวาระหรือมีการยุบสภาจะมีการเลือกตั้งใหม่ หากผู้แทนราษฎรผู้ใดได้รับความไว้วางใจจากประชาชนจะได้รับเลือกเข้ามาทำหน้าที่ต่อไป

7) หลักประนีประนอม ในหลายกรณี หลังจากที่ผู้แทนราษฎรได้อภิปรายกันแล้ว และเล็งเห็นว่าข้อเสนอต่างๆ ที่ผู้แทนแต่ละคนเสนอไปนั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันมาก หรือมี

ข้อขัดแย้งกันไม่มากนักที่ประชุมก็อาจใช้การประนีประนอมกัน โดยยึดหลักผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นเกณฑ์ ไม่จำเป็นต้องมีการลงคะแนนเสียงข้างมากก็ได้

8) หลักความเสมอภาค ประชาธิปไตยเชื่อว่ามนุษย์ต่างก็มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน แม้แต่รัฐธรรมนูญไทย ก็ยอมรับในหลักการนี้โดยเขียนไว้ว่า บุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมาย ฉะนั้นครุฑก็โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี โดยประการอื่นก็ดี ไม่กระทำให้เกิดอภิสิทธิ์แต่อย่างใดเลย ฉะนั้นกฎหมายในสังคมประชาธิปไตย จึงบังคับใช้กับบุคคลทุกคนโดยเสมอหน้ากันหมด

9) หลักเสรีภาพ สังคมประชาธิปไตย นอกจากจะให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคแล้ว ยังให้ความสำคัญกับหลักเสรีภาพด้วย กล่าวคือ รัฐในระบอบประชาธิปไตยจะต้องส่งเสริมเสรีภาพต่างๆของปวงชน เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน การอบรมศึกษา การรวมตัวกันเป็นสมาคม เป็นต้น แต่ทั้งนี้เสรีภาพเหล่านี้จะถูกจำกัดโดยกฎหมายนั่นคือ ประชาชนต้องไม่ใช่เสรีภาพนี้เพื่อทำลายหรือรบกวนเสรีภาพของผู้อื่น

10) หลักนิติธรรม หมายถึงการยึดถือกฎหมายเป็นเกณฑ์กติกา และหลักประกันความเสมอภาคให้ประชาชนได้รับการคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพ และการรักษาผลประโยชน์ ส่วนรวมเพื่อความถูกต้อง สงบเรียบร้อยและชอบธรรม โดยรัฐบาลจะต้องบังคับใช้กฎหมายแก่คนทุกคนโดยเท่าเทียมกัน ไม่ให้มีการละเมิดสิทธิ เพราะเหตุแห่งความเป็นผู้มีอิทธิพล ขสฐาบรรดาศักดิ์ เงินทอง หรืออภิสิทธิ์อื่นๆ

11) หลักการปกครองตนเอง เมื่อสังคมประชาธิปไตยให้ความสำคัญกับหลักความเสมอภาคและหลักเหตุผล เชื่อว่ามนุษย์สามารถปรับปรุงตัวเองให้ก้าวหน้า รวมทั้งแก้ไขปัญหาของตนเองได้ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครองตนเอง ทั้งนี้เพราะพวกเขาดีกว่าคนอื่น ๆ ว่าตนเองต้องการอะไร หรือสิ่งใดที่เป็นผลประโยชน์ของพวกเขา ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้ อาจจะอยู่ในแง่รูปธรรม เช่น สวัสดิการทางสังคมต่างๆ หรืออาจจะอยู่ในแง่ของนามธรรม เช่น เสรีภาพในการรวมตัวกันเป็นสมาคมก็ได้

2.5 ความหมายในเชิงวิถีชีวิตของประชาชน

วิถีชีวิตของประชาชน หมายถึง วิธีการในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่เอื้ออำนวยต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความเชื่ออยู่ว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะไร้เสถียรภาพ ถ้าบุคคลหรือสมาชิกของสังคมขาดแบบแผนของความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่เป็นประชาธิปไตย วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอาจจำแนกได้ดังต่อไปนี้

1) ใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาหรือข้อขัดแย้งระหว่างกัน ในทางปฏิบัติแม้ว่ามนุษย์จะไม่ได้ใช้เหตุผลตลอดเวลา แต่ก็ควรใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ เพราะการแสดงออกซึ่ง

ความคิดเห็น โดยการใช้เหตุผล จะนำมาซึ่งข้อสรุปที่เป็นที่ยอมรับกัน โดยไม่ก่อให้เกิดความรุนแรง ซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความแตกแยกขึ้นในสังคม

2) รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีสติสัมปชัญญะ ปราศจากอคติ และมีความอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตน

3) มีน้ำใจประชาธิปไตย กล่าวคือ มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง ไม่นิยมการยอมตามความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากจะถูกกลบฝังด้วยเหตุผลที่น่าเชื่อถือกว่า ยอมรับเสียงข้างมาก เคารพในศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน มีจิตใจกว้างขวางพร้อมที่จะยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น และพร้อมที่จะปรับปรุงตนเองอยู่เสมอ

4) สนใจกิจการบ้านเมืองและเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยถือว่าเป็นหน้าที่ เคารพกฎเกณฑ์หรือกติกาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด

5) รู้จักประนีประนอมมากกว่าที่จะตั้งต้นเอาชนะกัน โดยอาศัยการขู่เข็ญ บังคับให้อีกฝ่ายหนึ่งยอมรับในเงื่อนไขของฝ่ายตนแต่ฝ่ายเดียว

6) มองโลกในแง่ดี สมาชิกของสังคมประชาธิปไตยจะต้องมีศรัทธาและความหวังต่อชีวิตเสมอกันกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยนั้นอาจต้องใช้เวลา ความอดทนอดกลั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นยิ่ง

7) มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม เมื่อสมาชิกของสังคมประชาธิปไตยเกิดความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของประเทศ และประเทศเป็นของทุกคนแล้ว ทุกคนจะเกิดความรักความภักดีต่อชาติบ้านเมือง ต่างพยายามที่จะประพฤติตนให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย และศีลธรรมอันดีงาม และต่างก็จะพยายามทำตนเป็นพลเมืองดี ช่วยกันบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ ช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยากในรูปของสังคมสงเคราะห์ เข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาบ้านเมืองให้สะอาดร่มเย็นเป็นต้น

2.6 รูปแบบของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ในประเทศประชาธิปไตยนั้น ไม่ได้มีรูปแบบการปกครองเหมือนกันทั้งหมด นักวิชาการได้พยายามเสนอหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่อาจใช้แบ่งรูปแบบการปกครองของประเทศประชาธิปไตยมากมายด้วยกัน สรุปได้เป็น 2 หลักเกณฑ์ ดังนี้

1) หลักประมุขของประเทศ แบ่งรูปแบบประชาธิปไตยได้ 2 ลักษณะคือ

1.1 มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พระมหากษัตริย์จะทรงใช้อำนาจอธิปไตย ซึ่งเป็นของปวงชน โดยใช้อำนาจแยกกันเป็น 3 ทางคือ ทรงใช้อำนาจอธิปไตยโดยผ่านทางรัฐสภา อำนาจบริหาร โดยผ่านทางคณะรัฐมนตรี และอำนาจตุลาการ โดยผ่านทางศาล ส่วนองค์พระมหากษัตริย์จะทรงเป็นกลางในทางการเมือง เช่น ไทย อังกฤษ เป็นต้น

1.2 มีประธานาธิบดีเป็นประมุข ผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ทำหน้าที่เป็นประมุขของรัฐเพียงหน้าที่เดียว เช่น สิงคโปร์ อินเดีย ฯลฯ และบางประเทศประธานาธิบดีทำหน้าที่เป็นประมุขของฝ่ายบริหารด้วย เช่น สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย ฯลฯ

2) ลักษณะการรวมและการแยกอำนาจ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ

2.1 แบบรัฐสภา ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ได้แก่ การมีเฉพาะผู้แทนราษฎรเพียงสภาเดียวหรืออาจมี 2 สภาก็ได้ มีทั้งสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งตัวแทนหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ประชาชนเป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และวุฒิสภาซึ่งเป็นสภาของผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนมากสมาชิกได้มาจากการแต่งตั้ง แต่สมาชิกวุฒิสภาในบางประเทศก็มาจากการเลือกตั้ง ชื่อสภาอาจเรียกต่างกันได้ เช่น ในอังกฤษเรียกสภาผู้แทนราษฎรว่า สภาล่างและวุฒิสภาว่า สภาสูงหรือสภาขุนนาง แต่โดยหลักการสภาทั้งสองต้องประชุมร่วมกัน รวมกันเป็น รัฐสภา ผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหาร คือมีอำนาจในการออกกฎหมายเพื่อใช้ปกครองประเทศ และมีอำนาจบริหารในการให้ความเห็นชอบหรือจัดตั้งรัฐบาล และควบคุมการบริหารของรัฐบาลด้วย คือ รัฐบาลบริหารด้วยความไว้วางใจของรัฐสภา ในทางปฏิบัติถือกันเป็นหลักเกณฑ์ว่า สมาชิกสภากลุ่มหรือพรรคการเมืองเองที่มีเสียงข้างมากสนับสนุนจะได้สิทธิในการจัดตั้งรัฐบาล เพื่อทำหน้าที่บริหารบ้านเมือง แต่รัฐบาลจะต้องอยู่ในความควบคุมของสมาชิกรัฐสภา ลักษณะดังกล่าวนี้ รัฐสภาและรัฐบาลต่างทำหน้าที่ของตน แต่รัฐสภาควบคุมรัฐบาลด้วยกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ และอาจลงมติไม่ไว้วางใจเพื่อให้รัฐบาลลาออกได้ ส่วนรัฐบาลก็อาจยุบสภาได้ ทำให้เกิดความสมดุลแห่งอำนาจ

2.2 แบบประธานาธิบดี ระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี มีลักษณะคล้ายคลึงกับแบบรัฐสภา การมีรัฐสภาเหมือนกัน แต่มีลักษณะที่แตกต่างกัน คือ การมีประธานาธิบดีเป็นผู้ใช้อำนาจบริหารโดยประธานาธิบดีมีสิทธิและหน้าที่ในการจะแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อบริหารประเทศและรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนอำนาจนิติบัญญัตินั้นก็ยังคงตกอยู่ที่รัฐสภา การปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดีนี้ ทั้งประธานาธิบดีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต่างก็ได้รับเลือกจากประชาชน ทั้งสองฝ่าย จึงต้องรับผิดชอบต่อประชาชน ส่วนอำนาจตุลาการยังคงเป็นอิสระ ฉะนั้นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ ต่างก็เป็นอิสระและแยกกัน สถาบันผู้ใช้อำนาจทั้งสามจะเป็นตัวที่คอยยับยั้งและถ่วงดุลกัน และกัน ไม่ให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดใช้อำนาจเกินขอบเขต เช่น การปกครองของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2.3 แบบกึ่งรัฐสภา กึ่งประธานาธิบดี ระบอบประชาธิปไตยแบบนี้ ประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขของรัฐและบริหารราชการแผ่นดินร่วมกับนายกรัฐมนตรี ในด้านการบริหารนั้นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามประกาศใช้กฎหมาย และคณะรัฐมนตรีก็ยังคงเป็นผู้ใช้

อำนาจบริหาร แต่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ส่วนรัฐสภาเองก็ยังคงทำหน้าที่สำคัญ คือ ออกกฎหมาย และควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน ประธานาธิบดีในระบอบประชาธิปไตย แบบนี้เป็นผู้กำหนดนโยบายต่างประเทศและการเมืองโดยทั่วๆ ไปทั้งยังทำหน้าที่อนุญาตตุลาการ ระหว่างรัฐสภากับคณะรัฐมนตรี นอกจากนี้ยังมีอำนาจยุบสภาได้ด้วย จึงมีอำนาจมาก เช่น อินเดีย ฝรั่งเศส

2.7 ประเภทของระบอบประชาธิปไตย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

1) ประชาธิปไตยโดยตรง เป็นรูปแบบการปกครองที่ให้ประชาชนทั้งประเทศ เป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการประชุมร่วมกัน พิจารณา ตัดสินปัญหา ร่วมกันในที่ประชุมโดยตรง และจะเป็นผู้เลือกตั้งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของรัฐ โดยตรง เราจะเห็นว่า ประชาธิปไตยประเภทนี้จะใช้ได้ ในเชิงปฏิบัติจริงๆ ก็แต่เฉพาะในสังคมเล็กๆ หรือประเทศเล็กๆ ที่มีสมาชิกจำนวนน้อย ซึ่งแต่ละคนมีโอกาสนอภิปราย วิพากษ์วิจารณ์ และพิจารณาปัญหาต่างๆ อย่างละเอียดและมีเหตุผล แต่ถ้านำเอาประชาธิปไตยประเภทนี้มาใช้กับสังคมขนาดใหญ่ที่มีสมาชิกจำนวนมากแล้วจะเป็นอุปสรรค เนื่องจากความไม่พร้อมเพรียงกัน และการที่จะหาสถานที่ประชุมขนาดใหญ่ เพื่อจะให้ประชาชนทั้งประเทศมาประชุมในที่เดียวกันย่อมเป็นไปได้ยากยิ่ง

2) ประชาธิปไตยโดยทางอ้อม เป็นประชาธิปไตยอีกประเภทหนึ่งซึ่งเป็นผลเนื่องมาจากประเทศต่างๆ ของโลกได้ขยายตัวออกไปมาก ประชาชนพลเมืองเพิ่มขึ้นปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย ฉะนั้นโอกาสที่ประชาชนทั้งประเทศจะมานั่งปรึกษาหารือกัน เพื่อแก้ปัญหากันแบบประชาธิปไตยโดยตรงย่อมเป็นไปได้ เพื่อแก้ไขอุปสรรคนี้แทนที่ประชาชนทุกคนจะต้องมาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาคัดสินปัญหาใด ก็จะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเลือกตั้งตัวแทนหรือที่รู้จักในนาม สมาชิกรัฐสภา เข้าไปสู่ที่ประชุมแทน ส่วนลักษณะและวิธีการเลือกสมาชิกรัฐสภาของประชาชนในแต่ละประเทศจะแตกต่างกันไป

2.8 หัวใจและกระบวนการของระบอบประชาธิปไตย

เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าการปกครองของประชาชน บทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยจึงเป็นหัวใจของระบบนี้ ดังนั้นการเข้ามีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของประชาชน จึงถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่ง การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นอาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การพูดคุยเรื่องการเมือง การช่วยพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียง การเข้าร่วมประชุมทางการเมืองการเป็นผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้ง หรือแม้แต่การเดินทางประท้วง หรือสนับสนุนการดำเนินการของรัฐที่ยังผลให้ตนเองได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์

ลักษณะหรือรูปแบบของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่สำคัญยิ่งในประเทศประชาธิปไตย อาจแบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ คือ

1) การเข้ามีส่วนร่วมในกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มผลประโยชน์ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความต้องการ มีผลประโยชน์ในลักษณะใดๆ เหมือนๆ กันรวมตัวกันโดยมีการจัดองค์การอย่างเป็นระบบ กลุ่มผลประโยชน์นี้จะทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม โดยการเรียกร้องให้รัฐบาลดำเนินการสนองต่อความต้องการของกลุ่ม เช่น กรรมการรวมตัวกันจัดตั้งสหภาพแรงงานขึ้น และใช้สหภาพแรงงานเป็นฐานในการเรียกร้องให้รัฐบาลประกันค่าจ้างขั้นต่ำในอัตราที่กำหนด

ตัวอย่างของกลุ่มผลประโยชน์โดยทั่วไปมักรวมตัวกันเป็นองค์กรต่างๆ เช่น สโมสร สมาคม ชมรม กลุ่มอาชีพ ฯลฯ ทั้งนี้ย่อมแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ซึ่งขึ้นอยู่กับระบบการเมือง การปกครอง สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ แต่ละกลุ่มผลประโยชน์ของทุกสังคมก็มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องต่อไปนี้

- 1.1 ความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 1.2 ความมุ่งหมายที่จะเข้าถึงหน่วยงานที่กำหนดนโยบายของรัฐ
- 1.3 การใช้โอกาส และวิธีการเท่าที่จะดำเนินการได้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ เช่น การเรียกร้อง

การบริการและสวัสดิการ การคัดค้านนโยบายบางอย่าง การเข้าไปแทรกแซงในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ที่มีความสำคัญทางการเมืองคือความสามารถในการรวบรวมประชาชนให้เป็นปึกแผ่นได้ และเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลได้คำนึงถึงประโยชน์อันเป็นพลังที่ทำให้เกิดความสำนึกทางการเมือง และเสริมสร้างพัฒนาการทางการเมืองให้มีความก้าวหน้ามั่นคงในประเทศประชาธิปไตยนั้น รัฐจะให้เสรีภาพกับประชาชนในการจัดตั้งกลุ่ม สมาคม ประเทศประชาธิปไตยที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมยิ่งเจริญก้าวหน้ามาก กลุ่มองค์กร หรือสมาคมที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนก็จะมากตามไปด้วย แต่ละกลุ่มต่างก็มีผลประโยชน์ที่เป็นตัวของตนเอง และต่างก็จะพยายามเรียกร้องให้รัฐบาลสนองต่อความต้องการของกลุ่ม รัฐบาลในฐานะผู้ใช้อำนาจบริหารจึงจำเป็นต้องรับฟังข้อเรียกร้องของประชาชน และจำเป็นต้องปรับปรุงกลไกทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะสนองตอบต่อข้อเรียกร้องได้อย่างเหมาะสม

2) การเข้ามีส่วนร่วมในพรรคการเมือง พรรคการเมือง คือ กลุ่มบุคคลที่มีอุดมการณ์และนโยบายทางการเมืองสอดคล้องกัน รวมตัวกัน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเข้าไปมีบทบาททางการเมือง นำเอานโยบายไปปฏิบัติหรือเพื่อที่จะจัดตั้งรัฐบาล การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยการสมัครเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองใดๆ ที่เชื่อว่ามีแนวโน้มนโยบายตรงกับความต้องการของตนมากที่สุด การช่วยพรรคการเมืองในการรณรงค์หาเสียงหรือการโฆษณา

ประชาสัมพันธ์ ตลอดจนการสมัครเข้ารับการเลือกตั้งโดยสังกัดพรรคการเมืองใดๆ นั่นถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นยิ่งของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นระบบ การปกครองของประชาชนและโดยประชาชน ถ้าพรรคการเมืองที่สังกัดไม่ทำตามนโยบายที่ประกาศไว้ สมาชิกก็อาจถอนตัวไปให้การสนับสนุนพรรคการเมืองอื่นที่ประชาชนไม่ศรัทธา พรรคการเมืองนั้นก็จะต้องไม่อาจดำรงอยู่ได้

3) การเข้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเลือกบุคคล หรือกลุ่มบุคคลเพื่อเข้าไปเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของประชาชน เมื่อยอมรับกันว่าประชาธิปไตยเป็นการปกครองของประชาชน อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นของประชาชน รูปธรรมของแนวคิดนี้อาจเห็นได้จากการที่ประชาชนใช้สิทธิของตนเลือกตัวแทนหรือการผ่านทางกระบวนการเลือกตั้ง สิทธิในการเลือกตั้งจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่บุคคลแต่ละคน จะพึงได้รับในระบอบประชาธิปไตย แต่ประเทศที่เปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ก็หาได้หมายความว่า ประเทศนั้นจะเป็นประชาธิปไตย การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องตั้งอยู่บนหลักการที่สำคัญ 6 ประการ คือ

3.1 หลักการเลือกตั้งโดยอิสระ จะต้องให้บุคคลผู้ใช้สิทธิมีโอกาสใช้ดุลยพินิจเลือกผู้สมัครใดๆ อย่างเต็มที่ ไม่มีการกระทำในลักษณะของการข่มขู่บังคับ จ้างวานหรือใช้อิทธิพลบีบบังคับให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

3.2 หลักการเลือกตั้งโดยลับ หมายความว่าผู้ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเท่านั้นที่จะรู้ว่าลงคะแนนให้ผู้สมัครคนใด หลักการนี้จะช่วยสนับสนุนหลักการแรก เป็นการเปิดโอกาสไม่ให้มีการข่มขู่บังคับในการเลือกตั้ง เพราะจะไม่มีใครทราบนอกจากผู้ไปใช้สิทธิเอง แม้จะมีการข่มขู่บังคับเกิดขึ้นบ้าง แต่ก็ไร้ผลทางการเมือง เพราะจะไม่อาจหาหลักฐานใดๆ มาพิสูจน์ได้ว่าผู้ที่ถูกข่มขู่ได้ลงคะแนนเสียงไปตามนั้นหรือไม่

3.3 หลักการเลือกตั้งอย่างแท้จริง การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยนั้นจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งอย่างกว้างขวาง เมื่อมีผู้สมัครมากก็เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีตัวเลือกที่หลากหลาย ผู้สมัครต่างก็มีแนวคิด มีนโยบาย ตลอดจนแนวทางในการบริหารราชการแผ่นดินที่เป็นของตนเอง ประชาชนก็จะมีโอกาสเลือกผู้แทนที่ตรงกับเจตนารมณ์ของตนมากที่สุดเข้าไปเป็นปากเสียงแทนตนเองได้ นอกจากนี้การเลือกตั้งที่แท้จริงยังต้องคำนึงถึงความบริสุทธิ์ยุติธรรม จะต้องไม่มีการโกงการเลือกตั้งเกิดขึ้นไม่ว่าจะอยู่ในรูปแบบใดๆ ด้วย

3.4 หลักการเลือกตั้งในระยะเวลาที่กำหนด หมายถึง วาระการดำรงตำแหน่งของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งไปทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนนั้นจะต้องแน่นอน เช่น 4 ปี ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจได้ตรวจสอบและประเมินการทำงานของผู้แทน

ของตนว่า มีผลงานมากน้อยเพียงไร สนองตอบต่อเจตนารมณ์ของพวกเขาได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ จะช่วยกระตุ้นให้ผู้แทนกระตือรือร้น ที่จะปฏิบัติหน้าที่ โดยรับผิดชอบต่อประชาชนเจ้าของประเทศอย่างเต็มความสามารถ

3.5 หลักความเสมอภาค หมายความว่า คะแนนเสียงของประชาชนที่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งนั้นทุกคนจะมีค่าเท่ากับหนึ่งหรือ หนึ่งคนหนึ่งเสียง เท่ากันหมดไม่ว่าจะยากดีมีจนหรือมีตำแหน่งระดับใด จะไม่มีใครที่มีอภิสิทธิ์เหนือบุคคลอื่นๆ

3.6 หลักการให้สิทธิทั่วถ้วน หมายความว่า การเลือกตั้งที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจะต้องไม่มีการจำกัดเพศ ไม่ว่าเพศชายหรือหญิงต่างมีความเท่าเทียมกันในสิทธิทางการเมือง และรัฐประชาธิปไตยจะต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มีสิทธิสามารถไปใช้สิทธิของตนเองได้ เช่น จัดให้มีหน่วยเลือกตั้งอย่างทั่วถึงทุกเขต มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้และเข้าใจถึงวัน เวลา หลักเกณฑ์ และวิธีการในการเลือกตั้ง ในประเทศประชาธิปไตยบางประเทศยินยอมให้มีการลงคะแนนเสียงทางไปรษณีย์ได้ด้วย

2.9 การเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

ในประเทศประชาธิปไตย รัฐบาลจะต้องรับฟังความคิดเห็น ซึ่งเป็นความต้องการของประชาชน รัฐบาลถือเป็นตัวแทนของประชาชนที่เข้าไปใช้อำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน การบริหารงานของรัฐบาล จึงส่งผลโดยตรงต่อประชาชน การกระทำบางอย่างของข้าราชการในฐานะที่เป็นผู้นำเอานโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติอาจไม่เป็นไปตามเป้าหมาย หรือแม้แต่นโยบายเองอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อการดำรงชีวิตตามปกติของบุคคลบางคนบางกลุ่มคน เหล่านี้ในฐานะเจ้าของประเทศต่างมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลได้

2.10 ปัจจัยที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยไม่อาจดำรงอยู่ได้ด้วยตัวของมันเอง จึงจำเป็นต้องมีปัจจัยอื่นๆ ที่จะเป็นตัวคอยให้การสนับสนุนหรือช่วยให้ระบอบนี้ดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพ

1) ระดับการศึกษาของประชาชน เป็นปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย คือ ในเมื่อคนในสังคมได้รับการศึกษาดี มีเหตุผล มักจะติดตามข่าวสารทางการเมือง มีความสนใจทางการเมืองและมีความรู้ความเข้าใจว่าตนเองเป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม นโยบายใดๆ ที่สังคมออกมา ก็ย่อมที่จะมีผลกระทบต่อเขาโดยตรง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ที่ได้รับการศึกษามักจะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง

2) การพัฒนาเศรษฐกิจ จะพบว่าประเทศพัฒนานั้นจะมีระดับของความเสมอภาคทางเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศด้วยพัฒนาทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นผลให้สังคมมีสวัสดิการต่างๆ ที่

ดี เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ฯลฯ นอกจากนี้เศรษฐกิจที่มั่นคงจะช่วยให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลหรือการถูก ชักจูง ชู เชิญใดๆ และยังมีผลให้ระบอบประชาธิปไตย ดำเนินไปด้วยดี และมีเสถียรภาพด้วย

3) บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตย เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยยั่งยืนอยู่ได้ ลักษณะของบุคลิกภาพเหล่านี้คือความสนใจที่จะมีต่อกิจการบ้านเมือง เมื่อสนใจแล้วก็มีความกระตือรือร้นที่จะติดตามความเป็นไป มีการถกเถียงวิพากษ์วิจารณ์อย่างมีเหตุผล ไร้อคติ และที่สำคัญได้แก่ การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถือเสมือนว่าเป็นหน้าที่ที่ตนจะต้องทำ หรือที่ตนจะต้องรับผิดชอบในฐานะสมาชิกผู้หนึ่งของสังคม

4) เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง มีส่วนช่วยให้ระบอบประชาธิปไตย ก้าวหน้ามั่นคงด้วย นั่นคือ เมื่อสถาบันหรือองค์กรทางการเมืองเป็นที่ยอมรับของประชาชน ประชาชนก็จะมีความศรัทธา และจะเข้าไปเป็นสมาชิก หรือเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น เมื่อพรรคการเมืองมั่นคงสามารถแสดงออกซึ่งเจตนาของสมาชิกได้อย่างแจ่มชัด นโยบายที่ออกมา ก็ได้รับการเชื่อถือและนำมาปฏิบัติ ประชาชนจะมีความศรัทธาพรรคการเมืองนั้น และเข้ามาเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ซึ่งก็เท่ากับเป็นการเกื้อกูลให้ระบอบประชาธิปไตยมีเสถียรภาพยิ่งขึ้นด้วย

5) พัฒนาการทางการเมืองและการบริหาร ปัจจัยหนึ่งที่เอื้อต่อระบอบประชาธิปไตย คือการปกครองและการบริหารต้องมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน นโยบายของรัฐบาลตรงตามเจตนารมณ์และมีผลดีต่อประชาชน คือ ประชาชนได้มีโอกาส ได้มีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการดำเนินงานอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ประชาชนเข้าใจศรัทธาและยึดมั่นการเมืองระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น เจ้าของมีส่วนร่วมสนับสนุนให้เกิดความมั่นคงทางการเมืองมากขึ้นไปด้วย

2.11 คุณค่าของประชาธิปไตย

1) คุณค่าต่อบุคคล ระบอบนี้ให้คุณค่าแก่บุคคล โดยมองว่าบุคคลมีเสรีภาพและเท่าเทียมในศักดิ์ศรีและความเป็นคน การที่ตนจะมีเสรีภาพได้อย่างแท้จริง หมายความว่า คนจะต้องไม่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้อื่น เพราะประชาธิปไตยเป็นรูปแบบของการปกครองที่ยึดถือว่าอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน และประชาชนเป็นผู้ปกครองเอง การที่ประชาชนจะปกครองตนเองได้จะต้องมีเสรีภาพอย่างแท้จริงและยอมรับในคุณค่าของบุคคล โดยให้เสรีภาพทางการเมืองและเสรีภาพในการพูด เขียนและวิพากษ์วิจารณ์ด้วย เสรีภาพในทางการเมือง ได้แก่ เสรีภาพในการเลือกผู้แทนเพื่อที่จะไปทำหน้าที่หรือแสดงเจตนารมณ์แทนปวงชน และมีความเท่าเทียมกัน คือประชาชนแต่ละคนต่างมีคะแนนเสียง 1 เสียงไม่ว่าจะเป็นเศรษฐีหรือยาก ส่วนเสรีภาพในการพูด เช่น วิพากษ์วิจารณ์นั้นเป็นสิ่งควบคู่กับเสรีภาพทางการเมือง คือ ถ้ารัฐบาลให้เสรีภาพแก่ประชาชน

ในการเลือกตั้ง แต่ไม่ให้ประชาชนพูด เขียนหรือวิพากษ์วิจารณ์โดยเสรีแล้ว ประชาชนก็จะไม่มีโอกาสได้แสดงออกให้รัฐบาลหรือรัฐสภาได้ทราบความต้องการของประชาชน เมื่อเป็นเช่นนี้ ประชาธิปไตยจะไร้ความหมาย เสรีภาพในการพูด การเขียนและการวิพากษ์วิจารณ์นี้หมายรวมถึง การที่รัฐเปิดช่องทางให้ประชาชนได้แสดงออกซึ่งความคิดเห็นในด้านต่างๆ ต่อนโยบาย ตลอดจน การดำเนินงานของรัฐอีกด้วย เป็นตัวควบคุมหรือตัวกระตุ้นอย่างหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินงานได้ ทำไปเพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมจริงๆ มากกว่าที่จะกระทำเพื่อผลประโยชน์ของคนบางกลุ่ม

2) คุณค่าต่อสังคม สังคมประชาธิปไตยนั้นเป็นสังคมที่เชื่อมั่นในศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ประชาชนเป็นผู้มีเหตุผล รู้จักคิดอย่างมีวิจรรณญาณ มีความเต็มใจที่จะประนีประนอมผ่อนปรนให้กันและกัน มีน้ำใจเป็นนักกีฬา และพร้อมที่จะยอมรับการเปลี่ยนแปลงเสมอ สังคมที่ประกอบไปด้วยบุคคลที่มีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จึงได้ชื่อว่าเป็นสังคมที่มีคุณค่า เป็นสังคมที่ค้ำชูอยู่อาศัย

2.12 ข้อดีและข้อเสียของประชาธิปไตย

ข้อดี

1) ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพและเสมอภาค ประชาชนทุกคนมีสิทธิแห่งความเป็นคนเหมือนกันไม่ว่ายากดีมีจน เช่น สิทธิในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน ทุกคนมีเสรีภาพในการกระทำใดๆ ได้หากเสรีภาพนั้นไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการพูด การเขียน การวิพากษ์วิจารณ์ และทุกคนมีความเสมอภาค หรือเท่าเทียมกันที่จะได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย มีความเสมอภาคในการประกอบอาชีพ เป็นต้น

2) ประชาชนปกครองตนเอง ประชาชนสามารถเลือกตัวแทนไปใช้อำนาจนิติบัญญัติในการออกกฎหมายมาใช้ปกครองตนเอง และเป็นรัฐบาลเพื่อใช้อำนาจบริหาร ซึ่งสามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนส่วนรวมได้ดี เพราะผู้บริหารที่เป็นตัวแทนของปวงชนย่อมรู้ความต้องการของประชาชนได้ดี

3) ประเทศมีความเจริญมั่นคง การมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองทำให้ประชาชนมีความพร้อมเพรียงในการปฏิบัติตามกฎ และระเบียบที่ตนกำหนดขึ้นมายอมรับในขณะผู้บริหารที่ตนเลือกขึ้นมาและประชาชนไม่มีการต่อต้าน ทำให้ประเทศมีความสงบสุขเจริญก้าวหน้าและมั่นคง

ข้อเสีย

1) ดำเนินการยาก ระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ดี แต่การที่จัดสรรผลประโยชน์ตรงกับความต้องการประชาชนทุกคนย่อมทำไม่ได้ นอกจากนั้นยังเป็นการยากที่จะให้ประชาชนทุกคนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามสิทธิ เสรีภาพทุกประการ ทั้งนี้

เพราะวิสัยของมนุษย์ย่อมมีความเห็นแก่ตัว เห็นแก่ได้ การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมจึงมีการกระทบกระทั่งและละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นได้

2) เสียค่าใช้จ่ายสูง การปกครองระบอบประชาธิปไตย จำเป็นต้องให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งผู้แทน เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่แทนตน การเลือกตั้งในแต่ละระดับต่างต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ทั้งงบประมาณดำเนินงานของทางราชการและค่าใช้จ่ายของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

3) มีความล่าช้าในการตัดสินใจ การตัดสินใจในระบอบประชาธิปไตยต้องใช้เสียงส่วนใหญ่ โดยผ่านขั้นตอนการอภิปราย แสดงเหตุผลและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับของสมาชิกส่วนใหญ่ จึงต้องดำเนินตามขั้นตอนทำให้เกิดความล่าช้า เช่น การตรากฎหมาย ต้องดำเนินการตามลำดับขั้นตอนของวาระ อาจใช้เวลาเป็นสัปดาห์เป็นเดือน หรือบางฉบับต้องใช้เวลาเป็นปี จึงจะตราออกมาเป็นกฎหมายได้

3. ประวัติส่วนตัวและผลงานของนายปรีดี พนมยงค์

3.1 นายปรีดี พนมยงค์ [<http://th.wikipedia.org>]

นายปรีดี พนมยงค์กำเนิดในเรือนแพหน้าวัดพนมยงค์ อำเภอกรุงเก่า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บิดาชื่อนายเสียง มารดาชื่อนางลูกจันทร์ สืบเชื้อสายมาจากพระนมในสมัยกรุงศรีอยุธยาชื่อ “ประยงค์” ซึ่งเป็นผู้สร้างวัดห่างจากกำแพงพระราชวังด้านตะวันตกชื่อ “วัดพระนมยงค์” หรือ “พนมยงค์” เมื่อมีประกาศพระราชบัญญัติขนานนามสกุล พ.ศ.2456 ครอบครัวนี้จึงได้ใช้นามสกุลว่า “พนมยงค์” นาย ปรีดี พนมยงค์ สมรสกับท่านผู้หญิงพูนสุข พนมยงค์ สกุลเดิม ณ ป้อมเพชร์ เมื่อ พ.ศ.2472 มีบุตร และธิดารวมทั้งหมด 6 คน คือ

1. นางสาวลลิตา พนมยงค์
2. นายपाल พนมยงค์
3. นางสาวสุดา พนมยงค์
4. นายสุขปรีดา พนมยงค์
5. นางดุขฎิ บุญทัศน์กุล
6. นางวาณี สายประดิษฐ์

3.1.1 การศึกษา

นายปรีดี พนมยงค์ สำเร็จการศึกษาในระดับประถมที่โรงเรียนวัดศาลาปูน อำเภอกรุงเก่า จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ได้เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ณ โรงเรียน

มัธยมวัดเบญจมบพิตร และมัธยมศึกษาตอนปลาย ณ โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย หลังจากนั้นออกมาช่วยบิดาทำนาหนึ่งปีแล้วจึงได้เข้าศึกษาที่โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม เมื่อ พ.ศ.2460 ต่อมาเมื่อ พ.ศ.2462 สอบไล่วิชากฎหมายชั้นเนติบัณฑิตได้เมื่อ อายุ 19 ปี และเมื่ออายุ 20 ปีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภา เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมพอใจในผลสอบ จึงให้ทุนไปเรียนต่อด้านกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส โดยเข้าศึกษาระดับปริญญาตรีทางกฎหมายที่มหาวิทยาลัยก็อง (Univesite de Caen) และศึกษาพิเศษจากศาสตราจารย์ เลอบอนนัวส์ (Lebonnois) จนสำเร็จการศึกษาได้ปริญญาเป็น “บาเชอลิเย” กฎหมาย (Bachelier en Droit) และได้เป็น “ลิซองซีเย” กฎหมาย (Licencie en Droit) เมื่อ พ.ศ.2469 สำเร็จการศึกษาด้านนิติศาสตร์ (Sciences Juridiques) ระดับปริญญาเอก และสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงในทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง (Diplome d’Etudes Superieures d’Economie Politique) จากมหาวิทยาลัยปารีส ได้ปริญญาเป็น คุษฎีบัณฑิตกฎหมาย(Docteur en Droit) ณ ประเทศฝรั่งเศส โดยเสนอวิทยานิพนธ์เรื่อง Du Sort des Societes de Personnes en cas de Deces d’un Associe แปลว่า ผลนี้เกิดขึ้นแก่ห้างหุ้นส่วนในกรณีมีหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งเสียชีวิต (ศึกษาตามกฎหมายฝรั่งเศส และกฎหมายเปรียบเทียบ) นับเป็นคนไทยคนแรกที่ได้ศึกษาต่อจนจบคุษฎีบัณฑิตด้านกฎหมายจากมหาวิทยาลัยปารีส

3.1.2 หน้าที่การงาน

นาย ปรีดี พนมยงค์ เมื่อเรียนจบมาจากฝรั่งเศสเมื่อวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2470 ได้เข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรม ต่อมาได้ย้ายไปเป็นเลขานุการกรมร่างกฎหมาย และเป็นอาจารย์สอนประจำโรงเรียนกฎหมาย

การได้รับการเชิดชูเกียรติ

- 1) ถนนประดิษฐ์มนูธรรม ตั้งชื่อตามราชทินนามของ นายปรีดี พนมยงค์ ว่า “หลวงประดิษฐ์มนูธรรม”
- 2) ถนนปรีดี พนมยงค์ ตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่นายปรีดี มีอยู่ 3 สาย ที่ถนนสุขุมวิท 71 ถนนโรจนะ ภายในเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา และภายในมหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต
- 3) วันปรีดี พนมยงค์ ทุกวันที่ 11 พฤษภาคมของทุกปี เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันเกิดของนายปรีดี พนมยงค์
- 4) วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์ วิทยาลัยนานาชาติในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ตั้งชื่อเป็นเกียรติแก่นายปรีดี พนมยงค์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ในประเทศ และต่างประเทศ

- 1) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์ (น.ร.)
- 2) เครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นสูงสุดปรมจุลจอมเกล้า (ป.จ.)
- 3) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก ชั้นสูงสุด มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก (ม.ป.ช.)
- 4) เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทยชั้นสูงสุด มหาวชิรมงกุฎ (ม.ว.ม.)
- 5) เหรียญรัตนาภรณ์ ชั้น ๑
- 6) เหรียญคุณวุฒิมาลาเพิ่มราชการแผ่นดิน
- 7) เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ
- 8) สายสะพายอาทิตย์อุทัย ชั้นที่ 1 รับพระราชทานจากสมเด็จพระจักรพรรดิฮิโรฮิโตะ เมื่อ พ.ศ.2478
- 9) เครื่องราชอิสริยาภรณ์เยอรมัน Grand Cross of The German Eagle
- 10) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เลซีของคอนเนอร์ ชั้นที่ 1 Grand Croix de la Legion D Honneur จากรัฐบาลมหาชนรัฐฝรั่งเศส
- 11) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เลโอปอลด์ ชั้นที่ 1 Le Grand Cordon Del' Oder de Leopold จากสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งเบลเยียม
- 12) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ ซันดีโมริซิโอ เอ ลัซซาโร ชั้นที่ 1 Grand Croce Del Suo Ordine Dei SS.Maurizio E Lazzaro จากสมเด็จพระมหากษัตริย์แห่งอิตาลี จักรพรรดิแห่งเอธิโอเปีย
- 13) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ เซนต์ไมเกิล เซนต์ยอร์ช ชั้นที่ 1 The Insignia of an Honorary Grand Cross of The Most Distinguished Order of St.Michael and St.George จากสมเด็จพระเจ้ากรุงอังกฤษ
- 14) Medal of Freedom Gold Palm จากสหรัฐอเมริกา
- 15) เครื่องราชอิสริยาภรณ์ชั้นสูงสุดของสวีเดน Order of Vasa (Commander Grand Cross)

3.1.3 บทบาทผลงานการเมืองการปกครองของนายปรีดี พนมยงค์ พ.ศ. 2475

นาย ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้มียุทธศาสตร์สำคัญในการจัดวางรูปแบบการปกครอง ภายหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย ภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ซึ่งท่านเป็นผู้ให้

กำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศ โดยเป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. 2475 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2475 พร้อมกันนั้นยังมีบทบาทสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของสยาม ที่ใช้เป็นบรรทัดฐานของการปกครองในระบอบใหม่

ในขณะเดียวกัน นาย ปรีดี พนมยงค์ ก็ได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร ให้เป็นเลขาธิการ (คนแรก) ของสภาผู้แทนราษฎรสยามด้วยตำแหน่งดังกล่าวทำให้ท่านมีบทบาทด้านนิติบัญญัติในการวางหลักสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคให้แก่ราษฎร โดยเป็นผู้ยกร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับแรก และเป็นผู้ริเริ่มให้สตรีมีสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้งและสมัครรับเลือกตั้งผู้แทนราษฎรได้เช่นเดียวกับเพศชาย (Universal Suffrage) นับว่าก้าวหน้ากว่าประเทศฝรั่งเศสซึ่งเพิ่งเปิดโอกาสให้สตรีมีสิทธิเช่นนี้ได้หลังสงครามโลกครั้งที่ 2

จากการที่ท่านได้ไปศึกษาที่ในประเทศฝรั่งเศส นาย ปรีดี พนมยงค์ สนับสนุนแนวคิดเรื่องศาลปกครอง และก็เป็นผู้นำเอาวิชา “กฎหมายปกครอง” (Droit Administratif) มาสอนเป็นคนแรก ณ โรงเรียนกฎหมายกระทรวงยุติธรรม แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต้องการให้ราษฎรสามารถตรวจสอบฝ่ายปกครองได้ และมีสิทธิในทางการเมืองเท่าเทียมกับข้าราชการอย่างแท้จริง

เมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครองแล้วท่านจึงผลักดันให้รัฐบาลยกฐานะกรมร่างกฎหมายและสถาปนาขึ้นเป็น “คณะกรรมการกฤษฎีกา” ทำหน้าที่ยกร่างกฎหมายและเป็นที่ปรึกษากฎหมายของแผ่นดิน ทั้งยังพยายามผลักดันให้ “คณะกรรมการกฤษฎีกา” ทำหน้าที่ “ศาลปกครอง” อีกด้วย แต่ก็ทำไม่สำเร็จเนื่องจากวัฒนธรรมในทางอำนาจนิยมของรัฐไทยยังมีอยู่หนาแน่น ความพยายามในการตั้งศาลปกครองของ นายปรีดี พนมยงค์จึงประสบอุปสรรคมาโดยตลอด

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการร่างพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 เพื่อให้รูปแบบและระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการกระจายอำนาจการปกครองสู่ท้องถิ่น

เมื่อ นายปรีดี พนมยงค์ เข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นแห่งแรก (พ.ศ.2476 – พ.ศ.2478) ก็ได้รับริเริ่มให้มีการจัดตั้ง “เทศบาล” ทั่วราชอาณาจักรสยามตาม พ.ร.บ.เทศบาลซึ่งท่านเป็นผู้ร่างให้รัฐบาลเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร โดยมุ่งหวังให้การปกครองท้องถิ่นเป็นรากฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตยและได้กวัดจันให้มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านและกำนันตาม พ.ร.บ.ปกครองท้องถิ่น นายปรีดี พนมยงค์ ได้แสดงความมุ่งมั่นในการขยายเทศบาลนี้ว่า “เราต้องการขยายเทศบาลนั้นไปทั่วราชอาณาจักร ไม่ใช่จะหุบยกแต่จังหวัดสำคัญๆ เหมือนดังพระราชบัญญัติจัดการสุขาภิบาลหัวเมืองแต่ก่อนไม่ ทั้งนี้โดยคำนึงคล้ายๆ กับในหลายประเทศที่

เขาปฏิบัติเช่นนี้เช่น ฝรั่งเศสก็ดี ญี่ปุ่นก็ดี ก็ได้ยกสภาพตำบลนั้นให้เป็นเทศบาล”
[<http://th.wikipedia.org>]

การปกครองแบบเทศบาลตามพ.ร.บ.เทศบาลที่ นายปรีดี พนมยงค์ ร่างขึ้น
นั้น ได้ยกเทศบาลตำบลให้มีฐานะเป็นทบวงการเมือง ซึ่งมีสภาพเป็นนิติบุคคล เทศบาลตำบลจัด
ระเบียบการปกครองเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) สภาเทศบาลตำบลเป็นองค์การนิติบัญญัติมีอำนาจหน้าที่ตราเทศบัญญัติ
- 2) คณะมนตรีตำบลเป็นองค์การบริหาร มีอำนาจหน้าที่บริหารราชการให้
เป็นไปตามนโยบาย ซึ่งสภาตำบลรับรองแล้ว

3.1.4 บทบาท และผลงานด้านเศรษฐกิจ และสังคมของนายปรีดี พนมยงค์

พ.ศ.2476 นายปรีดี พนมยงค์ ได้เสนอ “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” หรือที่เรียก
กันว่า “สมุดปกเหลือง” ต่อรัฐบาลเพื่อใช้เป็นนโยบายเศรษฐกิจของประเทศตามเจตนารมณ์หลัก 6
ประการของคณะราษฎร โดยดำเนินเศรษฐกิจแบบสหกรณ์แต่ไม่ทำลายกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของ
เอกชน ซึ่งท่านได้ชี้แจงไว้ว่า “การคิดที่จะบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรนี้ ข้าพเจ้าได้พึงเล็งถึง
สภาพอันแท้จริง ตลอดจนนิสัยใจคอของราษฎรส่วนมาก ว่า การที่จะส่งเสริมให้ราษฎรได้มี
ความสุขสมบูรณ์นั้น ก็มีอยู่ทางเดียว ซึ่งรัฐบาลจะต้องเป็นผู้จัดการเศรษฐกิจเสียเอง โดยแบ่งการ
เศรษฐกิจนั้นออกเป็นสหกรณ์ต่างๆ ความคิดที่ข้าพเจ้าได้มีอยู่เช่นนี้ ไม่ใช่เป็นด้วยข้าพเจ้า ได้มี
อุปาทานผูกมันอยู่ในลัทธิใดๆ ข้าพเจ้าได้หิบบในส่วนของลัทธิต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่
ประเทศสยามแล้ว จึงได้ปรับปรุงยกขึ้นเป็นเค้าโครงการ” [<http://th.wikipedia.org>] นายปรีดี พนมยงค์ ยัง
ได้วางหลักการประกันสังคม คือให้การประกันแก่ราษฎรตั้งแต่เกิดจนตายว่า เมื่อราษฎรไม่ว่าจะ
เป็นเด็ก ผู้เจ็บป่วย พิกัด หรือชรา ไม่สามารถทำงานได้ก็จะได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากรัฐบาล ซึ่ง
ระบุไว้อย่างชัดเจนในหมวดที่ 3 แห่งเค้าโครงการเศรษฐกิจ ในชื่อร่าง พรบ. “ว่าด้วยการประกัน
ความสุขสมบูรณ์ของราษฎร” (Social Assurance) แต่น่าเสียดาย ที่ความคิดดังกล่าวถูกกล่าวหาว่า
เป็นคอมมิวนิสต์ กว่าประเทศไทยจะยอมรับให้มัน นโยบายประกันสังคม ก็เป็นเวลาอีก 60 ปีต่อมา
เค้าโครงการเศรษฐกิจนี้ถูกคัดค้านอย่างหนักจากพลังเก่าของสังคมสยามในยุคนั้นเพราะไม่ต้องการ
ให้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจซึ่งเจ้าขุนมูลนายยังเป็นผู้กุมอำนาจอยู่

เมื่อ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (พ.ศ.2481 –
พ.ศ.2484) ได้ตั้งปณิธานที่จะใช้เครื่องมือทางการคลังสร้างความมั่นคงให้แก่ชาติ สร้างความเป็น
ธรรม และความสุขสมบูรณ์แก่ราษฎร โดยแถลงต่อรัฐสภาว่าจะปรับปรุงระบบการเก็บภาษีให้เป็น
ธรรมแก่สังคม และได้บรรลุภารกิจในด้านการจัดเก็บภาษีอากรที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ช่วยเหลือราษฎรที่ต้องแบกรับภาษีที่ไม่เป็นธรรม ด้วยการยกเลิกเงินภาษีรัฐอุปการ และอากรค่านา (เงินช่วย) ซึ่งชาวนาต้องเสียแก่เจ้าศักดินา เป็นต้น
- 2) จัดระบบเก็บภาษีอากรที่เป็นธรรมในระบอบประชาธิปไตยโดยสถาปนา “ประมวลรัษฎากร” (Revenue Code) เป็นแบบฉบับครั้งแรกในประเทศไทย ซึ่งรวมบทบัญญัติเกี่ยวกับภาษีอากรทางตรง
- 3) ออก พรบ.ภาษีเงินได้ ซึ่งเป็นภาษีก้าวหน้า กล่าวคือผู้มีรายได้น้อยก็เสียภาษีมากหากมีรายได้น้อยก็เสียภาษีน้อย และผู้ใดบริโภครถยนต์หรือรถจักรยานที่ไม่จำเป็นแก่การดำรงชีพก็ต้องเสียภาษีอากรมากตามลำดับ

ในด้านการสร้างเสถียรภาพทางการเงินและการคลังของประเทศไทย นาย ปรีดี พนมยงค์ คาดการณ์ว่าอาจจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นในไม่ช้าเงินปอนด์สเตอร์ลิงซึ่งสยามประเทศใช้เป็นทุนสำรองเงินตราอาจจะลดค่าลงได้ ท่านพิจารณาอย่างรอบคอบแล้วเห็นว่าภายใต้สถานการณ์ของโลกที่มีความไม่แน่นอนนั้น การเก็บรักษาทุนสำรองของชาติเอาไว้เป็นทองคำแท่งน่าจะเป็นนโยบายที่เหมาะสม และเห็นว่าอังกฤษซึ่งอยู่ในสถานะ สงครามกับ เยอรมนี ในยุโรปแล้วตั้งแต่ปี 2482 มีแนวโน้มว่าจะต้องเผชิญหน้ากับญี่ปุ่น ในเอเชียแปซิฟิกด้วยในอนาคตอันใกล้ อันจะมีผลกระทบต่อสถานะภาพของเงินปอนด์สเตอร์ลิงอย่างหลีกเลี่ยงไม่พ้น จึงได้จัดการเอาเงินปอนด์ที่เป็นเงินทุนสำรองเงินตราจำนวนหนึ่งซื้อทองคำแท่งหนัก 273,815 ออนซ์ ในราคาออนซ์ละ 35 เหรียญสหรัฐฯ นำมาเก็บไว้ในห้องนิรภัยกระทรวงการคลัง นอกจากนี้ยังได้โอนเงินปอนด์เพื่อแลกซื้อเงินดอลลาร์ และทองคำแท่งเก็บไว้ที่สหรัฐอเมริกา อีกส่วนหนึ่ง ทำให้เสถียรภาพของค่าเงินบาทในเวลานั้นมั่นคงที่สุดแม้ว่าเป็นระยะใกล้จะเกิดสงครามเต็มทีแล้วทองคำแท่งจำนวนดังกล่าวยังคงเก็บรักษาไว้เป็นทุนสำรองเงินบาทอยู่จนทุกวันนี้ เมื่อได้ปรับปรุงระบบภาษีอากรให้เกิดความเป็นธรรมแก่สังคมขึ้นในระดับหนึ่งแล้ว อีกทั้งระบบการเงินของประเทศ ก็มีความมั่นคงด้วยทุนสำรองเงินตราอันประกอบด้วยทองคำและเงินตราต่างประเทศในสกุลที่ทั่วโลกยอมรับ นาย ปรีดี พนมยงค์ ในฐานะผู้รับผิดชอบบริหารนโยบายการเงินการคลังของประเทศ ก็ได้รื้อฟื้นเรื่องการจัดตั้งธนาคารกลางหรือธนาคารแห่งชาติ ซึ่งได้เคยปรารถนาไว้แล้วใน “เค้าโครงการเศรษฐกิจ” มาพิจารณาดำเนินการอย่างจริงจัง โดยจัดตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยขึ้นก่อน และเร่งฝึกพนักงานเจ้าหน้าที่ไว้ให้พร้อมในการบริหารธนาคารชาติ ต่อมาจึงได้จัดตั้ง “ธนาคารชาติไทย” ขึ้นใน พ.ศ.2483 หรือต่อมารู้จักกันในนาม “ธนาคารแห่งประเทศไทย” เพื่อทำหน้าที่เป็นธนาคารชาติของรัฐโดยสมบูรณ์ ในพิธีเปิดธนาคารแห่งประเทศไทย เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2485 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง พลตรี เภา เพียรเลิศ บริภัณฑ์ยุทธกิจ กล่าวในพิธีว่า “การตั้งธนาคารกลางขึ้นในประเทศไทย เป็นความดำริที่รัฐบาลของ ฯพณฯ ได้มีมาแล้วแต่ช้านานเมื่อ พ.ศ.2483 นาย ปรีดี พนมยงค์ ซึ่งขณะนั้น

ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ได้วางรากฐานลงไว้ โดยจัดตั้งสำนักธนาคารชาติไทยเป็นทรวงการเมือง สังกัดขึ้นอยู่ในกระทรวงการคลัง เพื่อประกอบธุรกิจอันอยู่ในหน้าที่ของธนาคารกลางไปก่อนบางประเภท และเตรียมการจัดตั้งธนาคารกลางขึ้นต่อไป การงานของสำนักงานธนาคารชาติไทยได้เจริญมาเป็นลำดับ ด้วยอาศัยปรีชาสามารถของท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังผู้นั้นเป็นสำคัญ” [http://th.wikipedia.org] ในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย นายปรีดี พนมยงค์ ได้สถาปนา “มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง” (มธก.) ขึ้นเมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2477 และได้รับแต่งตั้งเป็น

ผู้ประสานการ (พ.ศ.2477- พ.ศ.2490) คนแรกและคนเดียวของมหาวิทยาลัย เพื่อสนองเจตนารมณ์ข้อสุดท้ายของหลัก 6 ประการที่ว่า “จะต้องให้การศึกษา อย่างเต็มที่แก่ราษฎร” ด้วยเห็นว่าในขณะนั้น สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีอยู่มิได้เปิดกว้างเพื่อชนส่วนใหญ่ ดังนั้นมหาวิทยาลัยใหม่ตามแนวความคิดของท่าน จึงเป็นมหาวิทยาลัยที่เปิดกว้างเพื่อราษฎร เป็นตลาดวิชา ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการศึกษาเล่าเรียนเท่าเทียมกัน นายปรีดี พนมยงค์ กล่าวไว้ในวันสถาปนามหาวิทยาลัยว่า “มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมีควรได้ ตามหลักแห่งเสรีภาพในการศึกษา รัฐบาลและสภาผู้แทนราษฎรเห็นความจำเป็นในข้อนี้ จึงได้ ตราพระราชบัญญัติ จัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้น” [http://th.wikipedia.org] มหาวิทยาลัยแห่งนี้มิได้ใช้งบประมาณแผ่นดินแต่อย่างใด หากอาศัยเงินที่มาจากค่าสมัครเข้าเรียนของนักศึกษาทั่วราชอาณาจักรและดอกผลที่ได้มาจากธนาคารแห่งเอเชียเพื่อพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรม (Bank of Asia) ซึ่ง นาย ปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ก่อตั้ง โดยให้มหาวิทยาลัยถือหุ้นถึง 80% นอกจากนี้ นาย ปรีดี พนมยงค์ ยังได้ยกกิจการ โรงพิมพ์นิติสาส์นของท่านให้แก่มหาวิทยาลัยเพื่อพิมพ์เอกสาร ตำราคำสอนแก่นักศึกษา นับว่าเป็นสถาบันที่มีเสรีภาพทางวิชาการ และเป็นอิสระจากการควบคุมของรัฐอย่างแท้จริง ผลผลิตของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ได้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของไทย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านสงคราม และต่อสู้เพื่อสันติภาพ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยเป็นที่ตั้งศูนย์บัญชาการใหญ่ขององค์การต่อต้านญี่ปุ่น หรือต่อมาเรียกว่าขบวนการเสรีไทย ภายหลังจากที่ นาย ปรีดี พนมยงค์ ถูกทำให้พ้นจากการเมืองไปแล้ว รัฐบาลอำนาจนิยมเข้าครอบครอง และได้เปลี่ยนชื่อมหาวิทยาลัย โดยตัดคำว่า “วิชา” และ “การเมือง” ออก เหลือเพียง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เพื่อไม่ให้นักศึกษายุ่งเกี่ยวกับการเมือง ทั้งยังทำการขายหุ้นทั้งหมดของมหาวิทยาลัย จนไม่สามารถที่จะเลี้ยงตัวเองได้ กลายเป็นมหาวิทยาลัยปิดที่ต้องอาศัยงบประมาณจากรัฐบาล

3.1.5 บทบาทและผลงานทางด้านการต่างประเทศ

นายปรีดี พนมยงค์มีบทบาทในการเป็นผู้แก้ไขสนธิสัญญาที่ไทยทำเสียเปรียบไว้กับต่างชาติในเวลาที่ยามยังอยู่ภายใต้บังคับของสนธิสัญญาระหว่างประเทศอันไม่เป็นธรรม ที่รัฐบาลสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ได้ทำไว้กับประเทศต่างๆ ในนามของสนธิสัญญาทางไมตรีพาณิชย์ และการเดินเรือ เมื่อภารกิจด้านการปกครองในกระทรวงมหาดไทยเข้ารับราชการแล้ว นายปรีดี พนมยงค์ได้ก้าวเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (พ.ศ.2478 – พ.ศ. 2481) เป็นผู้ดำเนินการทวงอำนาจอธิปไตยของประเทศกลับคืนมาโดยยึดหลักเอกราชทั้งในทางการเมือง การศาล และเศรษฐกิจ ในระยะเวลา 3 ปีที่ดำรงตำแหน่งท่านได้ใช้ความพยายามทางการทูตเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคที่สยามได้ทำไว้กับประเทศมหาอำนาจ 12 ประเทศได้แก่ สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส เนเธอร์แลนด์ อังกฤษ สเปน โปรตุเกส เดนมาร์ก สวีเดน อิตาลี เบลเยียม และนอร์เวย์ ตามลำดับ ซึ่งประเด็นหลักในการแก้ไขสนธิสัญญาไม่เสมอภาคมีอยู่ 2 ประเด็น คือ

1) สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (Extraterritoriality) คือคนในบังคับของต่างประเทศไม่ต้องขึ้นต่อศาลสยาม ทำให้สยามสูญเสียเอกราชในทางศาล

2) ภาษีร้อยชักสาม คือรัฐบาลสยามสามารถเรียกเก็บภาษีศุลกากรขาเข้าได้เพียงไม่เกินร้อยละ 3 เท่านั้น ทำให้สยามขาดรายได้เข้าประเทศเท่าที่ควรจะได้ นับเป็นการสูญเสียเอกราชในทางเศรษฐกิจ

นายปรีดี พนมยงค์ ได้ใช้ยุทธวิธีบอกเลิกสนธิสัญญา ไม่เสมอภาคกับประเทศคู่สัญญาเหล่านั้น และได้ยื่นร่างสนธิสัญญาฉบับใหม่โดยอาศัยหลัก “ดุลยภาพแห่งอำนาจ” จนสามารถยกเลิกสนธิสัญญาดังกล่าวได้สำเร็จ ทำให้สยามได้เอกราชทางศาลและเอกราชทางเศรษฐกิจกลับคืนมา และมีสิทธิเสมอภาคกับนานาประเทศทุกประการ หนังสือพิมพ์ สเตรตไทม์ ของสิงคโปร์กล่าวยกย่อง นาย ปรีดี พนมยงค์ ไว้ในบทบรรณาธิการว่า นาย ปรีดี พนมยงค์ เสมือนหนึ่งเป็น แอนโทนี่ อีเดน (รัฐมนตรีต่างประเทศคนสำคัญของรัฐบาลอังกฤษ) [<http://th.wikipedia.org>]

3.1.6 บทบาทผู้นำขบวนการกู้ชาติในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2

ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จะอุบัติขึ้น นาย ปรีดี พนมยงค์ เล็งเห็นว่า ลัทธิเผด็จการทหารกำลังจะจุดชนวนให้เกิดสงครามโลก จึงอำนวยการสร้างภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” (The King of The White Elephant) เพื่อสื่อทัศนคติภาพและคัดค้านการทำสงครามผ่านไปยั้งนานาประเทศ โดยแสดงจุดยืนอย่างแจ่มชัดด้วยพุทธภาษิตที่ปรากฏในภาพยนตร์ที่ว่า “นตฺถิ สนฺติ ปรสฺสุข” ไม่มีความสุขใดจะยิ่งกว่าสันติภาพ ยิ่งไปกว่านั้นท่านยังสื่อให้เห็นว่าชาวสยามพร้อมที่จะสู้เพื่อต่อต้านสงครามรุกรานอย่างมีศักดิ์ศรี ปลาย พ.ศ.2484 กองทัพญี่ปุ่นเปิดแนวรบในสงครามมหาเอเชียบูรพาเพื่อครอบครองความเป็นมหาอำนาจในเอเชีย หลังจากที่บุกญี่ปุ่นฐานทัพเรือเพิร์ลฮาร์เบอร์ของสหรัฐอเมริกา และดินแดนในครอบครองของอังกฤษในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

แล้ว เข้ามีแต่วันที่ 8 ธันวาคม ญี่ปุ่นก็ยกพลขึ้นบกตามแนวชายฝั่งทะเลด้านอ่าวไทย และส่งกองกำลังภาคพื้นดินบุกเข้าประเทศไทยทางกัมพูชา รัฐบาลไทย ภายใต้การนำของ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ตกลงทำสัญญาเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่นเพื่อให้กองทัพญี่ปุ่นเดินทัพผ่านแผ่นดินไทย และในที่สุดก็ร่วมวงโอบล้อมกับญี่ปุ่นประกาศสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตรอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ.2485 อันเป็นการละเมิดต่อประกาศพระบรมราชโองการปฏิบัติความเป็นกลาง พ.ศ.2482 ฝ่ายอังกฤษจึงประกาศสงครามกับไทยเพื่อเป็นการตอบโต้ อย่างไรก็ตาม นายปรีดี พนมยงค์ในฐานะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ในรัชกาลที่ 8 ไม่เห็นด้วยกับการให้ญี่ปุ่นละเมิดอธิปไตยและแสดงจุดยืนให้ปรากฏโดยเป็นผู้นำในการจัดตั้ง “องค์การต่อต้านญี่ปุ่น” หรือต่อมาเรียกว่า “ขบวนการเสรีไทย” ประกอบด้วยคนไทยทุกชั้นวรรณะ ทั้งที่อยู่ในประเทศ และต่างประเทศ ท่านไม่ยอมลงนามในประกาศสงครามนั้นด้วยเหตุผลสำคัญที่ว่า หากลงนามไปแล้วก็ยากที่จะให้ประเทศสัมพันธมิตรเชื่อถือการปฏิบัติการของขบวนการเสรีไทย กระแสความไม่พอใจต่อการตัดสินใจของรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้พุ่งขึ้นอย่างรวดเร็วในหมู่ชนทุกเหล่า แต่รัฐบาลถือว่าตนเองมีความชอบธรรมในการปราบปรามผู้ที่ไม่เห็นด้วย โดยมีบทลงโทษตั้งแต่การจำคุกไปจนถึงการประหารชีวิต อีกทั้งกองทัพญี่ปุ่นที่เข้ามาประจำการในประเทศ ก็ใช้ทำที่ที่แข็งกร้าวต่อผู้ที่ต้องสงสัยว่าดำเนินกิจกรรมต่อต้านกองทัพญี่ปุ่น ดังนั้น ปฏิบัติการต่อต้านรัฐบาล และญี่ปุ่นผู้รุกราน จึงต้องเป็นงาน “ใต้ดิน” ที่ปิดลับ นาย ปรีดี พนมยงค์ในฐานะผู้สำเร็จราชการฯ และหัวหน้าเสรีไทยในรหัสนามว่า “รูธ” (Ruth) ต้องทำงานเสี่ยงตายในสองบทบาทตลอดเวลา 3 ปีกว่าของสงครามมหาเอเชียบูรพา โดยถือความลับสุดยอดเป็นหัวใจของการปฏิบัติงาน แม้กระทั่งพลพรรคเสรีไทยเองต่างก็ไม่ว่ามีใครบ้างที่เป็นพวกเดียวกัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ภารกิจของเสรีไทยบรรลุเป้าหมายให้ได้ คือ

- 1) ต่อสู้กับญี่ปุ่นผู้รุกราน
- 2) ปฏิบัติการให้ฝ่ายสัมพันธมิตรรับรองเจตนารมณ์ที่แท้จริงของราษฎรไทย
- 3) ให้สัมพันธมิตรรับรองว่าประเทศไทย ไม่ตกเป็นฝ่ายแพ้สงคราม

ร่วมกับญี่ปุ่น

ม.จ.สุภสวัสดิ์วงศ์สนิท สวัสดิวัตน์ เศรษฐาของ สมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ซึ่งเป็นเสรีไทยสายอังกฤษเคยกล่าวว่า “ข้าพเจ้ารู้สึกลัว หลวงประดิษฐมนูธรรม (นายปรีดี พนมยงค์) ทำงานในการต่อต้านครั้งนี้ด้วยความพยายามเต็มสติกำลังความสามารถอดทน มิได้เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย มิได้เห็นแก่ตัวและภัยอันตรายที่จะมาถึงตน จนพวกเราทั้งหลายที่เข้ามาจากต่างประเทศต้องพากันขอหรือร้องหลายครั้งหลายคราว่า ให้เตรียมตัวที่จะติดป้องกันตนเองเสียบ้างมิฉะนั้นการทำงานของประเทศไทยจะเสียหายหมด ถ้าหลวงประดิษฐมนูธรรม เป็นอะไรไป..” [http://th.wikipedia.org] ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2488 นาย ปรีดี พนมยงค์แจ้งให้สัมพันธมิตร

ทราบว่า เสรีไทยจำนวน 8 หมื่นคนทั่วประเทศพร้อมที่จะลุกฮือขึ้นเพื่อทำสงครามกับทหารญี่ปุ่นอย่างเปิดเผยแต่ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ขอร้องให้ชะลอแผนนี้ไว้ก่อน ด้วยเหตุผลทางแผนยุทธศาสตร์ของทหารฝ่ายสัมพันธมิตร ในที่สุดฝ่ายญี่ปุ่นก็ยอมแพ้สงครามอย่างไม่มีเงื่อนไขในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ.2488 หลังจากเครื่องบินของสหรัฐอเมริกาไปทิ้งระเบิดปรมาณูที่เมืองฮิโรชิมา และนางซาคิ เมื่อญี่ปุ่นได้ยอมจำนน ฝ่ายสัมพันธมิตรจึงได้แจ้งให้ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน ซึ่งเป็นหัวหน้าขบวนการเสรีไทยว่า สัมพันธมิตรไม่ถือว่าประเทศไทยเป็นผู้แพ้สงคราม ประเทศไทยไม่ต้องถูกยึดครอง รัฐบาลไทยไม่ต้องยอมจำนน กองทัพไทยไม่ต้องวางอาวุธ และขอให้ท่านรีบออกแถลงการณ์ปฏิเสธการประกาศสงครามระหว่างไทยกับสัมพันธมิตร เพื่อลบล้างข้อผูกพันทั้งหลายทั้งปวงที่รัฐบาลไทยในสมัยหนึ่งได้ทำไว้กับญี่ปุ่น ดังนั้นในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ.2488 นายปรีดี พนมยงค์ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธย สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อานันทมหิดล จึงได้ทำการ “ประกาศสันติภาพ” ดังความบางตอนว่า “ประเทศไทยได้เคยถือนโยบายอันแน่วแน่ที่จะรักษาความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด และจะต่อสู้การรุกรานของต่างประเทศทุกวิถีทาง ดังปรากฏ เห็นได้ชัดจากการที่ได้มีกฎหมายกำหนดหน้าที่คนไทยในเวลารบ พ.ศ. 2484 อยู่แล้วนั้น ความจำนงอันแน่วแน่ดังกล่าวนี้ได้แสดงให้เห็นประจักษ์แล้ว เมื่อญี่ปุ่นได้ยাত্রาทัพเข้าในดินแดนประเทศไทยในวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2484 ได้มีการต่อสู้การรุกรานทุกแห่ง ทหาร ตำรวจ ประชาชน พลเมืองได้เสียชีวิตไปในการนี้เป็นอันมาก” [<http://th.wikipedia.org>] และ “เหตุการณ์อันปรากฏเป็นสักขีพยานนี้ ได้แสดงให้เห็นอย่างแจ่มแจ้งว่าการประกาศสงครามเมื่อวันที่ 25 มกราคม พ.ศ. 2485 ต่อ บริเตนใหญ่ และสหรัฐอเมริกา ตลอดจนทั้งการกระทำทั้งหลายซึ่งเป็นปรปักษ์ต่อสหประชาชาตินั้น เป็นการกระทำอันผิดจากเจตจำนงของประชาชนชาวไทย และฝ่าฝืนขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และกฎหมายบ้านเมือง” [<http://th.wikipedia.org>] และ “จึงขอประกาศโดยเปิดเผยแทนประชาชนชาวไทยว่า การประกาศสงครามต่อสหรัฐอเมริกาและบริเตนใหญ่ เป็น “โมฆะ” ไม่ผูกพันประชาชนชาวไทย ในส่วนที่เกี่ยวกับสหประชาชาติ ประเทศไทยได้ตัดสินใจที่จะให้กลับคืนมาซึ่งสัมพันธไมตรีอันดี อันเคยมีมากับสหประชาชาติเมื่อก่อนวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2484 และพร้อมที่จะร่วมมือเต็มที่ทุกทางกับสหประชาชาติในการสถาปนาเสถียรภาพในโลกนี้” [<http://th.wikipedia.org>]

เมื่อสิ้นสุดภารกิจลงแล้ว ท่านได้ประกาศยกเลิกขบวนการเสรีไทย เมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2488 โดยได้กล่าวว่า “สิ่งที่เหลืออยู่ในความทรงจำของเราทั้งหลาย ก็คือมิตรภาพอันดีในทางส่วนตัวที่เราได้ร่วมรับใช้ชาติด้วยกัน” และ “ผู้ที่ได้ร่วมงานกับข้าพเจ้าคราวนี้ ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้รับใช้ชาติ มิได้ถือว่าทำหน้าที่เป็นผู้กู้ชาติ การกู้ชาติเป็นการกระทำของคนไทยทั้งปวง ซึ่งแม้ผู้ไม่ได้เข้าร่วมในองค์การนี้โดยตรง ก็ยังมีอีกประมาณ 17 ล้านคน ที่ได้กระทำโดยอิสระของตนในการต่อต้านด้วยวิถีทางที่เขาเหล่านั้นสามารถทำได้” [<http://th.wikipedia.org>] ภายหลัง

สงครามโลกครั้งที่ 2 นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับเลือกจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี (พ.ศ.2489) ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถเจรจาต่อรองกับฝ่ายสัมพันธมิตรใน ปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงข้อตกลงกับอังกฤษ เรื่องสัญญาสมบูรณแบบ และการ เจรจาให้รัฐบาลสหรัฐอเมริกา ยกเลิกคำสั่งเพิกถอนเงินซึ่งได้ถูกกักกันไว้ในสหรัฐอเมริกา ทำให้ ประเทศไทยสามารถแก้ไขสถานะผู้แพ้สงครามได้สำเร็จอย่างละมุนละม่อม สามารถเข้าเป็นสมาชิก องค์การสหประชาชาติอย่างเต็มภาคภูมิ ต่อมารัฐบาลได้ประกาศให้วันที่ 16 สิงหาคม ของทุกปีเป็น “วันสันติภาพไทย” ด้วยคุณูปการที่เป็นผู้นำในการกอบกู้บ้านเมืองในยามคับขันนี้เอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ยกย่อง นายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะ “รัฐบุรุษ อวูโส” ซึ่งถือได้ว่าเป็นตำแหน่งทางการเมืองอันทรงเกียรติสูงสุด ดังที่ปรากฏ ใน ราชกิจจานุเบกษา ว่า “โดยที่ทรงพระราชดำริเห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยรับ หน้าที่บริหารราชการแผ่นดินในตำแหน่งสำคัญๆมาแล้วหลายตำแหน่ง จนในที่สุดได้รับความ เห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรให้ดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และปรากฏว่า ตลอดเวลาที่ นาย ปรีดี พนมยงค์ ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ ได้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและ ด้วยความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ ทั้ง ได้แสดงให้เห็นเป็นที่ ประจักษ์ในความปรีชาสามารถ บำเพ็ญคุณประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอเนกประการ จึงมีพระ ราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมยกย่อง นายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในฐานะ รัฐบุรุษอวูโส และ ให้มีหน้าที่รับปรึกษากิจราชการแผ่นดิน เพื่อความวัฒนาถาวรของชาติสืบไป ทั้งนี้ตั้งแต่บัดนี้เป็น ต้นไป ประกาศมา ณ วันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2488 เป็น ปีที่ 12 ในรัชกาลปัจจุบัน ผู้รับสนองพระราช โองการ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี”

4. ประวัติส่วนตัวและผลงานของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

4.1 พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ [<http://th.wikipedia.org>]

เกิดที่ตำบลบ่อทราย อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นบุตร ของรองอำมาตย์โท หลวงวิจิตรถนอม (บึง ติณสูลานนท์) ต้นตระกูล ติณสูลานนท์ กับ นางวิจิตรถนอม (ออก ติณสูลานนท์) มีพี่น้องทั้งหมดจำนวน 8 คน คือ

1. นายชูป ติณสูลานนท์
2. นายเลข ติณสูลานนท์
3. นางขยัน โมนยะกุล
4. นายสมนึก ติณสูลานนท์

5. นายสมบุญ ดิณสุตานนท์
6. พล.อ. เปรม ดิณสุตานนท์
7. เด็กหญิงปรี ดิณสุตานนท์ (ถึงแก่กรรม)
8. นายวีระณรงค์ ดิณสุตานนท์

4.1.1 การศึกษา

พล.อ. เปรม ดิณสุตานนท์สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนมหาวชิราวุธ จังหวัดสงขลา ในหมายเลขประจำตัว 167 และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ.2480 จากนั้นเข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนเทคนิคทหารบก รุ่นที่ 5 สังกัดเหล่าทหารม้า (โรงเรียนนี้ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2477 ต่อมาคือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) พล.อ. เปรม ดิณสุตานนท์ จบการศึกษาหลักสูตรพิเศษ โรงเรียนเทคนิคทหารบกเมื่อ พ.ศ. 2484

4.1.2 หน้าที่การงาน

เข้ารับในสงครามอินโดจีนระหว่างไทย กับฝรั่งเศส ที่ปอยเปต ประเทศกัมพูชา จากนั้นเข้าสังกัดกองทัพอากาศได้การบังคับบัญชาของหลวงเสรีรังสรรค์ทำการรบในสงครามโลกครั้งที่สองระหว่าง พ.ศ. 2485 – 2488 ที่เชียงตุง ภายหลังสงคราม พล.อ. เปรม ดิณสุตานนท์ รัับราชการอยู่ที่อุดรดิตต์ และได้รับทุนไปศึกษาต่อที่โรงเรียนยานเกราะของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา ที่ฟอร์ตน็อกซ์ มลรัฐเคนตักกีพร้อมกับ พล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์ และพล.อ. วิจิตร สุขมาก เมื่อ พ.ศ. 2495 แล้วกลับมารับตำแหน่งรองผู้บัญชาการโรงเรียนยานเกราะ ต่อมามีการจัดตั้งโรงเรียนทหารม้ายานเกราะศูนย์การทหารม้าที่จังหวัดสระบุรีต่อมาพล.อ. เปรม ดิณสุตานนท์ได้รับพระบรมราชโองการเป็นผู้บัญชาการศูนย์การทหารม้ายศ พลตรี เมื่อ พ.ศ. 2511 ในช่วงเวลา 5 ปีที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการศูนย์การทหารม้านี้เองที่เป็นที่มาของชื่อที่เรียกแทนพล.อ.เปรม ดิณสุตานนท์อย่างกว้างขวางว่า ป้า หรือ ป้าเปรม เนื่องจากท่านมักเรียกแทนตัวเอง ต่อผู้อาวุโสน้อยกว่าว่า “ป้า” และเรียกผู้ที่อาวุโสน้อยกว่าว่า “ลูก” ที่เรียกติดปากกันมาจนถึงปัจจุบัน พล.อ. เปรม ดิณสุตานนท์ ย้ายไปเป็นรองแม่ทัพภาค 2 ดูแลพื้นที่ภาคอีสานใน พ.ศ. 2516 และเลื่อนเป็นแม่ทัพภาคที่ 2 เมื่อ พ.ศ. 2517 ได้เลื่อนยศเป็นพลเอกในตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก เมื่อ พ.ศ. 2520 และเลื่อนเป็นผู้บัญชาการทหารบก ใน พ.ศ. 2521

4.1.3 เครื่องราชอิสริยาภรณ์ที่ได้รับ

พลเอกเปรม ดิณสุตานนท์ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สูงสุดต่างๆ ดังนี้

- 1) พ.ศ. 2518 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีเกียรติยศยิ่งมงกุฎไทย ชั้นมหาวชิรมงกุฎ

- 2) พ.ศ. 2521 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งช้างเผือก
ชั้นมหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
- 3) พ.ศ. 2525 เหรียญรัตนาภรณ์รัชกาลที่ 9 ชั้นที่ 1 และเครื่องราช
อิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้า ชั้นปฐมจุลจอมเกล้า (ฝ่ายหน้า)
- 4) พ.ศ. 2531 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่เชิดชูยิ่งรามเกียรติ์
ชั้นพิเศษ
- 5) พ.ศ. 2531 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นโบราณมงคลนพรัตนราชวราภรณ์
- 6) พ.ศ. 2533 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันมีศักดิ์รามาธิบดี ชั้นที่ 1 (เสนางกะปิติ)
- 7) พ.ศ. 2539 เครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นที่สรรเสริญยิ่ง
ชั้นปฐมดิเรกคุณาภรณ์

4.1.4 บทบาทด้านการทหาร การเมือง และการปกครอง

สงครามกลางเมือง สงครามแห่งความขัดแย้งด้านอุดมการณ์ของคนในชาติ มีการบันทึกอุบัติเหตุแห่งการปะทะด้วยอาวุธระหว่างทหารเมือง และทหารป่า ที่บ้านนาบัว ตำบล เรณูนคร อำเภอ ธาตุพนม จังหวัดนครพนม เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม อันเป็นวันที่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ประกาศเป็น วันแตกเสียงปืน หรือ วันเสียงปืนแตก “ปืนปฏิวัตินำชัยประจัญหาญกล้า นักรบเกรียงไกรดวงใจศรัทธา นรินทร์ คือดวงตะวันทอแสงเรืองรอง” เนื้อร้องเพลงปลุกใจของ พคท. สะท้อนถึงแนวทางต่อสู้ด้วยอาวุธเพื่อแย่งชิงอำนาจรัฐ พคท. ประกาศเจตนารมณ์ว่า ในช่วงระหว่าง พ.ศ. 2508 – 2512 จะยึดพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นศูนย์กลางของการปฏิวัติ โดยจะสถาปนาอำนาจรัฐแดงขึ้นมาให้ได้ มีการตั้งสาขาพรรคขึ้นที่บริเวณเทือกเขาภูพาน พ.ศ. 2511 พคท.ประกาศว่าสามารถสร้างฐานที่มั่นสำเร็จเป็นแห่งแรกแล้ว ขณะเดียวกันได้ประกาศตัวเป็นผู้นำในการปฏิวัติ และจัดตั้ง “กองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.)” ใน พ.ศ.2515 ได้ประกาศอีกว่ามีเขตปฏิบัติการในการต่อสู้ด้วยอาวุธถึง 30 จังหวัด พ.ศ.2516 พคท.เดินงานที่เรียกว่า “ป่าประสานเมือง” และสามารถเชื่อมต่อกลุ่มนิสิต นักศึกษา ปัญญาชน กรรมกร และประชาชนในเมืองได้อย่างกว้างขวาง หลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 – เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 พคท. ถือโอกาสตอกย้ำมวลชนในเมืองให้เห็นว่าการต่อสู้ด้วยอาวุธในชนบทเป็นแนวทางที่ถูกต้องที่สุด นกสีเหลือง กางปีกหลีกบินจากเมือง ส่งผลให้กองทัพ ทปท.เข้มแข็งยิ่งขึ้น สงครามปฏิวัติ เต็มรูปแบบเกิดขึ้น หินแตกแผ่นดินแยก ไฟสงครามลุกโชน นี่คือ โจทย์ที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ถูกมอบหมายให้มีบทบาทในการกิจดับไฟสงคราม

“ผมไม่ค่อยจะมีความรู้มากนักก็รู้แต่ว่ามันมีการปฏิบัติที่รุนแรงมากในภาคอีสานตอนนั้นแรงมาก ผมไปถึงที่นั่นวันที่ 2 พฤศจิกายน พอวันที่ 3 ทหารของผมถูกซุ่มยิงโจมตี

ตายไปทีเดียวนะ 23 คน โลงศพที่สกลนครแทบไม่พอใส่ ผมเสียใจมากสองวันแรกที่ผมไปด้วย แล้วผมก็ไม่รู้จะทำอย่างไร นั่งนึกตรึกตรองไปตรึกตรองมาว่า ทำอย่างไรดีถึงจะแก้ปัญหานี้ได้ แต่ก็คิดไม่ออก เราก็ขึ้นไปใหม่ๆแล้วก็ยังไม่รู้เรื่องอะไรมาจนกระทั่งอยู่มาตั้งนานพอสมควร ถึงได้คิดได้” (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549)

“สมัยนั้นในสกลนครที่เราเดินไปเราก็ยังไม่รู้ว่าคนไหนเป็นผู้ก่อการร้าย คอมมิวนิสต์(ผกค.)หรือคนไหนไม่ใช่ ผกค. เราอาจจะโดน ผกค.เสียบเอาเมื่อไรก็ได้ เพราะคนเดินไปเดินมาเต็มไปหมด ยิ่งไปตามอำเภอต่างๆ ยิ่งหมดท่าเลย ไม่รู้ว่าใครเป็นใคร ผมก็นึกจะทำอย่างไรถึงจะแก้ปัญหานี้ได้ ไม่รู้ว่าอะไรมาคลอใจให้ผมคิดออก ที่จริงก็ไม่ใช่ผมคนเดียว พวกเราช่วยกันคิดว่า ถ้าเราไม่สามารถแยกว่าคนไหนเป็น ผกค.และคนไหนไม่ใช่ เราคงไม่มีทางสู้กับ ผกค.ได้หรอก เราก็ต้องไปอิงกับเขาทุกวัน ยิ่งคิดบ้างถูกบ้าง ยิ่งคนข้างเดียวกันบ้าง ยิ่ง ผกค.บ้าง เราไม่รู้คนไหนใช่คนไหนไม่ใช่ ทำอย่างไรเราถึงจะรู้ว่าคนไหนที่เขาเป็นคนดีคนไหนเป็น ผกค.ต้องตอบคำถามนี้ให้ได้ และในที่สุดเราก็ตอบได้” (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549)

“ตอนผมไปครั้งแรกก็มอง ผกค.เหมือนกับศัตรูต่างชาติที่ต้องฆ่ากัน และยังมีมองไปอีกว่าทำไมเวลาเราไปเยี่ยมชาวบ้านเขาถึงวิ่งหนีพวกเรา เราเดินเข้าไปในหมู่บ้านเขาไม่สนใจเรา ผมเข้าใจว่าเขาเกลียดพวกเรา เขาไม่อยากจะมาพูดมาจากับพวกเรา เราก็ท้อใจ เราก็เสียใจทำไมถึงเป็นอย่างนี้ ทำไมไม่มาต้อนรับ เราก็พยายามคิดว่าจะทำอย่างไรดี ก็ถามเขาบ้างคุยกับเขาบ้างว่าเขาเกลียดอะไร บางคนเขาก็เล่าให้ฟังว่าถูกรังแก ถูกข่มเหง ถูกรีดไถ อะไรต่างๆ นานาร้อยพันประการ ผมบอกนี่คือสาเหตุ ถ้าเราไม่สามารถจะกำจัดสาเหตุนี้ได้เราก็ไม่สามารถแก้ปัญหานี้ได้ แต่เราไม่สามารถกำจัดทั้งหมดนี้ได้ เราก็ค่อยๆ เริ่มเข้าไปบอกกับชาวบ้านว่าเราพยายามกำจัดพวกนี้ขอให้เชื่อเรา ขอให้ให้ความร่วมมือกับพวกเรา และไทยอาสาป้องกัน(ทสป.)จึงได้เกิดขึ้น ที่จริงทสป.นี้จะต้องยกเครดิตให้แก่คุณสมภาพ ศรีวรรณ ตอนที่ผมทำงานอยู่ที่นั่นท่านเป็นนายอำเภออยู่ที่มุกดาหาร เป็นคนที่มีความตั้งใจอย่างแน่วแน่มาก ท่านก็ไปรวบรวมครูบ้าง กำนันผู้ใหญ่บ้านบ้าง ราษฎรบ้าง ที่ท่านรู้จักดีมาคิดกันว่าจะต้องป้องกันหมู่บ้านของตนเองอย่างไร ก็มาฝึกสอนกัน ก็เกิดแนวความคิดว่า วิธีของคุณนี่ดี..ถ้าเราทำได้แบบนี้ทุกหมู่บ้านมันก็ดีสิแต่ทำอย่างไรเราถึงจะหาคนมาได้ ก็คิดกันไปคิดกันมาเราเห็นจะต้องไปพูดให้เขาเข้าใจว่าลำพังทหารตำรวจหรือว่าข้าราชการคงช่วยชาวบ้าน ไม่ได้หมดชาวบ้านต้องช่วยตัวเองบ้างขอให้อาสาสมัครกันมาเราจะฝึกให้” (กองบรรณาธิการI.N.N. 2549)

“ชาวบ้านเริ่มอาสาสมัครกันมา เราก็เริ่มฝึกกันจาก ทสป.เราก็ได้ทราบว่าคุณที่มาเป็น ทสป. นี้คงไม่ใช่ ผกค.แน่ หรือเป็นก็คงจะไม่มาก ในจำนวนที่มาสมัครกับเราอย่างน้อยก็อยู่ในสายตาของเรา เห็นว่าเขามีพฤติกรรมอย่างไร เช้าอยู่ที่ไหน เย็นอยู่ที่ไหน กลางคืนเข้าป่าหรือ

เปล่า เข้ามาหรือเปล่า ที่จริงคนในหมู่บ้านก็รู้กันทั้งนั้นว่าใครคือ ผกก.เขารู้กันหมด เขาเรียกว่า คนป่า คือเย็นเข้าป่าเข้าก็กลับมา เขารู้แต่เขาไม่บอกเรา ทำอย่างไรเขาถึงจะบอกเรา ทำอย่างไรเขาถึงจะช่วยเราในเรื่องนี้ และโดยวิธีที่เราไปพูดกับเขาตัวเอง ทำให้เราสำเร็จ ในที่สุดชาวบ้านก็เชื่อเรา เขาสามารถมั่นใจได้ถ้าผู้ใหญ่หลายๆอย่างขนาดผมหรือผู้ว่าราชการจังหวัดรับปากกับเขาว่าเราจะไม่ให้ตำรวจไปรังแกเขา ไม่ให้ทหารไปรังแกเขา ถ้าเขาถูกรังแกก็ให้เขามาหาเรา เราจะจัดการให้เขา จะย้ายจะลงโทษ ชาวบ้านจึงเริ่มเข้าใจเริ่มเชื่อเรา เริ่มหันหน้าคุยกับเรา เราเริ่มได้อะไรมาจากเขา ในที่สุดเขาเกิดศรัทธาสูงสุด เรา ก็เริ่มได้มวลชนมา เหตุการณ์ถึงเริ่มคลี่คลาย”

“ในที่สุดก็ออกมาเป็นแนวคิดที่เราเรียกกันว่า “การเมืองนำการทหาร” นั้นเอง ตอนนั้นคือ พ.ศ.2518 ตอนที่ผมเป็นแม่ทัพใหม่ๆ พลเอก หาญ ลีลาพันธ์ ก็มีส่วนร่วมคิด และหน่วยแรกก็คือ ร.23 (สมัยนั้นเรียก ผส.23) ซึ่งมีคุณ อาทิตย์ (พลเอก อาทิตย์ กำลังเอก) เป็นผู้บังคับการคนที่ควรแก่การเอ่ยถึงคนหนึ่งเพราะมีบทบาทในเรื่องนี้มากก็คือ คุณเรวัต (พ.อ. เรวัต บุญทับ) นอกจากทสป.แล้วก็มีเรื่องของ มอบ.ซึ่งเป็นเรื่องที่พวกเราคิดกันเหมือนกัน เดียวนี้ก็ยังมิแพร่หลายไปทั่วทั้งหมดนี้เกิดขึ้นที่กองทัพภาคที่ 2 ทั้งนั้น” (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549)

“การเมืองนำการทหาร” สารหลักก็คือการลดเงื่อนไขของสงคราม ซึ่งมีอยู่ 2 เงื่อนไข หนึ่ง เงื่อนไขทางจิตใจ สองเงื่อนไขทางวัตถุ เงื่อนไขทางจิตใจคือ จะต้องให้ความเป็นธรรม และให้ความสะดวก เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างข้าราชการและประชาชน เงื่อนไขทางวัตถุก็คือ จะต้องพยายามสร้างความเจริญแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนมีการกินดีอยู่ดีขึ้น “ผมสอนลูกน้องว่า เขาจะด่าจะว่าเราอย่างไรก็ต้องอดทนปล่อยให้เขาระบายออกมาว่า เขามีความน้อยเนื้อต่ำใจอย่างไร เขาถูกรังแกอย่างไร ลูกสาวของเขาถูกขูดอย่างไร ลูกชายของเขาถูกใส่ข้อหาอย่างไรบ้าง เรบอกเรื่องนี้เรารู้เราจะช่วยกันทำ เราจะปราบปราม ต่อไปนี้เราจะไม่นิ่งเฉย เขาก็เริ่มเข้าใจ โชคดีที่ทางอีสานที่บ้านเรอนเขาอยู่กันเป็นกลุ่มจึงทำงานค่อนข้างง่าย เวลาฝึกครั้งหนึ่งก็ไม่เสียเงินอะไรเลย เราไปที่หมู่บ้านเขา เข้าเขากินข้าวเสร็จ ก็มาหาเรา มารับการอบรมเสร็จแล้วกลับไปกินข้าวกลางวัน แล้วมาฝึกต่อเย็น กลับบ้าน ต่างคนต่างไม่ต้องเสียอะไรกันเลย เราก็เสียแต่ว่าซื้อพวกเครื่องเล่น ตะกร้อ ปิงปอง ฟุตบอล พวกนี้ให้เขา สนุกสนาน แล้วสอนวิธีป้องกันตนเองว่าจะทำอย่างไร พอทุกคนเข้าใจ เรื่องนี้ก็ทำได้เร็วมาก” (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549)

“ทหารไม่ค่อยมีปัญหา มีปัญหากับตำรวจและฝ่ายปกครอง เพราะความคิดนี้เริ่มไปจากเรา เรามานั่งคุยกันจึงไม่มีปัญหา แล้วทหารส่วนมากไม่มีปัญหาอยู่แล้ว แต่ว่ามีปัญหากับ ผกก. เพราะผกก.มาเล่นงานพวกเรายู้อริย อส.กิติ ตชด.กิติ โคนอยู่เรื่อย พวกที่เป็นปัญหาก็คือตำรวจ กับฝ่ายปกครอง คือยังเชื่อในวิธีการรุนแรง ชอบจับเขาไปฆ่า ตอนหลังเราเข้าไปช่วยชาวบ้านที่เดือดร้อนว่าเราจะจัดการกับเรื่องเหล่านี้ให้ และไปช่วยเขาในเรื่องช่วยสอนหนังสือช่วย

ป้องกันหมู่บ้าน ช่วยเขาทำนา มันต้องใช้ความอดทนมาก มีหมู่บ้านหนึ่งที่เราใช้เวลาจนแทบไม่น่าเชื่อ ผมใช้เวลา 7 เดือนในการที่จะทำให้หมู่บ้านนี้เชื่อถือ 7 เดือนนะครับที่ทหารไปถูกค่าอยู่ ชื่อบ้านคำรอด พื้นที่ของจังหวัดสกลนคร ไปครั้งแรกชาวบ้านไม่ให้เราเข้าไปในหมู่บ้าน ต้องตั้งฐานอยู่นอกหมู่บ้านแล้ว แก่ก็ค่าทุกวันมาทำไม มายุ่งอะไรกับฉัน...แต่ผู้บังคับหมวดที่เราเลือกไป เขาเก่งเขาอดทน เขาออกไปทำนาก็ช่วย เขาไล่ก็กลับ เขาบอกว่าคุณไม่ต้องมายุ่งกับผม จะไปไหนก็ไป ก็กลับไปช่วยเขาอยู่อย่างนี้ เขาไม่ยอม ไม่อยากให้ช่วย แต่เราก็อดทน ไม่ให้ช่วยก็ไม่ช่วย จนกระทั่งเขาเห็นใจจนกว่าจะร่วมมือฝึก สบ.กับเราก็ 7 เดือนนานที่สุด เมื่อเร็ว ๆ นี้ผมเจอคนมาจากอิสานทราบว่าการรอด พื้นที่ก็ยังคงอยู่” (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549)

“มีอยู่บ่อยครั้งเวลาทหารผมเสียชีวิต บ่อยมากด้วยทั้ง 16 จังหวัด ตอนผมอยู่อิสานเหนือแรง อิสานใต้ไม่แรง ใต้สงบ แทบจะไม่มีอะไรเลย แถบอิสานใต้ทั้งหมด ส่วนมากเป็นแถบอิสานเหนือ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ขึ้นไปทุกครั้งที่เด็กเสียชีวิตผมเสียใจมาก และส่วนมากเด็กที่เสียชีวิตเขาเป็นเด็กที่เสียสละจริงๆ ผมไม่เคยขาดในงานที่จะต้องช่วยเหลือเด็กเหล่านี้” (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549) บางครั้งตอนเข้าค่ายกันอยู่ดีๆ พอบ่ายก็ต้องไปรับศพแกมา มันก็สะเทือนใจพอสมควร นอกเหนือจากการลดเงื่อนไขเหล่านี้ ในด้านการทหาร ได้เน้นในเรื่องการข่าวและด้านการก่อการกำเริบและตีฐานที่มั่น โดยสมรมาเสมอ คอมมิวนิสต์นั้นจะชนะหรือไม่ชนะ จะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ อยู่ที่การจัดตั้ง เพราะฉะนั้นเราต้องทำลายการจัดตั้ง ด้านการเมือง คือการสกัดกั้นการเจริญเติบโตของพรรคคอมมิวนิสต์กำลังคิดอาวุธ และแนวร่วม(แก้ว 3 ดวงของ พคท.) ใน พ.ศ.2517 ปรากฏว่ามี ผคค.เข้าเข้ามาอบตัวต่อทางราชการมากขึ้น ทำให้เหตุการณ์ก่อการร้ายดีขึ้นตามลำดับ จนกระทั่ง พ.ศ.2520 ซึ่งเป็นปีที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ต้องย้ายเข้ามารับตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกสถานการณ์เกี่ยวกับ ผคค.ก็เริ่มเห็นหนทางแห่งการยุติ ตลอด 4 ปี ที่ผมอยู่อิสานผมไปทุกตำบลในภาคอิสาน ไม่มีวันหยุดเลย ผมทำงานตลอด 24 ชั่วโมง ไม่ใช่ผมคนเดียว พวกเราทั้งหมด ทำงานไม่มีวันเสาร์ วันอาทิตย์ วันหยุดราชการ ทำทั้งกลางวันทั้งกลางคืน เปลี่ยนกันทำตลอดมา ผมเหนื่อย ทุกคนก็เหนื่อย พูดกันตรงๆ ว่าถ้าเราไม่ทำอย่างนี้ เราคงทำงานไม่สำเร็จ ยังไงเราต้องยอมเหนื่อยแต่เราถือว่าเป็นหน้าที่ที่เราต้องเหนื่อย ไม่มีใครไม่เหนื่อยเหนื่อยกันทุกคน ยิ่งเด็กๆ ยิ่งเหนื่อยไปอยู่ตามป่าตามเขาไม่ได้ไปไหนเลย ทุกคนก็ต้องยอมรับว่าต้องเสียสละ..ผมภูมิใจที่ทำให้คนไทยหยุดฆ่ากัน ผมก็ไม่รู้เหมือนกันว่า ถ้าเราไม่หยุดยิงกันเอง จะเกิดอะไรขึ้นมา ประเทศเราจะไม่เป็นอย่างเดี๋ยวนี้ เพราะฉะนั้นเรื่องนี้อาจจะเป็นเพราะพระสยามเทวาธิราช โชคชะตาของบ้านเมืองเรา แล้วเมื่อนำไปใช้ที่กองทัพภาคอื่นก็ได้ผลจนถึงปี 2523 ก็ไม่มีการยิงกันแล้วทั่วประเทศ (กองบรรณาธิการ I.N.N. 2549)

“ตั้งแต่ผมรับราชการมา ผมภูมิใจในการเป็นแม่ทัพมากที่สุด เพราะผมรู้สึก
ว่าทำงานได้ตามที่เราอยากทำ และเป็นงานที่ช่วยเหลือชาวบ้านได้จริงๆ” (กองบรรณาธิการ I.N.N.
2549) ตำแหน่งทางการเมืองของท่านมีจุดเริ่มต้นจากปี พ.ศ. 2502 ในสมัย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จากนั้นได้รับการแต่งตั้ง
เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ และวุฒิสมาชิก ช่วง พ.ศ. 2511 – 2516 ในสมัย จอมพล ถนอม กิติขจร
ส่วน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เข้าร่วมการรัฐประหารในประเทศไทย 2 ครั้ง ซึ่งนำโดย พล.ร.อ.
สงัด ชลออยู่ ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 สัมรัฐบาลหม่อมราชวงศ์เสนีย์ ปราโมช และในวันที่ 20
ตุลาคม พ.ศ. 2520 สัมรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร ส่วน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ รับตำแหน่ง
รัฐมนตรี เป็นครั้งแรกในรัฐบาลของ พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันทน์ ในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ
กระทรวงมหาดไทย และดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีอย่างต่อเนื่องในรัฐบาลนั้น ในช่วงปลายรัฐบาล
พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันทน์ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงกลาโหมควบคู่กับตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกในช่วงนั้น พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์
ได้รับการยอมรับจากหลายฝ่าย หลังจาก พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันทน์ ลาออกจากตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523 สภาผู้แทนราษฎรทำการหยั่งเสียงเพื่อหาตัวผู้ดำรง
ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเลือก พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ โดยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2523 เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของไทย

4.1.5 บทบาทด้านเศรษฐกิจ และสังคม

ในช่วงรัฐบาล พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันทน์ 1 พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์
นั่ง อยู่ในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ควบตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก
พร้อมดูแลความมั่นคงในฐานะผู้อำนวยการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน และ
ผู้อำนวยการรักษาพระนคร ในรัฐบาล พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันทน์ 2 พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์
ขึ้นดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ควบตำแหน่งทั้ง 3 เหล่าทัพจนกระทั่งรัฐบาล
พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันทน์ 3 มีสาเหตุมาจากการปรับคณะรัฐมนตรีเพื่อพยุงฐานะของ
รัฐบาลให้คงอยู่ แต่ปัญหาที่ดำรงอยู่คือ คอร์รัปชัน ปัญหาเศรษฐกิจ รวมทั้งฐานอำนาจทางกองทัพ
ซึ่งกลายเป็นการฉุดรั้งให้เสถียรภาพของรัฐบาลเริ่มคลอนแคลน คุได้จากกลุ่มนายทหารยังเดี๋ยก
(จปร.7) เริ่มวิ่งเข้าหา พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่มีบทบาทสูงเด่นขึ้นทุกทีเพื่อให้ท่านมาเป็นผู้นำ
ในการแก้ปัญหา เนื่องจากท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ด้วยเรื่อง
การเมืองนำทหาร หรือในเรื่องโครงการหม้ออบาสาหมู่บ้าน (ม.อ.บ.) ในสมัยที่ท่านเป็นรองแม่
ทัพที่ 2 ที่โคราช โครงการ นี้ เท่ากับเป็นโครงการสาธารณสุขพื้นฐาน ซึ่งวัตถุประสงค์ก็เพื่อให้
ความรู้ทางการแพทย์เบื้องต้นที่ช่วยตัวเองได้ในหมู่บ้านนั้นๆ แล้วนำความรู้มาถ่ายทอดให้คนอื่น

เพื่อป้องกันโรค อุดช่องว่างการสาธารณสุขในหมู่บ้านที่รัฐบาลยังเข้าไปไม่ถึงเพื่อป้องกันโรค ป้องกันการโฆษณาชวนเชื่อจากผู้ก่อการร้ายที่ถือเอาความเจ็บป่วยของราษฎรเป็นเงื่อนไข เป็นตัวแทนของฝ่ายเราในการพัฒนาสังคมในหมู่บ้าน ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหามือถือการร้าย คอมมิวนิสต์ช่วงนั้นเกิดจากความคิดของท่านนั่นเอง

4.1.6 บทบาทด้านการต่างประเทศ

จากการที่ท่านเป็นนักเรียนทุน ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนยานเกราะของ กองทัพบกสหรัฐ ประเทศสหรัฐอเมริกา เกือบ 1 ปี ย่อมส่งผลให้ท่านมีความผูกพันกับประเทศ สหรัฐอเมริกาไม่มากนักน้อย และในฐานะที่ท่านรับราชการทหารและ เป็นรัฐมนตรีในรัฐบาลของ พล.อ. เกียงศักดิ์ ชมะนันทน์บทบาทที่เกี่ยวข้องกับต่างประเทศย่อมเป็นไปตามมติ หรือ นโยบายของรัฐบาลโดยการนำของ พล.อ.เกียงศักดิ์ ชมะนันทน์ รัฐบาลของ พล.อ. เกียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ได้ ดำเนินนโยบายปรับปรุงสัมพันธภาพกับประเทศใกล้เคียงในอินโดจีน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา และ เวียดนาม นอกจากนี้ยังดำเนินความสัมพันธ์กับ จีน และ สหภาพโซเวียต เพื่อกระชับความสัมพันธ์ กับประเทศมหาอำนาจทั้งสอง (<http://thaipolitic.exteen.com/20070911/entry-17>)

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 บทบาททหารกับปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย (สะอาด คุณยศยิ่ง 2535)

ประวัติศาสตร์ของการเมืองไทยนับตั้งแต่ พ.ศ.2475 เป็นต้นมาจะเห็นได้ว่าทหาร ได้เข้ามามีบทบาททางการเมืองมาก โดยค่อนข้างจะผูกขาดมาตลอด สาเหตุเป็นเพราะว่าองค์กร ทหารไทยสมัยใหม่ได้รับการพัฒนามาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยมีการจัดกองทัพ การฝึกอบรม ระเบียบวินัย ยศ เครื่องแบบ ตามแบบตะวันตก การพัฒนาเป็นวิชาชีพ (Professionalism) ของทหาร ต้องอาศัยความรู้พิเศษ ทหารจะต้องมีเอกลักษณ์ร่วมกันที่ไม่เหมือนใคร สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งความ เป็นอิสระของทหาร ความต้องการที่ไม่ให้ใครเข้ามายุ่งในเรื่องของตน ดังนั้นสถาบันทหารจึงได้รับการ พัฒนาเป็นหลักเป็นฐานก่อนหน้า สถาบันทางการเมือง พลเรือน เช่น รัฐสภา หรือพรรค การเมือง มาเป็นเวลานาน (สุจิต บุญบงการ 2523 : 250) และในช่วงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ใน พ.ศ.2475 ทหารเป็นกลุ่มที่มีการจัดองค์กรดีที่สุด ดีกว่ากลุ่มอื่นๆ รวมทั้งกลุ่มเจ้านาย ซึ่ง ไม่ได้ สร้างองค์กรที่จะแสวงหาพลังสนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นการอยู่ในอำนาจของรัฐบาลจึงต้อง อาศัยการสนับสนุนจากทหารเป็นสำคัญ และเมื่อทหารกลุ่มหนึ่งไม่เห็นด้วย หรือไม่พอใจ ฐานะ ของรัฐบาลก็คลอนแคลนและล้มลงไปในที่สุด หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง กำลังทหารได้รับการปรับปรุงให้เข้มแข็งขึ้น การจัดองค์กรของทหารได้รับการพัฒนามากขึ้นในขณะที่รัฐสภาเริ่ม

ได้รับการจัดตั้ง ส่วนพรรคการเมืองยังไม่ได้รับการจัดตั้งขึ้นเลย การที่สถาบันทางการเมืองทั้งสองไม่ได้รับการพัฒนา เป็นเหตุให้ทหาร ซึ่งเข้ามามีบทบาททางการเมืองเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 ไม่ยอมถอนตัวออกจากบทบาทนี้ ซึ่งควรจะเป็นบทบาทของพลเรือน โดยเฉพาะอันเป็นตัวอย่างให้ทหารรุ่นหลัง ได้เห็นว่า การที่ทหารจะเข้ามามีบทบาททางการเมืองเป็นเรื่องที่ทำได้ และประชาชนส่วนใหญ่ก็ไม่ว่าอะไร ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกในทางการเมืองอยู่นั่นเอง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีการปลดทหารออกจากประจำการเป็นจำนวนไม่น้อยแต่การจ้องค้ำครองของทหารยังไม่เปลี่ยนแปลง และมีความเป็นกลุ่มเป็นก้อนดีกว่าฝ่ายพลเรือน ความเข้มแข็งของทหารยังมีมากกว่าฝ่ายพลเรือน ซึ่งมีการแตกแยกกันอย่างมา และไม่มีองค์กรเช่นไม่มีพรรคการเมืองที่เข้มแข็งเป็นฐานอำนาจ แม้ว่าฝ่ายทหารจะมีการแตกแยก แต่รวมตัวกันในระดับนายพันที่คุมกำลังในกรุงเทพฯ เป็นไปอย่างเหนียวแน่น จึงทำรัฐประหารเมื่อปี 2490 ได้สำเร็จ และการรัฐประหารในครั้งนี้ ได้ทำให้ทหารเข้ามามีบทบาททางการเมืองอย่างกว้างขวาง โดยตลอดมา ถึงแม้ว่าบางครั้ง นักการเมืองฝ่ายพลเรือนมีโอกาสได้มีอำนาจอย่างเป็นทางการเพราะรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว อำนาจที่แท้จริงยังคงอยู่กับระบบบริหาร โดยเฉพาะอยู่ที่คณะทหาร ซึ่งตามระบอบประชาธิปไตยจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของนักการเมือง แต่ที่ผ่านมาไม่เคยปรากฏว่านักการเมืองสามารถควบคุมทหารไว้ได้ สิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจที่แท้จริงของคณะทหาร ได้แก่ การที่นักการเมืองมาจากการเลือกตั้งและเป็นพลเรือน มักไม่กล้าเข้าไปควบคุมกระทรวงกลาโหม (ชัยอนันต์ สมุทวณิช 2523: 158) ที่เห็นชัดเจนที่สุดได้แก่ การยอมรับอย่างตรงไปตรงมาของรัฐบาล นายธานินทร์ กรัยวิเชียรว่า คณะทหารเป็นกลุ่มพลังที่มีอำนาจที่แท้จริงตามคำอุปมาอุปมัยว่า “รัฐบาลเป็นเสมือนหอย ทหารนั้นเป็นเปลือกหอย” และนอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งโครงสร้างทางอำนาจอย่างเป็นทางการ คือ สภาที่ปรึกษาของคณะรัฐบาล ซึ่งประกอบไปด้วยผู้นำสำคัญของทหารหน่วยต่างๆ อีกด้วย

วัฏจักรของการเมืองไทยที่ผ่านมามีระยะเวลาาร่วม 60 ปีนี้ ถือว่ายังคงวนเวียนอยู่ในลักษณะเป็นวงจรอุบาทว์ (The Vicious Circle of Thai Politics) นั่นคือเมื่อมีรัฐธรรมนูญก็จะมีพรรคการเมืองเกิดขึ้นมา หลังจากนั้นก็จะมีการเลือกตั้ง เลือกตั้งเสร็จ พรรคการเมืองก็จะวิงวอนบุคคลที่มีบารมี เพื่อให้เป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองต่างๆ ต่างก็ต้องการเป็นรัฐบาล หรือร่วมรัฐบาล เมื่อสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้แล้ว สถานิติบัญญัติอันประกอบไปด้วย ผู้แทนราษฎรจากพรรคการเมืองต่างๆ ก็จะอยู่กันอย่างสงบอยู่สักระยะหนึ่ง หลังจากนั้นก็เริ่มแตกแยกกัน เพราะผลประโยชน์ทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้เกิดเป็นวิกฤตการณ์ทางการเมือง และแล้วทหารก็ฉวย

โอกาสนี้ทำรัฐประหาร เหตุการณ์ทางการเมืองของประเทศไทย เป็นมาดั่งนี้อย่างเสมอมา (สุขุม นวลสกุล 2520: 82)

5.2 พฤติกรรมทางการเมืองของ นายปรีดี พนมยงค์ (เอกชัย พิมลศรี 2536)

การค้นคว้านี้ได้พบว่า ปัจจัยส่วนตัว ของ นาย ปรีดี พนมยงค์ซึ่งมาจากภูมิหลัง มีอิทธิพลอย่างมาก ต่อพฤติกรรมทางการเมืองของท่าน การตัดสินใจทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 ของท่านนั้น เป็นการสั่งสมของความเกลียดชังของท่านที่มีต่อการเอารัดเอาเปรียบ ของชนชั้นนายทุน ซึ่งท่านได้ประสบมาตั้งแต่สมัยเยาว์วัย นอกจากนั้น อุดมการณ์ทางการเมืองตะวันตก ซึ่งท่านได้ซึมซับมาขณะที่ศึกษาในประเทศฝรั่งเศส เช่นระบบประชาธิปไตยฝรั่งเศส การปฏิวัติรัสเซีย ค.ศ.1917 ฯลฯ ได้ตอกย้ำความคิดทางการเมืองของท่าน และทำให้ท่านตั้งใจแน่วแน่ที่จะนำ การปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนแปลงระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็นระบอบกษัตริย์ประชาธิปไตย รูปแบบในการแสวงหาอำนาจของท่าน จัดอยู่ในแบบของ “ผู้นำวีรบุรุษ” ซึ่งมีความกระหายต่ออำนาจ ท่านมีความคิดอยู่เสมอว่า ท่านมีภารกิจในการนำประเทศไทยไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น ท่านจึงเข้าสู่วงการทางการเมืองด้วยทัศนคติที่จะใช้วิธีการทุกอย่างที่มีอยู่ เพื่อแสวงหาอำนาจ ถึงแม้ว่าสิ่งนี้จะหมายความว่าความถึงการเป็นนักการเมืองเจ้าเล่ห์ก็ก็ตาม จากกระบวนการของการลองผิดลองถูก ท่านสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์ในการแสวงหาอำนาจได้เนื่องจากการมีความตั้งใจที่แน่วแน่ สิ่งที่น่าสนใจ คือรูปแบบการใช้อำนาจทางการเมืองของท่านจัดได้ว่าเป็นแบบ “ประชาธิปไตย” ส่วนใหญ่ การตัดสินใจทางการเมืองของท่านตั้งอยู่บนประจักษ์พยานที่มีอยู่ในขณะนั้น ยกเว้น การตัดสินใจในยามที่มีการต่อสู้ทางการเมือง ซึ่งการใช้เล่ห์เหลี่ยมทางการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นในด้านของการรักษาอำนาจทางการเมือง นายปรีดี พนมยงค์ ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลที่เหมาะสมที่สุด สำหรับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่ ท่านเป็นพลเรือน จึงไม่มีอำนาจต่อรอง ทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายคู่แข่งทางการเมืองของท่าน ตรงนี้อีกเช่นกันที่ การใช้ กลยุทธ์ทางการเมืองที่เหมาะสมในกาลเวลาที่ถูกต้อง ได้ช่วยท่านให้สามารถรักษาอำนาจทางการเมืองเอาไว้ได้ การสูญเสียอำนาจทางการเมืองของท่านเกิดขึ้นจากการมีข้อขัดแย้งกับ ศัตรูทางการเมืองของท่าน ซึ่งในท้ายที่สุด ศัตรูเหล่านี้ก็ประสบความสำเร็จในการกำจัด นายปรีดี พนมยงค์ ออกจากเวทีทางการเมือง

การต่อสู้ทางการเมืองของ นายปรีดี พนมยงค์ ได้เป็นบทเรียนอย่างดีสำหรับนักการเมืองในยุคต่อมา สิ่งที่สำคัญที่สุด ก็คือการสร้างภาพพจน์ของตัวท่านว่า เป็นนักการเมืองที่ซื่อสัตย์ ไม่ลำเอียง และไม่โกงกิน การค้นคว้านี้ชี้ให้เห็นว่า การศึกษาและการอบรมแต่หนหลังเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการสร้างนักการเมืองที่ยิ่งใหญ่ เช่น นายปรีดี พนมยงค์

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ มีรายละเอียดขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารตำราทางวิชาการอย่างเดียว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 เอกสารตำราทางวิชาการ
- 2.2 เอกสารทางบทความ หนังสือพิมพ์ วารสาร
- 2.3 เอกสารคำปราศรัย และปาฐกถา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมจากเอกสารตำราทางวิชาการ เอกสารทางบทความ หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารคำปราศรัย และปาฐกถา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และการบรรยายเชิงพรรณนา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นาย ปรีดี พนมยงค์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรอบแนวคิดปัจจัยตามหัวข้อได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนาย ปรีดี พนมยงค์

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลที่เกิดมาในช่วงเวลาที่สยามประเทศยังคงปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ดังนั้นในช่วงตอนที่ท่านยังเยาว์วัยคงจะเห็นความไม่เท่าเทียมของสังคมมาบ้างไม่มากก็น้อยประกอบกับท่านเป็นลูกชาวนาในชนบทย่อมจะเห็นข้อเปรียบเทียบระหว่างชนชั้นเป็นอย่างดี และอาจจะเป็นตัวเร้าในจิตได้สำนึกให้ท่านมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนสังคมไทยให้มีความเท่าเทียมกันก็เป็นได้ และสิ่งเดียวที่จะทำให้ความฝันเป็นจริงได้ก็คือการศึกษาซึ่งจะเป็นประจักษ์ไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งครอบครัวของท่านเองก็สนับสนุนท่านอย่างเต็มที่กำลัง และจากความมานะอดทนประกอบกับความฉลาด ในการเล่าเรียนของท่าน จนได้รับโอกาสไปศึกษาต่างประเทศ หลังจากได้เริ่ม ศึกษาเล่าเรียนใน โรงเรียนชนบทที่บ้านเกิด และได้เข้าเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่ โรงเรียนวัดเบญจมบพิตร ตลอดจนมัธยมศึกษาตอนปลาย ณ โรงเรียนสวนกุหลาบ หลังจากเรียนจบได้ออกมาช่วยบิดาท่านอยู่ 1 ปี ท่านได้มีโอกาสเข้าศึกษาที่โรงเรียนกฎหมาย ของกระทรวงยุติธรรมและสอบไล่วิชากฎหมายชั้นเนติบัณฑิตได้เมื่ออายุเพียง 19 ปี และได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิก เนติบัณฑิตยสภาในปีถัดมา เนื่องจากผลการสอบเป็นที่น่าพอใจ กระทรวงยุติธรรม จึงให้ทุนไปศึกษาต่อด้านกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส จนสำเร็จการศึกษาด้านนิติศาสตร์ระดับปริญญาเอก และสอบไล่ได้ประกาศนียบัตรชั้นสูงทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมืองจากมหาวิทยาลัยปารีส

ในช่วงที่นายปรีดี พนมยงค์ศึกษาเล่าเรียนอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสนานหลายปีท่านย่อมต้องรู้และได้เห็นถึงข้อแตกต่างในรูปแบบของการปกครองในประเทศแถบยุโรปแม้กระทั่งการปฏิวัติในประเทศรัสเซีย ซึ่งน่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้ท่านคิดที่จะเปลี่ยนสยามประเทศให้มีการปกครองดังเช่นอารยประเทศในยุโรปและจากการที่ท่านเป็นผู้ที่มีเพื่อนฝูงมากทั้งคนไทยที่ไปศึกษา

อยู่ในประเทศฝรั่งเศสและในประเทศยุโรปใกล้เคียงซึ่งได้มีโอกาสพูดคุยถึงปัญหาการบ้านการเมืองรวมถึงความน่าจะเป็นของสยามประเทศจนเป็นที่มาของแนวคิดที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองสยามประเทศให้มีการปกครองในรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเห็นได้จากการที่นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.ท. ประยูร ภมรมนตรี ได้จับมือกันเป็นสัญญาที่จะร่วมมือกันเพื่อแยกกันทำงานอันมีจุดประสงค์ตรงกันซึ่งเป็นการจุดประกายของการเปลี่ยนแปลงสยามประเทศให้เป็นประชาธิปไตย

นายปรีดี พนมยงค์ได้สร้างลูกศิษย์ไว้มากมายซึ่งภายหลังลูกศิษย์ของท่านได้เป็นตัวช่วยท่านในการถ่วงดุลย์ในสภาและสามารถคว่ำมติตามที่นายปรีดี พนมยงค์ต้องการได้ พวกลูกศิษย์พวกนี้เกิดมาจากการที่นายปรีดี พนมยงค์ได้เป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมายหลังจากท่านศึกษาเล่าเรียนจบแล้วกลับมา รับราชการเป็นผู้พิพากษา ในกระทรวงยุติธรรม

ผู้ศึกษาเห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลของนายปรีดี พนมยงค์โดยเฉพาะปัจจัยทางการศึกษาของท่านเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ท่านมีจุดเด่นจนเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในและนอกประเทศรวมทั้งกลุ่มผู้สนับสนุนต่างๆ ในขณะนั้นพร้อมที่จะสนับสนุนท่านขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยเมื่อเวลาและโอกาสอำนวยปัจจัยในเรื่องการศึกษาความรู้ความสามารถของท่านมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศชาติในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งจะเห็นได้จากหลังจากที่ นายปรีดี พนมยงค์ ที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของคณะราษฎรทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมาชิกทั้งหมด 102 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาย คือ

- 1) สายทหารบก 34 นาย มี พระยาพลพลพยุหเสนาเป็นหัวหน้าสาย
- 2) สายทหารเรือ 18 นาย มีหลวงสินธุชัยสงครามเป็นหัวหน้าสาย
- 3) สายพลเรือน 50 นาย มีหลวงประดิษฐมนูธรรม(นายปรีดี พนมยงค์) เป็นหัวหน้าสาย

ถ้าดูจำนวนจากตัวเลขของสมาชิกของคณะราษฎรผู้ก่อการเห็นว่า นายปรีดี พนมยงค์ มีจำนวนสมาชิกในสังกัด จำนวนมาก กว่าและได้เปรียบกว่าทุกกลุ่ม จึงน่าจะมีโอกาสมากกว่าบุคคลในคณะราษฎรในการที่จะก้าวขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี แต่อาจจะด้วยความเหมาะสมในการที่จะหาผู้ที่เป็นคนกลางมาประสานความเข้าใจระหว่างกลุ่มผู้นิยมการปกครองแบบเก่า และกลุ่มผู้เปลี่ยนแปลงการปกครอง สภาผู้แทนราษฎร โดยการสนับสนุนของนายปรีดี พนมยงค์ในขณะนั้นจึง เลือก พระยามโนปกรณนิติธาดา (ก้อน หุตะสิงห์) ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคนแรกของสยามประเทศ และด้วยสาเหตุที่ นายปรีดี พนมยงค์ มีความเป็น สุภาพบุรุษการเมือง หรืออาจจะเป็นการที่ นายปรีดี พนมยงค์ มีสายตาอันยาวไกล คือต้องการจะทำให้การเมืองไทยเกิดความสมดุล และสงบ และประการสำคัญ เพื่อที่จะได้ไม่มีข้อติเตียนว่าคณะราษฎร ปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการ

ปกครองก็เพื่อต้องการอำนาจสำหรับตัวเอง และเพื่อหมู่คณะ ซึ่งยังเป็นผลดีสำหรับตัว นายปรีดี พนมยงค์เองที่จะได้มีเวลา และมีโอกาสสะสมประสบการณ์ ก่อนที่จะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอย่างมั่นคงต่อไป แต่เหตุการณ์ได้เกิดผันแปร เนื่องจากเค้าโครงเศรษฐกิจที่ร่างโดย นายปรีดี พนมยงค์ ไม่ได้รับการเห็นชอบจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งก่อให้เกิดการแตกแยกในหมู่สมาชิกคณะราษฎร ข้าราชการ และ บุคคลในสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้ง พระยามโนปกรณนิติธาดาเองก็ไม่เห็นชอบกับเค้าโครงเศรษฐกิจนี้เช่นกัน และมองไปว่าเป็น โครงสร้างเศรษฐกิจที่แฝงมาในรูปของระบอบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ ซึ่งอาจจะมีเหตุผลมาจากการที่พระยามโนปกรณนิติธาดาจบการศึกษาจากประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นประเทศที่มีการปกครองจัดอยู่ในรูปแบบของระบบสังคมนิยม หรือรัฐสวัสดิการจึงทราบเรื่องเศรษฐกิจระบบสังคมนิยมเป็นอย่างดี แต่เค้าโครงเศรษฐกิจ ที่ร่างโดย นายปรีดี พนมยงค์ นี้ เป็นการผสมผสาน ระหว่างโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมนิยมของฝรั่งเศส และ แนวคิดปฏิวัติของรัสเซีย เพื่อให้เหมาะสมกับสังคมของสยามประเทศ ในที่สุด พระยามโนปกรณนิติธาดาก็ได้เนรเทศ นายปรีดี พนมยงค์ กลับไปยังประเทศฝรั่งเศส จนกระทั่ง พระยาพลพลพยุหเสนา ได้ทำการยึดอำนาจ รัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดาเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2476 จึงได้เรียก นายปรีดี พนมยงค์ กลับมา และเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีในรัฐบาลของพระยาพลพลพยุหเสนาเพื่อช่วยบริหารบ้านเมืองซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของนายปรีดี พนมยงค์ในเรื่องความรู้ความสามารถ

2. ปัจจัยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ผู้ศึกษาวิเคราะห์จากบริบททางการเมืองเห็นว่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การเมืองภายในประเทศ เกิดสูญญากาศทางการเมืองเนื่องจาก จอมพล ป. พิบูลสงคราม ผู้ที่มีบทบาทและเป็นผู้นำทางการเมืองหมดอำนาจลงเนื่องจากเป็นผู้ฝึกฝนผู้แพ้สงคราม และเกือบจะทำให้ประเทศไทยต้องเป็นประเทศผู้แพ้สงครามไปด้วยแต่เนื่องจาก นายปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ โดยเป็นผู้นำขบวนการเสรีไทยในประเทศไทยร่วมกับ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชหัวหน้าเสรีไทยในสหรัฐอเมริกา ร่วมกันต่อต้านญี่ปุ่นผู้รุกรานจนประสบผลสำเร็จทำให้ นายปรีดี พนมยงค์ มีชื่อเสียงจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จนส่งผลให้ประเทศไทยไม่ต้องตกเป็นประเทศผู้แพ้สงครามประกอบกับในขณะนั้น นายปรีดี พนมยงค์ ยังคงดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแผ่นดินอยู่ด้วยย่อมส่งผลให้ท่านเป็นเสาหลักของประเทศขณะนั้นถ้าจะเปรียบได้ก็คือท่านเป็นผู้ที่กำชะตาของประเทศอยู่ซึ่งท่านก็ไม่ทำให้คนทั้งประเทศต้องผิดหวังซึ่งจะเห็นได้จากการที่ท่านเลือกเชิญ ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมชมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทยก็เนื่องจาก ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทางการทูต และเคยเป็นอัครราชทูตไทยประจำประเทศสหรัฐอเมริกามาก่อนย่อมจะเป็นผลดีสำหรับประเทศในการเจรจากับฝ่ายสัมพันธมิตรเพื่อหาทาง

ออกที่ดีที่สุดสำหรับสยามประเทศในอันที่จะทำให้ประเทศพ้นจากการเป็นประเทศผู้แพ้สงครามซึ่งก็ประสบผลสำเร็จดังที่นายปรีดี พนมยงค์ตั้งเป้าหมายไว้

ส่วนปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมผู้ศึกษาเห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ท่านเป็นนักเรียนทุนได้ไปศึกษาเล่าเรียนและใช้ชีวิตอยู่ที่ประเทศฝรั่งเศสหลายปีประกอบกับท่านได้เรียนทางด้านเศรษฐศาสตร์เพิ่มเติมจากการเรียนทางด้านกฎหมายมาด้วยท่านย่อมจะนำความรู้สามารถจากหลักทฤษฎีที่ได้เล่าเรียนมาจากตำราและสิ่งที่ท่านได้เรียนรู้ด้วยตนเองจากการใช้ชีวิตในประเทศฝรั่งเศสนำมาปรับใช้กับสยามประเทศทั้งในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 และหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งจะเห็นได้จากในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในด้านเศรษฐกิจ และสังคม ท่านได้ปรับปรุงระบบการเก็บภาษีสร้างความเป็นธรรมแก่สังคมในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง และ ด้วยความชาญฉลาดของท่าน ท่านยังได้ดำเนินการใช้เงินทุนสำรองของชาติที่เป็นเงินสกุลปอนด์สเตอร์ลิง ที่ท่านคิดว่าจะมีค่าลดลง เพื่อแลกซื้อเป็น ทองคำแท่ง เก็บไว้ที่ห้องนิรภัยกระทรวงการคลังส่วนหนึ่ง นอกจากนี้ยังได้แลกซื้อเงินดอลลาร์ และ ทองคำแท่งเก็บไว้ที่สหรัฐอเมริกาอีกส่วนหนึ่ง เพราะท่านคาดการณ์ว่าอาจจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้นในไม่ช้า และท่านยังมีแนวคิดที่จะวางหลักการประกันสังคมแก่สังคมไทย คือให้การประกันสังคมแก่ราษฎรทุกคนตั้งแต่เกิดจนตายซึ่งเป็นเค้าโครงการเศรษฐกิจในพระราชบัญญัติ ว่าด้วยประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรแนวคิด รัฐสวัสดิการนี้น่าจะมาจากการที่ท่านได้ไปศึกษา และใช้ชีวิตอยู่ในประเทศฝรั่งเศสซึ่งเป็น ประเทศหนึ่งในหลายๆประเทศในยุโรปที่เป็นรัฐสวัสดิการ ระบบสังคมนิยม และใช้ระบบสวัสดิการประกันสังคมมาช่วยราษฎรในกรณีต่างๆเช่น ว่างาน เจ็บไข้ได้ป่วย ไม่สามารถทำงานได้ไม่มีที่อยู่อาศัย ชรา เป็นต้นซึ่งจะได้รับเลี้ยงดูจากภาครัฐบาล แต่เป็นที่น่าเสียดายซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวถูกมอง และถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ ผลงานอีกชิ้นหนึ่งที่ท่านได้ฝากไว้แก่วงการการศึกษาของไทย คือการที่ท่านสถาปนา หรือเรียกเป็นภาษาชาวบ้านว่า เป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ขึ้นเมื่อ วันที่ 27 มิถุนายน 2477เพื่อเป็นตลาดวิชา และเพื่อเป็นการให้ได้มาซึ่งความเท่าเทียมกันทางการศึกษา

ผู้ศึกษาเห็นว่านายปรีดี พนมยงค์ได้ทำคุณประโยชน์ไว้ให้แก่ประเทศชาติมากมาย รวมทั้งผลงานทางการต่างประเทศที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับประเทศชาติ ยกตัวอย่างเช่นผลงานในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ท่านได้สร้างผลงานที่ยิ่งใหญ่ไว้ด้วยการเป็นผู้นำในการทวงอธิปไตยของประเทศกลับคืนมาซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในตัวท่านที่ใช้การเจรจาทางการทูตเพื่อขอแก้ไขสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคที่สยามประเทศทำไว้กับประเทศมหาอำนาจ 12 ประเทศในอดีตจนประสบความสำเร็จ จนมีการลงบทวิจารณ์ท่าน

ไว้ในบทความของหนังสือพิมพ์สเตรตไทม์ ของสิงคโปร์ว่าท่านเปรียบเสมือน แอนโทนี อีเคน ซึ่งเป็นรัฐมนตรีต่างประเทศคนสำคัญของรัฐบาลอังกฤษ จนนักการเมือง และนักการทหาร ในช่วงนั้น ยกให้ท่านเป็นตัวเต็งที่จะขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีต่อจากรัฐบาลของ พระยาพหลพลพยุหเสนา อย่างไรก็ตามผู้ศึกษาเห็นว่าปัจจัยบริบททางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้นายกรัฐมนตรีก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้อย่างสง่างามโดยเฉพาะในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากคู่แข่งทางการเมืองที่มีอำนาจทางทหารหมดอำนาจไป

3. แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยมอง นายปรีดี พนมยงค์ ในส่วนลักษณะของผู้นำประเภท ผู้นำแบบวีรบุรุษ (The Hero) ของยูจีน อี เจนนิงส์ (Eugene E. Jennings, 1996) กล่าวว่า ผู้นำลักษณะนี้เป็นผู้นำที่มี ญาณ หรือความคิดที่นึกไปถึงอนาคตอันยิ่งใหญ่ของสังคมที่อยู่ในอนาคต เขาจะไม่จำกัดความนึกคิด แต่สิ่งที่กำลังเป็นอยู่เท่านั้นเขาคิดว่าโชคชะตา (Destiny) ทำให้เขาต้องเข้านำสังคม เขาคิดว่าการเข้าสู่อำนาจนั้น เป็นความรับผิดชอบ มากกว่าที่จะพอใจ ในการได้อำนาจ เพราะจะได้อยู่เหมือนผู้อื่น เขาจะมองสังคมว่าเป็นภาระหน้าที่ของเขา (Mission) เขาจะเข้าสู่วงการแข่งขัน เพื่อหาอำนาจ ด้วยความกระตือรือร้น โดยบางครั้งอาจจะใช้เล่ห์เหลี่ยมกับความโหดเหี้ยมเหมือนกับผู้นำใฝ่อำนาจ แต่เขาจะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือการกระทำที่ผิดศีลธรรมเท่าที่กระทำได้เช่น นโปเลียน ชาร์ล เดอโกล์ เป็นต้น

จะเห็นได้จากแนวคิดทฤษฎี ผู้นำแบบวีรบุรุษ ในส่วนของผู้นำที่มีญาณหรือความนึกคิดถึงอนาคตอันยิ่งใหญ่ของสังคมในอนาคตนั้น พอจะยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับบทบาทที่นายปรีดี พนมยงค์ ได้เคยปฏิบัติไว้ดังนี้ นายปรีดี พนมยงค์ คาดการณ์ว่าจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงได้เตรียมการในเรื่องเศรษฐกิจของไทยโดยใช้เงินทุนสำรองของประเทศที่เป็นเงินสกุลปอนด์ สเตอร์ลิงมาซื้อเป็นทองคำแท่งเก็บไว้ที่กระทรวงการคลัง ส่วนหนึ่ง และ อีกส่วนหนึ่งแลกซื้อเงินสกุล ดอลลาร์ และ ทองคำแท่ง ฝากไว้ ที่สหรัฐอเมริกา และในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ท่านก็ยังคงคาดคิดว่าฝ่ายสัมพันธมิตร จะต้องเป็นผู้ชนะสงครามอย่างแน่นอน เป็นต้น และ ตามที่ผู้วิจัย ได้จัดลักษณะประเภทผู้นำของนายปรีดี พนมยงค์ ไว้ในแบบผู้นำแบบวีรบุรุษ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนาย เอกชัย พิมลศรี เรื่อง พฤติกรรมทางการเมืองของ นายปรีดี พนมยงค์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สะอาด คุณยศยิ่ง ในเรื่อง บทบาททหารกับปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย ในเรื่องของบทบาททหารในฐานะฐานอำนาจทางการเมือง สืบเนื่องจาก นายปรีดี พนมยงค์ เป็นข้าราชการพลเรือนไม่มีฐานอำนาจทางการค้าจุน และในช่วงที่ท่าน ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ท่านจึงไม่สามารถที่จะรักษาอำนาจในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีไว้ได้เป็นเวลานานอย่างที่ควรจะเป็น

ตอนที่ 2 ปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากกรอบแนวคิดปัจจัยตามหัวข้อได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคลของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

ผู้ศึกษามองว่าพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉพาะตัว คือเป็นคน เงียบขรึม สุขุมลึกถ้ำนุ่มนวลเป็นนักคิดและนักปกครองที่มีความเฉลียวฉลาดใช้มันสมองมากกว่ากำลัง มีระเบียบวินัย เป็นนักกีฬาที่มีอารมณ์ศิลปิน เป็นที่ รักใคร่ของผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้นำที่มีความสามารถประกอบกับท่านเป็นคนที่เกิดในชนบท เล่าเรียนใน โรงเรียนที่มีชื่อเสียงในด้านระเบียบวินัย วิชาการ และกีฬาตั้งเช่น โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ที่จังหวัดสงขลา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และโรงเรียนเทคนิคทหารบก ซึ่งต่อมาก็คือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าจึงเป็นแหล่งที่ช่วยหล่อหลอมให้พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวแต่รอบคอบ เป็นผู้ประสานงานที่ดี รวมทั้งการที่ท่านเป็นโสดไม่มีหลังบ้านให้เป็นจุดอ่อนพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์จึงเป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่จะก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และในช่วงที่ท่านรับราชการทหารท่านยัง โชคดีได้มีโอกาสมาทำงานทางการเมืองโดยเริ่มแรกในตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยผู้ศึกษาคิดว่าช่วงเวลาที่ท่านทำหน้าที่ทางการเมืองยอมทำให้ท่านรู้จักและเข้าใจนักการเมืองเพิ่มมากขึ้นรวมทั้งบุคลิกของท่านที่ชอบเป็นนักฟังที่ดีมากกว่าเป็นนักพูดด้วยแล้วยอมส่งผลดีต่อตัวท่านเองและคงเป็นที่ชื่นชอบต่อบุคคลที่ได้รู้จักท่านจึงเป็นที่มาของความเป็นผู้ประสานงานที่ยอดเยี่ยมสามารถประสานงานได้กับทุกกลุ่ม จากบุคลิกภาพอันโดดเด่นนี้เองที่ทำให้กลุ่มยังเติร์ก(จปร.รุ่น 7) ได้เข้าพบท่านเพื่อสนับสนุนและขอให้ท่านขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียเองในช่วงปลายรัฐบาลของพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ที่ประสบปัญหาในด้านเศรษฐกิจด้านพลังงาน คือปัญหาราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้นประกอบกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในคณะรัฐบาลสำหรับผู้ศึกษาเองเข้าใจว่าพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ท่านคงมองเห็นทะเลอุปสรรคไปแล้วว่าโอกาสที่ท่านจะต้องขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอยู่แค่เอื้อมไม่จำเป็นต้องรีบร้อนรอให้ทุกอย่างเป็นไปตามธรรมชาติเพราะอย่างไรพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ก็เป็นบุคคลที่กุมอำนาจทางทหารไว้อย่างเบ็ดเสร็จเพียงผู้เดียวอยู่แล้วในขณะนั้น และจะเห็นได้ว่าปัจจัยส่วนบุคคลเป็นปัจจัยหลักปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของประเทศไทย

2. ปัจจัยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ผู้ศึกษามองว่าปัจจัยทางการเมืองในช่วงเวลานั้นเอื้อประโยชน์สำหรับข้าราชการ โดยเฉพาะข้าราชการทหารเนื่องจากกติกาหรือรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ.2521ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่มีความเป็นประชาธิปไตยครึ่งใบคือข้าราชการสามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้โดยขณะที่

รับราชการอยู่ ดังนั้นข้าราชการทหารที่มีตำแหน่งระดับสูงและคุมกำลังอยู่ก็มีโอกาสที่กลุ่มการเมืองหรือพรรคการเมืองจะเชิญไปดำรงตำแหน่งในคณะรัฐบาล หรือเชิญไปเป็นหัวหน้ารัฐบาลเพื่อเป็นฐานอำนาจค้ำยันรัฐบาล สำหรับพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ผู้ศึกษาวิเคราะห์ว่าตัวท่านเองน่าจะมีแนวคิดทางอำนาจนิยมสามารถดูได้จากการเข้าสู่การเมืองของท่านครั้งแรกในสมัยจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ เป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ และวุฒิสมาชิก และได้เข้าร่วมการรัฐประหารในประเทศไทย 2 ครั้ง ซึ่งนำโดยพลเรือเอก สงัด ชลออยู่ ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 สัมรัฐบาล ม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช และวันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ. 2520 สัมรัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียร จะเห็นได้ว่าท่านมีความทะเยอทะยานทางการเมืองและไฝหาอำนาจเมื่อมีโอกาส หรืออาจจะเป็นเพราะวิฤตติของท่านก็เป็นได้เพราะถ้ามองท่านในอีกมุมหนึ่งจะเห็นความแตกต่างชัดเจนคือในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ 2 และ แม่ทัพภาคที่ 2 อายุของท่านน่าจะอยู่ระหว่าง 50 ปีต้นๆ ท่านได้ใช้นโยบายการเมืองนำการทหารต่อสู้กับกองกำลังพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจนประสบความสำเร็จ ซึ่งเป็นวิธีทางยุทธวิธีการแทนการใช้กำลังในการต่อสู้ซึ่งแตกต่างไปจากการใช้กำลังอำนาจทางทหารทำการปฏิวัติรัฐประหารที่ท่านเคยปฏิบัติโดยสิ้นเชิง และสิ่งนี้น่าจะส่งผลให้ท่านโดดเด่นในสายตาทั้งของนักการทหาร และนักการเมืองและเป็นผลต่อเนื่องของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในช่วงที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และยังเป็นผู้บัญชาการทหารบกอยู่เศรษฐกิจในช่วงเวลาดังกล่าวมีปัญหาเนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกสูงขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง หัวหน้าคณะรัฐบาล ท่าน พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ไม่สามารถแก้สถานการณ์ได้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์จึงถูกจับตามองและหวังว่าท่านจะสามารถนำพาประเทศพ้นฝ่าวิกฤต เศรษฐกิจในครั้งนี้ไปได้ ซึ่งท่านก็สามารถดำเนินการให้วิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนั้นเบาบางลงและในที่สุดก็ผ่านพ้นไปด้วยดีหลังจากที่ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้แทนพรรคการเมือง กลุ่มพลังอำนาจต่างๆจึงสนับสนุน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งผู้ศึกษามอง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ว่าท่าน เป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดรอบคอบเป็นผู้ที่เรียกว่าคมในฝักสามารถเลือกใช้คนได้เหมาะสม และถูกต้องรับฟังที่ปรึกษาทางด้านเศรษฐกิจแล้วนำมาวิเคราะห์ตัดสินใจโดยท่านได้ตัดสินใจลดค่าเงินบาทตามที่คณะที่ปรึกษาเสนอมาแม้ว่าจะมีผู้คัดค้านไม่เห็นด้วยเช่น พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอกที่ดำรงตำแหน่ง ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้น สิ่งนี้ผู้ศึกษามองถึงความโดดเด่นและเด็ดเดี่ยวของท่านในลักษณะผู้นำที่ดีในการกล้าตัดสินใจ แม้กระทั่งการสั่งย้ายพล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก ไปเป็น ผู้บัญชาการทหารสูงสุดโดยนางเบ๊ของกองทัพบกคือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ มาดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกแทนผู้ศึกษาคิดว่าพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ต้องการจะตัดไฟเสียแต่ต้นลม เพราะถ้าปล่อยให้ผ่านเลยไปอาจจะเกิดประวัติศาสตร์ซ้ำรอยขึ้นก็ได้ คือพล.อ.อาทิตย์ กำลังเอก เริ่ม

จะมีบทบาทขึ้นมาเรื่อยๆ และดูเหมือนว่าจะเจริญรอยตามที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์เดินมาก่อน ในสมัยที่ท่านเป็นผู้บัญชาการทหารบกในรัฐบาลของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ส่วนปัจจัยในด้านสังคมก็เป็นปัจจัยอีกปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์มีความเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นและเป็นแบบอย่างให้ชายไทยเอาเป็นแบบอย่างท่านได้เลิกใส่ชุดสากล และสวมใส่ชุดพระราชทานที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบันประทานให้แก่ปวงชนชาวไทยมาสวมใส่แทนซึ่งชุดพระราชทานนี้เปรียบเสมือนชุดประจำชาติของไทยและในยุคค่านั้นจึงเห็นชายไทยแต่งชุดพระราชทานออกงานแทนชุดสากลในทุกโอกาสซึ่งผู้ศึกษาคิดว่าเป็นความฉลาดของท่านหรือของใครก็ได้แต่ที่ทำให้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ดำเนินการในสิ่งนี้เพื่อปลูกความเป็นชาตินิยมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งกำลังตกอยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ จึงทำให้เสมือนหนึ่งว่าการรวมพลังกันเพื่อต่อสู้ และสามารถที่จะขอความร่วมมือจากชนในชาติในกรณีต่างๆ ได้ด้วยดีอีกด้วยเช่นขอให้ประชาชนรัดเข็มขัดคือประหยัดคอดออม มีการกำหนดเวลาปิดเปิดโทรทัศน์เพื่อประหยัดพลังงาน เป็นต้น

3. แนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยจำแนกลักษณะผู้นำของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นลักษณะผู้นำแบบวีรบุรุษ (The Hero) ของ ยูจีน อี เจนนิ่งส์ (Eugene 1996) เช่นกัน เนื่องจาก ผู้นำแบบวีรบุรุษ เป็นผู้นำที่มีญาณ หรือความคิดที่นึกไปถึงอนาคตอันยิ่งใหญ่ของสังคมที่อยู่ในอนาคต เขาจะไม่เพียงจำกัดความนึกคิดแต่สิ่งที่กำลังเป็นอยู่เท่านั้น เขาคิดว่า โชคชะตา (Destiny) ทำให้เขาต้องเข้ามำสังคม เขาคิดว่าการเข้าสู่อำนาจนั้นเป็นความรับผิดชอบมากกว่าที่จะพอใจในการได้อำนาจ เพราะจะได้อยู่เหมือนผู้อื่น เขาจะมองสังคมว่าเป็นภาระหน้าที่ของเขา (Mission) เขาจะเข้าสู่วงการแข่งขันเพื่อหาอำนาจด้วยความกระตือรือร้น โดยบางครั้ง อาจจะใช้เล่ห์เหลี่ยมกับความโหดเหี้ยม เหมือนกับผู้นำไฟอำนาจ แต่เขาจะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้เล่ห์เหลี่ยมหรือการกระทำที่ผิดศีลธรรมเท่าที่กระทำได้ เช่น นโปเลียน ชาร์ล เดอโกล์ เนื่องจาก พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นชายชาติทหารความเป็นนักรบและความเป็นผู้นำต้องมีอยู่ในสายเลือดความคิดที่นึกไปถึงอนาคตอันยิ่งใหญ่ของสังคม ผู้วิจัยมองถึงท่าน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่ง แม่ทัพภาคที่ 2 มีภารกิจอันยิ่งใหญ่ที่จะต้องหาวิธีสงบศึกยุติการฆ่าฟันกันเองของคนในชาติเพียงเพราะ มีอุดมการณ์ที่แตกต่างกัน และด้วยแนวคิด “การเมืองนำการทหาร” ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และได้ผล จนประสบความสำเร็จ สงครามระหว่างคนในชาติจึงยุติลงใน พ.ศ. 2523 ส่วน “โชคชะตาทำให้เขาต้องเข้ามำสังคม และการเข้าสู่อำนาจนั้นเป็นความรับผิดชอบ” ผู้วิจัยมองว่าความสอดคล้องอยู่ใน ช่วงที่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้บัญชาการทหารบกได้มีคณะนายทหารหนุ่ม (จปร.รุ่น7) เข้ามาสนับสนุน

ท่านอยากให้ท่านขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี เพราะท่านมีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ น่าจะแก้สถานการณ์บ้านเมืองที่เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และการคอร์รัปชัน ในช่วงรัฐบาลของ พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ แต่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ไม่รับโดยบอกกับพวกนายทหารหนุ่ม ที่มาสนับสนุนท่านว่า ท่านยังไม่พร้อม จนกระทั่ง พล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ ลาออกจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ จึงได้รับการโปรดเกล้าฯให้เป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 16 เมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2523 จากความไม่พร้อมของท่านต้องเปลี่ยนมาเป็น “หน้าที่” ที่จะ นำพาประเทศชาติให้พ้นวิกฤติ คือหน้าที่ที่ต้องขวนขวายศึกษาเพื่อที่จะนำประเทศให้ไปได้ และ ต้องทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดีให้มันดีให้ได้ และ “ในส่วนของ การเข้าสู่ การแข่งขัน เพื่อหา อำนาจ ด้วยความกระตือรือร้น” ผู้วิจัยวิเคราะห์จากประวัติของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ในฐานะ ที่ท่านเป็นนายทหาร โดยธรรมชาติของทหาร อำนาจเป็นสิ่งปรารถนาสูงสุด ของทหารทุกคน อยู่ แล้ว จะเห็นได้จากการที่ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิวัติรัฐประหารถึง 2 ครั้งในครั้งแรก ร่วม รัฐประหารโดยการนำของ พล.ร.อ. สงัด ชลออยู่ในวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ล้มรัฐบาลหม่อมราชวงศ์ เสนีย์ ปราโมช และครั้งที่ 2 ในวันที่ 20 ตุลาคม 2520 ล้มรัฐบาลของนายธานินทร์ กรัยวิเชียร

พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรีสายทหารที่อยู่ในตำแหน่งหลาย สมัยรวมระยะเวลา 8 ปี 5 เดือน (เริ่มจาก 3 มีนาคม 2523 สิ้นสุด 3 สิงหาคม 2531) ปัจจัยสำคัญที่ ท่านสามารถอยู่ในอำนาจได้ยาวนานก็เพราะ การมีอำนาจทางการทหารซึ่งเป็นฐานค้ำยันฐานะทาง การเมืองให้ท่านตลอด มา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สะอาด คุณยศยิ่ง (2535)ใน เรื่อง บทบาท ทหารกับปัญหาการพัฒนาทางการเมืองไทย ได้เขียนเกี่ยวกับทหารไว้ ตอนหนึ่งว่า ทหารเป็นกลุ่มที่ มีการจัดองค์กรดีที่สุดในกลุ่มอื่น ๆ รวมทั้งกลุ่มเจ้านาย ซึ่งไม่ได้สร้างองค์กรที่จะแสวงหาพลัง สนับสนุนจากประชาชน ดังนั้นการอยู่ในอำนาจของรัฐบาลจึงต้องอาศัยการสนับสนุนจากทหาร เป็นสำคัญ และเมื่อทหารกลุ่มหนึ่งไม่เห็นด้วย หรือไม่พอใจ ฐานะของรัฐบาลก็คลอนแคลนและล้ม ลงไปในที่สุด

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบปัจจัย และวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ของนาย ปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ปัจจัยทั้ง 2 ปัจจัย คือปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยบริบททาง การเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่จะ เป็นวิธีขึ้นสู่ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของทั้งสองท่านแล้ว และ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกัน จะเห็นว่า ความแตกต่างในความยากและง่ายของการขึ้นสู่ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีอย่างชัดเจนดังนี้

1) ปัจจัยส่วนบุคคล นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์มีความเหมือนกันในเรื่องของความเป็นคนที่เกิดและใช้ชีวิตในวัยเด็กที่ชนบท เคยเรียนที่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยเหมือนกัน เคยได้รับทุนไปศึกษาต่างประเทศเหมือนกัน เคยเข้าร่วมในการรัฐประหารเหมือนกันเพียงแต่ความเหมือนนี้อยู่กันคนละยุคสมัยเท่านั้น ส่วนความต่างต่างนั้นส่วนที่สำคัญคือ นายปรีดี พนมยงค์ เป็นข้าราชการพลเรือน ส่วน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นข้าราชการทหารผู้ศึกษามองว่าถ้าเปรียบเทียบปัจจัยส่วนนี้โอกาสที่ นายปรีดี พนมยงค์ จะได้ขึ้นสู่อำนาจต่าง ๆ จะให้การสนับสนุนมากน้อยเพียงใด เวลาและโอกาสในช่วงเวลานั้นๆ เอื้ออำนวยให้หรือไม่ เพราะรัฐบุรุษทั้งสองท่านนี้มีปัจจัยส่วนบุคคลที่โดดเด่นในช่วงเวลาและสถานการณ์ที่แตกต่างกันออกไปโดยเฉพาะนายปรีดี พนมยงค์ซึ่งเกิดมาในยุคที่การเมืองการปกครองยังเป็นการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อยู่ถ้ามองด้วยใจเป็นธรรมจะเห็นว่า โอกาสของนายปรีดี พนมยงค์ปัจจัยที่จะสร้างโอกาสให้ท่านขึ้นสู่อำนาจนายกรัฐมนตรีมีความเป็นไปได้ยากกว่าเพราะจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเสียก่อนจึงจะมีโอกาสหรือจะเรียกได้ว่าได้มีโอกาสเท่ากับ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่ยื่นรอกอยู่ที่เส้นหรือจุดเริ่มต้นแล้ว

2) ปัจจัยบริบท การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ถ้าเปรียบเทียบในช่วงที่ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ในช่วงที่ร่วมอยู่ในคณะรัฐมนตรีโอกาสที่จะได้ขึ้นสู่อำนาจนายกรัฐมนตรีถามว่ามีโอกาสใหม่ คำตอบขบขบว่ามี แต่ขึ้นอยู่ที่จังหวะเวลาสถานการณ์ที่เหมาะสมและจากแรงสนับสนุนจากทั้งกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองขณะนั้นซึ่งผู้ศึกษามองว่านายปรีดี พนมยงค์ กับ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ มีโอกาสที่จะขึ้นสู่อำนาจนายกรัฐมนตรีเท่าเทียมกันแต่เนื่องจาก นายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ที่โดดเด่นและมีศัตรูทางการเมืองอยู่มากพอสมควรประกอบกับนายปรีดี พนมยงค์ไม่มีฐานอำนาจทางการเมืองหรือรับซึ่งมีและเป็นส่วนสำคัญในสังคมไทยที่ยังติดขัดอยู่กับระบบอุปถัมภ์จึงเป็นเหตุให้ระยะเวลาที่จะอยู่ในตำแหน่งหัวหน้าคณะรัฐบาล คือตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ไม่นานตามวัตถุประสงค์ส่วน พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ท่านเป็นบุคคลที่ได้รับความชื่นชอบจากกลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองและท่านเองก็เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพสุภาพนุ่มนวลสามารถประสานงานหรือสามารถร่วมงานกับทุกฝ่ายได้รวมทั้งท่านยังเป็นผู้ที่กุมอำนาจทางการเมืองไว้ได้อย่างเบ็ดเสร็จแล้วด้วยระยะเวลาในการที่จะอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีย่อมสดใสและยาวนาน

นายปรีดี พนมยงค์ อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียง 5 เดือน ส่วน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ สามารถครองอำนาจอยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้นานถึง 8 ปี 5 เดือน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของนาย ปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ โดยใช้กรอบแนวคิด ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ของสองรัฐบุรุษของไทยเป็นหลัก ในการวิจัย

สรุปการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลให้ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

นาย ปรีดี พนมยงค์ เป็นบุคคลที่เฉลียวฉลาดมีความอดทนมีฐานะทางครอบครัวที่มั่นคง สมรสกับท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ สกุลเดิม ณ ป้อมเพชร์ เมื่อ พ.ศ.2472 มีบุตร และธิดารวมทั้งหมด 6 คน นายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวเองมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความเป็นผู้นำและเป็นนักวางแผนชั้นยอดจะเห็นได้จากการที่นายปรีดี พนมยงค์ เป็นลูกชานาเกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในยุคสมัยที่มีระบบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ท่านมีโอกาสได้รู้ได้เห็นถึงสภาพการเมืองของไทยในอดีตความไม่เป็นธรรมในสังคมและความเอารัดเอาเปรียบของระบอบชนชั้น เป้าหมายเดียวที่จะทำให้ท่านหลุดพ้นและสามารถสร้างสังคมขึ้นมาใหม่ได้ก็คือการศึกษา และสิ่งนี้ก็ทำให้ท่านผิดหวังจากการที่ท่านต้องมูมนะรำเรียนจนประสบความสำเร็จ สอบไล่วิชากฎหมายชั้นเนติบัณฑิตได้เมื่อ อายุ 19 ปี และเมื่ออายุ 20 ปีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นสมาชิกเนติบัณฑิตยสภาและ เนื่องจากกระทรวงยุติธรรมพอใจในผลสอบของท่าน จึงได้ให้ทุนท่านไปเรียนต่อด้านกฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส จะเห็นได้ว่าปัจจัยทางด้านการศึกษา และ หน้าที่การทำงานได้เป็นตัวที่แสดงและบ่งชี้ความเป็นปราชญ์ของท่านว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในศาสตร์ที่ท่านได้ร่ำเรียนมา อย่างดีเยี่ยม โดยที่ท่านจบปริญญาเอกทางด้านกฎหมาย และประกาศนียบัตรการศึกษาชั้นสูงทางด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง จากประเทศฝรั่งเศส และเมื่อกลับมาเมืองไทยท่านได้รับราชการเป็นผู้พิพากษาในกระทรวงยุติธรรม และเป็นอาจารย์สอนกฎหมายในโรงเรียนสอน

กฎหมายของกระทรวงยุติธรรม และที่นี้เองที่ท่านได้ใช้ความรู้ความสามารถที่ได้เล่าเรียนมาสั่งสอนศิษย์ของท่านให้ซึมซับถึงปรัชญาการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแห่งรัฐในอุดมคติของท่าน จนศิษย์ส่วนใหญ่พร้อมใจที่จะเป็นแนวร่วมกับท่าน และหลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ศิษย์ของท่านก็มีส่วนช่วยและสนับสนุนท่านในสภาผู้แทนราษฎรในหลายๆเรื่องที่ท่านต้องใช้สภาผู้แทนราษฎรเป็นเครื่องมือทางการเมืองในการล้มล้างนายกรัฐมนตรีบางท่านตามวิถีทางระบบรัฐสภา จากปัจจัยที่กล่าวมาหรือภูมิหลังของท่านย่อมไม่มีข้อโต้แย้งถึงความเหมาะสมถ้าท่านจะขึ้นไปดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีทั้งนี้ต้องขึ้นอยู่กับที่เวลาและสถานการณ์อันเหมาะสมรวมทั้งกลุ่มพลังอำนาจต่างๆที่มีบทบาททางการเมืองในช่วงเวลานั้นให้การสนับสนุน

ส่วนพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ท่านเป็นบุคคลที่มีบุคลิกภาพเฉพาะตัว คือเป็นคนเงียบขรึม สุขุมลึกถ้ำนุ่มนวลเป็นนักคิดและนักปกครองมีความเฉลียวฉลาดใช้มันสมองมากกว่ากำลัง มีระเบียบวินัย เป็นนักกีฬาอารมณ์ศิลปิน เป็นที่รักใคร่ของผู้ได้บังคับบัญชาเป็นผู้นำที่มีความสามารถส่วนหนึ่งมาจากการได้รับการอบรมและสภาพแวดล้อมจากโรงเรียนที่มีชื่อเสียงของประเทศเช่น โรงเรียนวชิราวุธวิทยาลัย ที่สงขลา โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย และโรงเรียนเทคนิคทหารบก รุ่นที่ 5 ซึ่งต่อมาก็คือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่มีชื่อเสียงโด่งดังในการผลิตผู้นำทางทหารและนายกรัฐมนตรีของไทยในช่วงที่ท่านรับราชการอยู่ที่ อุดรดิตถ์ ก่อนที่ท่านจะได้รับทุนไปศึกษาต่อที่โรงเรียนยานเกราะของกองทัพบกสหรัฐอเมริกา ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ พ.ศ. 2495 หลังจากสำเร็จการศึกษาท่านได้กลับมาดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการโรงเรียนยานเกราะและเจริญก้าวหน้าในการรับราชการเป็นแม่ทัพภาคที่ 2 และที่นี้เองที่ทำให้พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของผู้บังคับบัญชาและนักการเมืองเนื่องจากท่านได้ใช้นโยบายการเมืองนำการทหารจนประสบความสำเร็จผู้ก่อการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยุติการก่อการและหมดไปในที่สุด และในช่วงนี้เองที่ท่านได้รับโอกาสมาทำงานทางการเมืองอย่างจริงจังคือท่านได้รับโอกาสจากพล.อ. เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์ให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบกและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งนับว่าเป็นความโชคคิของท่านที่ได้มีโอกาสเรียนรู้งานด้านการเมืองโดยเฉพาะได้มีโอกาสศึกษานักการเมืองอาชีพ และด้วยความที่ท่านเป็นนักฟังที่ดีด้วยแล้ว ท่านย่อมสามารถสร้างมิตรทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์สำหรับตัวท่านเองในอนาคตได้ไม่ยากเย็นนัก ซึ่งจุดนี้เองที่ทำให้ท่านได้สะสมประสบการณ์และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอำนาจต่างๆที่มีบทบาททางการเมือง โดยเฉพาะในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ควบคู่ไปกับการเป็น ผู้บัญชาการทหารบกในช่วงปลายรัฐบาลของ พล.อ.เกอริงศักดิ์ ชมะนันท์

2. ปัจจัยบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

นายปรีดี พนมยงค์ เป็นสมาชิกในคณะราษฎรและเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในคณะราษฎร จนได้รับฉายาว่าเป็นมันสมองของคณะราษฎร และเป็นผู้ที่ริเริ่มที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองสยามประเทศให้เป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีนายปรีดี พนมยงค์ และ พล.ท. ประยูร ภมรมนตรีตกลงและร่วมมือกันหาแนวร่วมจนในที่สุดหลังจากนายปรีดี พนมยงค์เรียนจบและกลับมาประเทศไทยความคิดการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงได้ก่อตัวขึ้นและมาประสบผลสำเร็จในปีพ.ศ.2475 นายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ให้กำเนิดรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย โดยเป็นผู้ร่างพระราชบัญญัติรัฐธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ.2475 ที่ประกาศใช้เมื่อ 27 มิถุนายน 2475 และยังมีบทบาทสำคัญในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญถาวรฉบับแรกของสยาม และยังได้รับการแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎรให้เป็นเลขาธิการของสภาผู้แทนสยาม ด้วยตำแหน่งนี้ทำให้มีบทบาททางด้านนิติบัญญัติ โดยเป็นผู้กร่างพระราชบัญญัติการเลือกตั้งฉบับแรก นายปรีดี พนมยงค์ ได้ริเริ่มให้จัดตั้งเทศบาล ท้าวราชอาณาจักรสยามตาม พ.ร.บ.เทศบาล ครั้งที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และเมื่อครั้งท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ในการสร้างเสถียรภาพทางการเงินและการคลังของประเทศ ท่านเป็นผู้มีวิสัยทัศน์มองเหตุการณ์ทะเลลูปรูโปรงคือท่านได้คาดการณ์ว่าจะเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 และเงินปอนด์สเตอร์ลิงที่ประเทศใช้เป็นทุนสำรองเงินตราจะมีค่าอ่อนลง ท่านจึงได้นำเอาไปซื้อทองคำแท่งมาเก็บไว้ในห้องนิรภัยที่กระทรวงการคลังส่วนหนึ่ง และยังได้โอนเงินนำไป แลกซื้อเงินดอลลาร์ และทองคำแท่งเก็บไว้ที่สหรัฐอเมริกาอีกส่วนหนึ่ง ส่วนปัจจัยในเรื่องสังคม คือการที่ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมที่เปิดกว้างในการเรียนรู้ โดยที่ท่านได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เพื่อเป็นตลาดวิชา และเพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษาของสังคมไทย จากผลงานที่กล่าวมาข้างต้นย่อมเป็นปัจจัยที่ไม่อาจปฏิเสธได้เลยถึงความรู้ความสามารถ และการมีวิสัยทัศน์ของท่านและเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มอำนาจต่างๆที่มีบทบาททางการเมืองที่พร้อมจะสนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทยเมื่อเวลาและโอกาสที่เหมาะสม

ส่วน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์หลังจากที่ท่านเรียนจบจากโรงเรียนเทคนิคทหารบกซึ่งต่อมาก็คือโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าที่ผลิตบุคลากรผู้เชี่ยวชาญทางการทหารเพื่อที่จะก้าวไปเป็นผู้นำทางทหารสำหรับกองทัพไทยต่อไปซึ่ง พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นหนึ่งในบุคลากรนั้นและท่านยังได้รับ โอกาสมีตำแหน่งทางการเมืองควบคู่กับตำแหน่งที่ท่านรับราชการทหารอีกด้วยซึ่งครั้งแรกท่านได้รับใน พ.ศ.2502 ในสมัย จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จากนั้นได้รับแต่งตั้งเป็น สมาชิกสภานิติบัญญัติ และวุฒิสมาชิก และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ยังได้เข้าร่วมในการปฏิวัติรัฐประหารอีกถึง 2 ครั้ง จน

ได้รับโปรดเกล้าฯ ให้ดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ตามลำดับในสมัยรัฐบาล พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ซึ่งในขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก และ ผู้บัญชาการทหารบกตามลำดับ สาเหตุเนื่องมาจากผลงานในขณะรับราชการทหารของท่านเรียกว่าเข้าตากรรมการประกอบกับบุคลิกภาพที่โดดเด่นของท่านทำให้กลุ่มอำนาจต่างๆที่มีบทบาททางการเมืองจับตามองท่านอยู่และพร้อมที่จะให้การสนับสนุนท่านในส่วนตัวของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์เองก็เป็นโอกาสอันดีของท่านที่จะได้มีโอกาสเรียนรู้งานด้านการบริหารประเทศ และยังได้มีโอกาสเรียนรู้และทำงานร่วมกับนักการเมืองซึ่งยังประโยชน์ให้ท่านได้มีความเข้าใจปัญหาต่างๆทางการเมืองที่เกิดขึ้นและพร้อมที่จะใช้ความคิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมาปรับหาแนวทางที่จะแก้ปัญหาให้ผ่านพ้นไปด้วยดีได้เนื่องจากท่านเป็นนักคิดและเป็นนักฟังที่ดีนั่นเอง ตัวอย่างผลงานของท่านในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่ง รองแม่ทัพภาคที่ 2 และ แม่ทัพภาคที่ 2 คือ โครงการหม้ออาสาหมู่บ้าน เป็นโครงการสาธารณสุขพื้นฐาน เพื่อให้ความรู้ทางการแพทย์เบื้องต้นที่จะได้ช่วยเหลือตัวเองได้ เป็นการอุดช่องว่างการสาธารณสุขในหมู่บ้านที่ทางรัฐบาลยังเข้าไปไม่ถึง และแนวคิด การเมืองนำการทหาร ไปใช้จนประสบความสำเร็จสามารถยุติการสู้รบกันเองของคนในชาติที่มีอุดมการณ์ต่างกัน ตำแหน่ง สูงสุดในการรับราชการทหารของท่านคือ ผู้บัญชาการทหารบก มองจากปัจจัยรวมทั้งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2521 ที่เอื้อประโยชน์ ท่านจึงเป็นบุคคลที่พร้อมที่สุดที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยบริบททางการเมืองการเศรษฐกิจและการเมืองที่กล่าวมาข้างต้นเป็นปัจจัยที่เป็นส่วนสนับสนุนให้นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ แต่วิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของท่านทั้งสองนั้น ได้มาจากแรงสนับสนุนของกลุ่มพลังอำนาจต่างๆที่มีบทบาททางการเมืองในช่วงเวลาขณะนั้น โดยไม่ได้แตกต่างกันเลยจะมีก็แต่แรงสนับสนุนของกลุ่มพลังอำนาจของนายปรีดี พนมยงค์อาจจะมีพลังน้อยกว่าหรืออาจจะเป็นไปได้ว่าท่านมีศัตรูทางการเมืองมากกว่าประกอบกับท่านไม่มีฐานอำนาจทางการเมืองจึงทำให้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีระยะเวลาเพียงสั้นๆ ส่วนพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ท่านเป็นผู้นำทหารและเป็นผู้ที่กุมอำนาจทางทหารไว้อย่างเบ็ดเสร็จ ประกอบกับท่านยังสามารถประสานงานกับกลุ่มการเมืองต่างๆได้เป็นอย่างดีและที่สำคัญฐานอำนาจทางทหารของท่านยังเป็นหลักประกันค้ำยันรัฐบาลที่มีพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์เป็นนายกรัฐมนตรีส่งผลให้ระยะเวลาที่ท่านอยู่ในตำแหน่งจึงมีระยะเวลายาวนานแตกต่างกันกับระยะเวลาที่นายปรีดี พนมยงค์อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

อภิปรายผล

จากการวิจัยเปรียบเทียบ ปัจจัย และวิธีขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล และบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมเป็นผลทำให้นายปรีดี พนมยงค์ และพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดังนั้นผู้ศึกษาจึงจะอภิปรายผลของแต่ละท่านดังนี้

นายปรีดี พนมยงค์ท่านเกิดมาในสมัยที่ประเทศชาติยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ฉะนั้นผู้ที่ไม่ได้เกิดในชั้นวรรณะของเจ้า และขุนนางก็จะตกอยู่ในสภาพเป็นเบี้ยล่างและ ยิ่งถ้าไม่ได้รับการศึกษาด้วยแล้วโอกาสของชีวิตก็มีแต่จะต้องรอความช่วยเหลือและส่วนแบ่งจากเจ้าขุนมูลนายอยู่ร่ำไปแต่เนื่องจากนายปรีดี พนมยงค์เป็นผู้ใฝ่รู้และครอบครว้ก็สนับสนุนให้ท่านเล่าเรียนเพราะท่านทราบว่าการศึกษาเป็น โอกาสเดียวที่จะทำให้ท่านหลุดพ้น และสามารถยืนหยัดในสังคมที่ยังมีการแบ่งชั้นวรรณะได้อย่างสง่าผ่าเผยประกอบกับความมุมานะของท่านทำให้ท่าน ได้มีโอกาสได้รับทุนของกระทรวงยุติธรรมส่งท่าน ไปเรียนวิชากฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส ผู้ศึกษามองว่าในช่วงที่ท่านศึกษาอยู่ในประเทศไทยนายปรีดี พนมยงค์อาจจะมีแนวคิดประชาธิปไตยในความคิดแต่อาจจะไม่เข้าใจเพราะอาจจะเป็นความรู้สึกที่ต้องการจะหลุดพ้นจากสถานะทางสังคมที่เป็นอยู่เพียงอย่างเดียวก็เป็นได้แต่เมื่อนายปรีดี พนมยงค์ได้มีโอกาสไปศึกษาที่ประเทศฝรั่งเศสความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยก็เริ่มฝังลึกในสมองและหัวใจของท่านเนื่องจากการใช้ชีวิตอยู่ในบรรยากาศของระบอบการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ประเทศฝรั่งเศส นายปรีดี พนมยงค์ย่อมสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างระบอบการปกครองของทั้งระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กับ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี และด้วยเหตุผลนี้อาจจะเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ นายปรีดี พนมยงค์มีแนวคิดที่จะเป็นผู้นำและหาแนวร่วมที่มีแนวคิดประชาธิปไตยเช่นเดียวกันกับท่านในการที่จะร่วมกันเปลี่ยนแปลงสยามประเทศให้เป็นประเทศมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างเช่นประเทศฝรั่งเศสที่มีการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองมาแล้วในอดีตและประเทศในประเทศแถบยุโรปนายปรีดี พนมยงค์และ พล.ท.ประยูร ภมรมนตรีผู้ที่ศึกษาอยู่ในประเทศอังกฤษที่มีแนวคิดอย่างเดียวกัน ได้ตกลงที่จะร่วมมือกันเพื่อหาแนวร่วมที่มีแนวคิดเหมือนกันจากนักศึกษาและข้าราชการที่มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในภาคพื้นยุโรป

ในวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 คณะราษฎรที่มีนายปรีดี พนมยงค์ เป็นสมาชิกและเปรียบเสมือนเป็นมันสมองของคณะราษฎร ได้ทำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยที่ทรงมีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ และผู้นำรัฐบาลชุดแรกของสยามประเทศที่มีนายปรีดี พนมยงค์ สนับสนุนคือพระยา

มโนปกรณนิติราชาขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของสยามประเทศสาเหตุก็เพื่อที่จะต้องการให้พระยามโนปกรณนิติราชามาเป็นตัวกลางประสานรอยร้าวระหว่างชนชั้นเจ้าผู้ปกครองเก่ากับคณะราษฎร และเพื่อมิให้เกิดข้อคิดเทียบว่าการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้ก็เพราะคณะราษฎรต้องการอำนาจเสียเอง จากเหตุผลดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเป็นนักประชาธิปไตยและความเสียสละของนายปรีดี พนมยงค์ที่ต้องการให้การเมืองของไทยในระบอบประชาธิปไตยได้เริ่มต้นด้วยความสะอาดบริสุทธิ์หรืออาจจะเป็นด้วยสาเหตุที่ต้องการเห็นถนนประชาธิปไตยของไทยสายใหม่นี้มุ่งไปสู่ความสำเร็จซึ่งในช่วงแรกประเภทของระบอบประชาธิปไตยเป็นประเภทประชาธิปไตยโดยทางอ้อมสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนปวงชนชาวไทยส่วนใหญ่คัดเลือกลงมาจากสมาชิกคณะราษฎร อย่างไรก็ตามถึงจุดนี้ผู้ศึกษาคิดว่าแนวคิดของนายปรีดี พนมยงค์ได้ประสบความสำเร็จไปแล้วกว่าครึ่งหนึ่ง แต่ด้วยลักษณะผู้นำในตัวนายปรีดี พนมยงค์ซึ่งมีลักษณะผู้นำแบบวีระบุรุษจากผลวิจัยงานวิจัยของผู้ศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นายปรีดี พนมยงค์ท่านคงไม่ได้คิดที่จะหยุดอยู่แค่นี้เพราะด้วยภาวะผู้นำประเภทนี้มีความกระหายอำนาจและมีจุดมุ่งหมายที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองประชาชนอยู่ดีกินดีมีสุขคั่งเช่นประเทศที่เจริญแล้วในยุโรป แต่หนทางทางการเมืองของท่านไม่ได้โรยไปด้วยกลีบกุหลาบนายปรีดี พนมยงค์ ต้องใช้เวลาเกือบ 14 ปีหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ.2475 นายปรีดี พนมยงค์ก็ได้รับผลจากความท่วมท้นจากพลังสมอง และความรู้ความสามารถช่วยพัฒนาประเทศทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมรวมทั้งเป็นผู้นำเสรีไทยในประเทศไทยทำให้ประเทศชาติพ้นจากความเป็นผู้แพ้สงครามในสงครามโลกครั้งที่ 2 นายปรีดี พนมยงค์ได้รับโปรดเกล้าฯขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีโดยการสนับสนุนจากกลุ่มพลังอำนาจต่างๆที่มีบทบาททางการเมืองในขณะนั้นแต่น่าเสียดายที่ท่านไม่มีโอกาสที่จะอยู่ในอำนาจได้นานพอที่จะพัฒนาประเทศไปได้ดังที่จุดประสงค์ในใจท่านได้ตั้งไว้สาเหตุเนื่องจากการที่ท่านมาจากข้าราชการพลเรือนจึงไม่มีอำนาจต่อรองประกอบกับมีศัตรูทางการเมืองซึ่งมาจากผู้ที่เสียผลประโยชน์ร่วมกันใช้แผนทำลายนายปรีดี พนมยงค์โดยโฆษณาชวนเชื่อว่าคุณเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังและเกี่ยวข้องกับการเสด็จสวรรคตของรัชกาลที่ 8 นายปรีดี พนมยงค์อยู่ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเพียง 5 เดือนซึ่งตรงกับงานวิจัย ของเอกชัย พิมลศรี 2536 ในหัวข้อเรื่องพฤติกรรมทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์ แต่สิ่งหนึ่งที่นายปรีดี พนมยงค์ได้สร้างไว้ให้แก่สังคมไทยซึ่งเปรียบเสมือนตัวแทนของท่านที่สร้างและพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง คือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ที่แต่ละปีได้ผลิตบัณฑิตออกมารับใช้สังคมและช่วยพัฒนาประเทศในทุกสาขาวิชาอาชีพมากมายซึ่งเป็นผลมาจากท่านผู้ประศาสน์ที่ชื่อ ปรีดี พนมยงค์และรัฐบุรุษอาวุโสคนแรกของประเทศไทยผู้หนึ่งที่ฝากไว้ให้ช่วยกันสานต่อปณิธานของท่าน

พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ผลสำเร็จจากผลงานในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรองแม่ทัพภาคที่ 2 และแม่ทัพภาคที่ 2 ในเรื่องการนำนโยบายการเมืองนำการทหารมาใช้ต่อสู้กับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย จนประสบความสำเร็จและบุคลิกภาพส่วนตัวของท่านที่เป็นคนเรียบง่าย และการเป็นนักฟังที่ดี เป็นผลที่ทำให้กลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองชื่นชอบและพร้อมที่จะให้การสนับสนุนพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อถึงเวลาและโอกาสที่เหมาะสม และหลังจากที่พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กลุ่มอำนาจต่างๆดังกล่าวจึงได้สนับสนุนพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 16 ของประเทศไทยซึ่งผู้ศึกษามองจากประวัติในช่วงแรกที่ท่านรับราชการทหารพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นนักการทหารที่น่าจะมีแนวคิดแบบอำนาจนิยมซึ่ง เห็นได้จากการเข้าร่วมในการปฏิวัติรัฐประหารถึง 2 ครั้งโดยการนำของพล.ร.อ. สัจจ ชลช้อย ซึ่งอาจจะเป็นผลมาจากวิวุฒิหรือตำแหน่งหน้าที่ที่ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาที่เป็นได้แต่หลังจากที่พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี โดยได้รับเชิญจากพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร โดยที่ท่านมิได้เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองหรือเป็นสมาชิก สภาผู้แทนราษฎรมาเป็นผู้นำรัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยหรืออย่างน้อยก็คือประชาธิปไตยครึ่งใบ เพราะในช่วงนั้นประเทศไทยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญพ.ศ.2521 เป็นกฎหมายสูงสุดที่ใช้ปกครองประเทศและเป็นรัฐธรรมนูญที่ได้ชื่อว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยครึ่งใบ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้เอื้อประโยชน์ต่อข้าราชการโดยทั่วไปเพราะข้าราชการสามารถดำรงตำแหน่งทางการเมืองควบคู่ไปกับการรับราชการได้ และการที่พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นผู้ที่เคยมีประสบการณ์ทางการบริหารบ้านเมืองมาก่อนในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมในสมัยรัฐบาล พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ทำให้ท่านรู้เล่ห์เหลี่ยมและทางหนีทีไล่ทางการเมืองเป็นอย่างดี ประกอบกับท่านเป็นนักคิดและเลือกใช้นุเคราะห์ที่ถูกต้องกับงานรวมทั้งมีที่ปรึกษาทางด้านเศรษฐกิจที่สามารถเป็นทีมงานและลักษณะของพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์เป็นผู้ที่คิดอย่างรอบคอบแล้วถึงจะตัดสินใจ โอกาสของข้อผิดพลาดจึงมีน้อย ยกตัวอย่างการตัดสินใจลดค่าเงินบาทเป็นต้นซึ่งในช่วงนั้นมีพล.อ. อาทิตย์ กำลังเอกที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกออกมาแสดงความคิดเห็น โดยไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีจึงเป็นเหตุให้พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอกต้องพ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกไปเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุดซึ่งเปรียบเหมือนเสือกระดากไม่มีอำนาจสั่งการกำลังพลอยู่ในมือ และพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ได้แต่งตั้งขงเบ้งแห่งกองทัพบก คือ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธขึ้นเป็นผู้บัญชาการทหารบกแทนเท่ากับพล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ท่านตัดไฟเสียแต่ต้นลม คือไม่เปิดโอกาสให้ พล.อ. อาทิตย์ กำลังเอกที่กำลังจะมีอนาคตทางการเมืองใน

เส้นทางที่จะก้าวเดินเจริญรอยตามท่านนับว่าเป็นการตัดสินใจที่ชาญฉลาดและเด็ดเดี่ยวอีกครั้งหนึ่งของ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและผลจากการนี้ช่วยส่งเสริมให้มีเกิดแก่ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นอย่างมากประกอบกับกลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองให้การสนับสนุนท่านย่อมจะทำให้ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เป็นบุคคลที่มีทั้งอำนาจและบารมีตำแหน่งการเมืองของท่านคือตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจึงถูกปิดตายไม่มีคู่แข่ง ผู้ศึกษามองท่านในลักษณะผู้นำประเภทวีรบุรุษเช่นเดียวกับ นายปรีดี พนมยงค์ ได้จากการแสดงการเป็นผู้นำที่ดี โดยการขอยุติบทบาททางการเมือง ในขณะที่ผู้นำพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากเชิญท่านไปดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะรัฐบาลคือตำแหน่งนายกรัฐมนตรีซึ่งอย่างน้อยแสดงให้เห็นว่า พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ยังคงมีแนวคิดในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในสมองของท่านที่ต้องการจะให้ประเทศชาติก้าวเดินไปหรือพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องคือแนวทางประชาธิปไตย ผลจากการนี้ยังส่งผลให้ท่านได้รับการโปรดเกล้าฯ เป็นรัฐบุรุษซึ่งเป็นท่านที่ 2 ในประวัติศาสตร์ชาติไทย และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ยังเป็นศูนย์รวมจิตใจของสถาบันทหารและเป็น ป้าสำหรับนายทหารรุ่นน้องๆ โดยจะเห็นได้จากการไปตบเท้าของผู้บัญชาการเหล่าทัพต่างๆ เพื่อให้กำลังใจหรือการไปอวยพรเนื่องในวันเกิดของท่านเป็นต้น

ผลของการศึกษาชี้ให้เห็นว่าปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ไม่มีความแตกต่างกันจะมีความแตกต่างกันก็แต่เฉพาะการสนับสนุนของกลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองส่งผลให้ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่างกันคือ นายปรีดี พนมยงค์ อยู่ในตำแหน่ง รวม 5 เดือน ส่วน พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ อยู่ในตำแหน่ง 8 ปี 5 เดือน จะเห็นได้ว่ามีความแตกต่างกัน 8 ปี สาเหตุเกิดมาจากนายปรีดี พนมยงค์ มีที่มาจากอาชีพเป็นข้าราชการพลเรือนและไม่มีฐานอำนาจทางทหารรองรับประกอบกับมีกลุ่มศัตรูทางการเมืองที่คอยโค่นล้มส่วนกลุ่มพลังอำนาจต่างๆ ที่มีบทบาททางการเมืองที่ให้การสนับสนุนจึงไม่มีความเป็นปึกแผ่น แตกต่างไปจาก พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ ที่มีฐานอำนาจทางการทหารคือในขณะที่ท่านยังดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีท่านยัง เป็นผู้บัญชาการทหารบก ควบคู่ไปอีกด้วยย่อมจะส่งผลให้ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของท่านมีความมั่นคงเป็นปึกแผ่นยิ่งขึ้นซึ่งเป็นผลพวงจากรัฐธรรมนูญฉบับประชาธิปไตยครั้งที่ 2521 ที่ได้กล่าวไปแล้ว ย่อมจะส่งผลให้ นักการเมือง พรรคการเมือง หรือ กลุ่มพลังอำนาจที่มีบทบาททางการเมือง เกรงใจให้ความยำเกรงไม่กล้าที่จะเป็น ปฏิปักษ์ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยนี้มีประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจและมีความคิด อยากจะเป็นนักการเมือง หรือ ศึกษาคิดดีผู้นำทางการเมืองเพราะสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการศึกษา เปรียบเทียบผู้นำทางการเมืองท่านอื่นๆ เพื่อหาต้นแบบที่ดีสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัย อดีตผู้นำทางการเมืองและจะทำให้การวิจัยสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นคือการที่ได้มีโอกาสสัมภาษณ์บุคคลที่ท่านต้องการจะศึกษาวิจัยแล้ว ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการจะทราบ หรือสิ่งสำคัญต่างๆที่อยาก และควรจะรู้หรือน่าสนใจจะขาดหายไป

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะ ศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยและวิธีการขึ้นสู่ตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีของ นายปรีดี พนมยงค์ และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ เท่านั้น ดังนั้นถ้าจะนำการวิจัยครั้งนี้ไปขยายผล หรือ ดำเนินการวิจัยต่อไปในเชิงลึกก็จะเป็นประโยชน์กับผู้ที่จะมาศึกษาค้นคว้า ยกตัวอย่างเช่น ในช่วงที่ นายปรีดี พนมยงค์และ พล.อ. เปรม ติณสูลานนท์ อยู่ในตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี ท่านได้ดำเนินการบริหารจัดการ บ้านเมืองไปในทิศทางไหนดำเนินนโยบายต่างประเทศ และ นโยบายการเงินการคลังอย่างไรนำมาเปรียบเทียบกันเพื่อทำการศึกษาขยายผลให้การวิจัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กองบรรณาธิการ I.N.N. (2549) *พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ รัฐบุรุษคู่แผ่นดิน 3* กรุงเทพมหานคร
ร่วมด้วยช่วยกัน

ธรรมรส โชติคุณุช (2519) *มนุษย์สัมพันธ์* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์พิมพ์เนศ
บีพี สมาคม (2552) “ระบอบประชาธิปไตย” ค้นคืนวันที่ 4 กันยายน 2552 จาก

http://www.bp-smakom.org/BP_School/Social/Democracy-System.htm

วิกิพีเดีย (2552) “ปรีดี พนมยงค์” ค้นคืนวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 จาก <http://th.wikipedia.org>

วิกิพีเดีย (2552) “เปรม ติณสูลานนท์” ค้นคืนวันที่ 16 กรกฎาคม 2551 จาก <http://th.wikipedia.org>

สะอาด คุณยศยิ่ง (2535) “บทบาททหารกับปัญหาการพัฒนาการเมืองไทย” การค้นคว้าอิสระ
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำเร็จ สิงหะวาระ (2506) *ประมุขศิลป์* พระนคร โรงพิมพ์จิตรวัฒนา

อรุณ เวชสุวรรณ (2550) *รัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ บุคคลสำคัญของไทยและของโลก 4*
กรุงเทพมหานคร อรุณวิทยา

เอกชัย พิมพ์ศรี (2536) “พฤติกรรมทางการเมืองของนายปรีดี พนมยงค์” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Bell, Roderick; Edwards, David V.; and Wagner, Harrison R. *Political Power : A Leader in
Theory and Research*. New York: The Free Press.

Burby, Raymond J. (1972). *Fundamental of Leadership*. Massachusetts: Addison-Wesley
Publishing.

Harol D. Lasswell, Deniel Lerner and C. Eastan Rothwell. (1954). *The Comparative Study of
Elites : An Introduction and Bibliography*. Standford: Hovver Institute Studies
Standford University Press.

Lesswell and Harold. (1966). “Toward A General Theory of Directed Value Accumulation and
Institutional Development.” *Comparative Theories of Social Change*. 12-15.

Plano, Jack C.; Greenbury, Milton; Olton, Ray; and Riggs, Robert E. (1973). *Political
Science Dictionary*. Illinois: The Dayden Press.

Thaipolitic (2007) “พล.อ. เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์” ค้นคืนวันที่ 16 กรกฎาคม 2551

<http://thaipolitic.exteen.com/20070911/entry-17>

Whitehead, T.N. (1966). *Leadership in Free Society*. Cambridge: Harvard University pree.

Titus, Charles H. (1950). *The Process of Leadership : Human Relation in the Making*. Dubaque
Lowa: Wm, C. Brown.

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นายวีระยุทธ แรกชำนาญ
วัน เดือน ปี	12 สิงหาคม 2495
สถานที่เกิด	เขต บางกอกใหญ่ จังหวัด กรุงเทพมหานคร ฯ
ประวัติการศึกษา	รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2537
สถานที่ทำงาน	บริษัท การบินไทย จำกัด(มหาชน) ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ สมุทรปราการ
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้จัดการแผนกขนถ่ายไปรษณีย์ภัณฑ์